

Копт.
К-34

Kedejgan

ҚЫРҒЫЗСТАН

1986

ZARBL TYZÖTYYLÖR

К заказу № А-0100

Betli	Astıman	Ystınen	Basylqan	Durusu
5		6	al	all
6	16		ar	Bir
7	8		noisu	noisoda
8	3		saceti	suceti
12	9		tozturasaj	tozdurasaj
15		11	baquuqa	baquuqa
28		11	qaroleunun	qaroleunun iri
38	14		Ber	Bir
39	9		najqajın	najqajın
40	12		menan	menen
45		2	çolun	çolun
53		1	e	e
57		16	Azımda	Azımda
58	10		Az	Az
71	3		asqap	asqap
74		6	naqtarqa	naqtarqa
83	6		Arec	brca
-	5		mylyşker	mynyşker
84	2		qanında	qanında
-	1		narında	narında
85	2		ozynek	ozy nek
88	12		Betine	Retine
90	2		çynydy	çzyndy
91		8	aregin	daregin
91	3		yjylyp	kyjynyp
94	4		çyqın	çyqın
97		12	net	ner
-		15	tenkedej	te igedej
106		5	aztarqan	azdarqan
118		1	mec	meci
124	12		çanıñ	çanıñ
-	14		çanıñ	çanıñ
134	1		danı	qanı
148	11		eki	eki
148		2	darıñ	mudarıñ
152	14		çamandıqtar	çamandıqtar
-		16	nalama a	nalama
160	14		tarqan	tarqan
160	16		ozum	ozya
166	18		ıp	ıp
167	24		oşup	qoşup
172		6	urma	urmal
173		4	qucaqlaşyp	qucaqlaşyp
173		10	dıq	daq

Кир.
К 34

KEDEJQAN

TOQTOQJUL MENEN QALBQTYN
AJTQANBYNAN

BAŞQB SÖZY ÇANA REDAKSIJASB
ÖMYRQUL ÇAKIŞEVDIKI

K-Kan

QBRQJYZ MAMLEKET BASMASB
FRUNZE 1938 QAZAN

kezder ajtuucular bolqan. Ekinçi çaqñnan emgekçi-qal
buçaranñn icinen cıqqan çomoqçular çalır eldin mydooşy
kórder ajtışqan. Çana çoçorqu ajtılqan waj, manar, mold
lordun çomoqçularına ezdorynyn çomoqun qarış qojup, eld
pikrin çaqtaşqan. Çomoq ajtuuda buça oçsoçon eki qaran
qarışlyqlar çomoqtordun taptıç çaqñn acıç kórsetyp kelge
Çalañ çana çomoq emes, el adabıjatñnñn waşqa tyrlorynñ
(ylar, tabıyşmaqar, laqer, maqaldardı) alıp qarasaqda taptı
münezynyn acıç köryngendygyn kereawz.

Kedejçan—qandñn çomoqu. Qırqıyızdñn qajış qandıç uñ
qñnda ajtılyp qalqandıçqı belgisiz. Çomoqtun icinde geogra
fiya çaqtarñnan qalqan ec qandaj belgiler çoç. Çerdin atñna
„Kermisın“, eldin atñnan „Tyrykmen“ degen çana ucure
Azıyqñn nızdın kyndegıy geografijada „Kermisın“ dege
çerdin atı çoç. Balkım „Xarezim“ degen söz buzulup „Kerm
sın“ bolup kettıñi dep oçloçoço çana mymkyn. Bıroç
zamanda qırqıyız ell menen Tyrykmen elinin geografija çaq
nan cekteş ekendıçı çana buı çomoqtoçu oqujalardan ek
eldin geografija çaqñnan cekteş ekendıçı nır qanca daraçad
(talaş-tartıaş) qatnaş bolqonduqun dälildejti.

Bul çomoq arqalıu qırqıyız elinin tarixın taanu çana
eldin turmuşunun qandaj bolqonu tuuralı kesip ajtu eldin
qajñn. Bıroç oçondoçı bolso da çomoqtun oqujasyna qaraj
ekı söz ajtuuçı bolot.

Bir zamanda qırqıyız qajñn sanar, qatuu acarcılyqqa ucure
Qızdar şımyr şımir, el çardılyqtan it-e minip, azır tozo
Tentij baştajt. Oçondo qırqıyızdñn Qurama, Sarı degen ek
bir tuuqan Tyrykmendyn eline lentip ketišet. Sarıñn acqadan
elot. Quramañn enerlyy, qolunan ar tyrlıy iş kelgendikten Tyry
mendyn elinde ekı çalı çan baqtı oçqat qalıp turup, ycynç
çılıq ajlanqanda munusu da elyp qalet. Bıroç Quramañnıñ
qatñnñnñn wofunda qalet. Aradan kerp ubaqıl otposton Qurama
ñn qatñn erkek wala terejt da, walañnñn atñn Kereez qojol
Balesıy yc çaqqa cıqqanda enesi elyp, wala çarooşuz, waquusu
köryngendyn qolunda lentip qalet. kereegon qorduqtı kerat
ñn kereegon çamancılyq qalaajt. Mña oşen etip, qar
çalıp turqanda ar kimden çelim-çesirge qaraja turqan el
sopu waz dep uqıup, oşonu izdep, syjrelyp syjleñ alıaj sopu

cellip andan qajır surejt. Sopu: walam mende ec oçqat çoç,
ger wolso werer elem. Kesıaim sopu, atım Saalı. Saalıda
arım saqa çoç sopundun soolup turqan maalı dep çoor
ajtarat. Byğyn menikine çonup ertın uşul çerde Gylsaana
egen nır waj kempir waz, sen oçoço wazır çoluqqun, nı
tası çoqtı asıraqan. çılanac wazsa kıjgızgen. çıluu yğö
ırgızgen, dalaç çelimdi asırap wıqqan. malduu, qazın-aştıu
kempir. Sen walam, oçoço wazıñn da nır wıjar körgyn, nır
wazırsa oşol Gylsaana kempir wazırat dep keneş weret.

Çelimdin Kereez atı qalıp, kedejçelimdegen atqa çonqon.
Mña oşentip kedej çelim Saalı sopunun keneşı menen
Gylsaana kempirge kelet. Gylsaana kempir walañn wazır
alat. Bala kempirge çaqñnıy tyn uşqusun welyp, kyn-lyn
debesten qolunan kelgen çumuşun işter Gylsaana kempirdi-
ñine turup qalat. Kempir da walañn çaqırat, bıroç walaça ec
qandaj syñn ajtrajt.

Mña oşentip Kedejçan çomoqunın wazı uşul kiteple
kempirdin yjyne kelyyden başlat.

Biz çoçoruda çomoq ajtuucular ezynyn uquucularına, çe
moşoso ezynyn taptıç ideologijasyna çaraşa çasap ajtat
dedik. Mña oşondon Kedejçan çomoçuda qur emes.

Kedej çelim çan bolup qandıç ataçun alardan aldında
Azımqandın şaarına ataçı cıqqan Aq ešen degenge qasıp
kelet. Aq eşendi aldıp, anñn qadıryn saldıryp çatıp, Azım-
qandın qandıçqın yc kyndyk meenot menen surap alat.
Qandıçqı surap alıp taqqa oturoqandan kıjın eldin arasyna
yyt taratıp Azımqandın qazanasın elge welyp werip, eldi
qoluna qaratatıp ezynne tartıp alat. Azımqandıç elym çızasın
wıjruq qalat. Bul ucırda Aq ešen kelip Kedejçançı yc kynden
kıjın elömyñ, elerdyn aldında çan wolup yc kyn wolso çırqap
kelejın degen usadan çana dejt. Egerde Azımqandın qandı-
çqın çajra weraej turqan wolson çarqap, qolu wutundu şal
walam dep wırqan-şarqan tyšet.

Qaj nır ajtuuculardñn çomoçuna çaraçanda Aq ešen Kedej-
çandı çerqer qolu wutun şal qalıp toqololup taştajt. Qaj
nır ajtuucular qolundan kelse çerqer menı şal qalıñn, qolun-
dan kelwese wıçırawaçqın dep Aq eşendi sanatıp quıp çıw-

KEDEJQAN

Igeri etken zamanda qırqyz eli qatuu acarsylyqqa usurap, aidiusu tentip - teralp ooqat taap, alyszdary qajyn saap, qyzdary şımıyr şımışip, el çardalyqtan ltke minip azyr - tozot. Oşondo qırqyzdan—Qurama, Sary degen eki airtuqan kişi tyrkmen eline tentip barqan. Barqandan kijin Sarys acqadan olyp qalat. Qurama onerlyy qolunan ar tyrdyy iş kelgen, onerynyn arqasında ar kimge balymduu bolqonduqtan tyrkmen eline eki çaly ooqat qalyr çan saqtap turup, ysuncy çalyqa ajlanqanda olyp qalat. Qalynylyn wujunda erkek mala qalat. Aradan ker uwaqat etresten qalynterap, balasnylyn atyn Kereez qojot. Kereez yc çaqqa çyqqanda enesi olyp çetim qalat. Çetimgе kim qarasyn, kijimsiz çylanac. çylyn waş, tamaqsyz qursaqy ac, qyşqylyn suuqqa uşyp, qajda çetse ltce uyuşyp, kergен adam şylyndap kylyşyp, Kereez çetim keryegen çamandyq qalyady. Kereez aty qalyr, Kedej çetim atqa qondu. Tyrkmen elinde da acarsylyq boldu. Kedej çetim alysz nasar bolup, acqasalyqtan solup ne qylyr ajlasyn tappaş esiz çetim ec kimge watrajtalaada qalydy. Esizge qajlyar soru bar dep uqup, kedej çetim syjrelyp syjdyrер, syjlej oşaj yldyrер soruqa walyr qajyr surady. Soru, balam mende ec ooqat çoq, eger wolso werer elem. Onerym soru, atym Saaly, Saalyda sary çaqqa çoq, sorundun solup turqan maaly. Balam, Kedej çetim men saqqa bir çaqşylyq qylyjyn uşyn mında qonup erten menen Gylsaana degen bir waj kempir bar, atasy çoqtu asyraqan, alysz warsa wilynen asyraqan, çylynac warsa kijgizgen, çylyu yjge kirgizgen. Dalaj çetimdi asyrap waqan malduu, qazan aştuu. Sen balam oşol Gylsaanaqa walyqyn çalywalyr çalylyr çalyşyandy, çetimdigindi ajtyr walylyr bir şjlyr kergyn. Seni Gylsaanadan waşqa kişi walyr wajyt, walyrmaq-turqaj tamaqlynan talyr wajyt—dedi.

Çetim kempirdi izdep taptı, da kempirdin uşyndе qызmetyn qalyr, maalyn walyr, otun çaqyр, suusun alyр, tezegin terip aly çetken oоqalyна qaralaşyр, otun suusuna aralaşyр turdu.

qol arada kirip qalqan. Kedej çetim çaqş kəynuy uşu
 tynden turup uşusun vəlyr çaman söz aştas veken, çet
 kənyl qajtras veken der kempirge çaqşnyr çurdy. Balan
 kempir çaqşyrdy. Biroq kempir vələdə xyn çaqşagaady. Kedej
 çetim bir kynu kempirge enekeler bir çalyajayn, eger menin
 muqumdu uşsa çana musary ekenime kəzy çetse meni mən-
 dan arə da vəçyər qalar. Kəzy çetpese kynumdyk oqatyma
 çarar der Kedej çetim Gylsaananyn mənçəjnə vəçyər, eki qə-
 lun vooruna əlyr, qaltaar, çyzy çaltayr, çetimdin kempirge
 zarəlyr aştər turqan çeti:

Γ Ajlanajyn eneke,
 Mən voşojun kələkə
 Mən musary çetimdi,
 Çaldyğatya vələkkə. 7

5 Γ Tynylvəsən eneke,
 Tuvyndə çarajm kerekke. 7

Γ Beş tərtaçyğd vereke,
 Berekeleyu eneke. 7

Γ On tərtaçyğd vereke,
 Ojundan çyçrajm eneke.
 Erezegə' çetkence,
 Qor çyşva meni vələkkə. 7

1 Kijimimdi tozturva,
 Qyzzmatkəymın astynda
 Uşaq aştyn kəp uşaq,
 Kənylyndy azdyşva. 7

Γ Bala vəlyr vajralyər,
 Tursam qantet men mənəda? 7

Γ Ata, enesiz vəlamyn,
 Çetimdigim çamaçym. 7

1 Azamat volqusa.

Γ Çerçesiz çetim vəvesen,
 Çetilsem seni vəçatam. 7
 Γ Açaldan qudaj saçtasa,
 Aşylar ene zamaçym. 7

5 Γ Tuçvasağda eneke,
 Tutunup meni vəçyər al.
 Yc tət çyda çetilem,
 Mən tavamyn dalaj mal,

Γ Kələkəsyz çyrgəncə
 Bir vəlaluu vəlyr qal. 7
 Γ Sen çesir ene, men çetim,
 Çetimdigim—ildetim. 7
 Γ Baş qoşur oqat çylyş,
 Mojnymda senin mildetin. 7

Γ Çaj tərpadym çatarçya,
 Yj tərpadym vəşarçya. 7
 Γ Qaraldy vəloşun eneke,
 Mən bir çetim nasarçya. 7

Gylsaana çesir kempir, kedej vələdə vooru oşurup oşionup
 turdu. Vəçyər ələjn dese vəçtə vəldardə bir necə çolu
 vəçyər çyğəy kyğən. Vəçyərçəjn dese çetim vələny zarə,
 əlyer suraqçalyəna kənyly çyçəvaj vəçsa vəçyər ələjn qəç-
 şanyr çalyəz oturqusa uşuqda raat çylyr çetim vələny vəç-
 maçy vəldu.

Γ Men bir çesir kempirmin,
 20 Eçenin vəçtəm çetimdin,
 Vəçsam vəçyər kəçojun,
 Çamandəq çylyşə tentirmin. 7

Γ Dalajdy vəçtəm vəlam dəp,
 Bala çylyr əlam dəp. 7

- 5 Balass menen qurusun,
Vaarynan uqtum çaman ker. 7
 7 Es viröö da aytan çoq,
 Eneke seni vaçam dep. 7
 7 Çalyňr kejet senciler,
 10 Çalydan meni tapqanda,
Öz balamdaj syjadym.
Osojordu vaçqanda. 7

- 7 Ögej vala qurusun,
Ökynem oşol ötkenge.
 15 Öz valdarym dep çyrsöm,
Qaraj ketçy kerkende. 7
 7 Eñesinip söz ajsam;
Sajseegym syzdajt sökünde.
Ölejyn desem çan tattuu.
 20 Kirejin desem çer qatuu,
Örkage teer ötkende.

- 7 Açal çetir kyn aytur,
Aırdym ele ejimden. 7
 7 Amanat dyjne qoşodu,
Azamat ele kerilgen. 7
 7 Awaçyn syjar oltuam,
Balam keteladym elimden. 7

- 7 Erezege çetersin,
Balam elindi taar ketersin.
 10 Emgeçimdi oçlonur,
Esterej qoşon vekersin. 7
 7 Tuuşuça çetersin,
Balam, tuuşqanly izdep ketersin. 7

2 Tutunçan enem ele dep.
 15 Turvaj qoşon vekersin. 7

- 7 Men, vaçsam seni alyçta,
Ögejyçyn taanbra. 7
 Ölgönymse völynvöj,
Turamandy alyçta. 7
 20 Keteverip kerkende,
Balam duşmançta meni zaçbra. 7

- 4 1 Altymışça çaş çetti,
Eneñden qajrat kyc ketti.
Beş altı çyl vaquuçta,
 5 Alajyn valam mildetti. 7

- 7 Menden çoor aılaстан,
Bir çaqqa özün vaçvaçyn. 7
 7 Çoldo çatsa viröölün,
Es neresin aılaçyn. 7
 6 Ene orduna kerynsöm,
Balam vul sözymdy qarmadyn. 7

- 7 Kөрөдөн icik qyлаjn,
Kөвөсүн мақмал qылаjn.
Kөjkeltur саға kijgizir.
 15 Kөkylyñдөн syлаjn. 7

- 7 Çannattan¹ icik qyлаjn,
Çaqayn qunduz qылаjn.
Çalyz valam ele dep,
Çatsan-turşan syлаjn. 7

- 20 Çaman çerdi vaçtırvaç,
Çarmadan qardyn ac qyлаç.

¹ Çannat — kelışimdyy.

Өгөйүгүм билгизип,
Өн тузунду аздыгвай, 7

- 1 Төркүнүм алыс ыраакта,
5 Төбөгө саар кууратра.
Qalp qarezkej söz ajтыр,
Qaгылатра surатра. 7
1 Qanakej balan dedirip,
Qaltыра көрөө ujatqa. 7
- 10 1 Qojumda turup keгөрсөң,
Quvatым ketip qarатанда.
Kelekөне çelөnsөm. 7
1 Өлүр ketsem ошондо
Balam sen ақ көрiндер көмөрсүң?,
- 15 1 Арманым qalbas çalқанда,
Çoluқtuң balam qarатанда.
Өlsөm boldu аldында,
Mүнөзүңdy qоşроқtuң,
Mиrиңdu vaқqan valdarта.

Kedej wala Gylsaana kempirdin sözünө erip, qolun werd Mojnunan qusaqtar, közünyn çaşы wurçaqtady. Ec adamda syjluu ker uqraçan, icinen qajaq çыqraçan çetim, kempir çanьндаj көгүр, közünyn çaşын tegүр, qubanqanьnan аj qan sozy:

- 1 Sizden waşqa adamdan
Uđqanым çоq çыluu ker,
Uгүр soğur çыjarcu
brьşь çоq çetim dep. 7
- 1 Kyjuk көmөc, kylcө nan
Qudajы qajыr surađым.

Үс çашьmdan tyrtky çep.
Musарыг volup quurаđым. 7
Açal çetip өлөрдө,
Eneke аldыңа kelip turаmьн. 7

- 10 1 Arсыз çetim kedejmin,
Ata turqaj enem çоq.
Acqa quurар çyrgөndө,
Aльmды surar çenem çоq,
Çumşaq til çыluu söz uçur,
15 Eneke senden көөнүм toq. 7

1 Çajыm çaman tarьды,
Çaldыrap көнүл qarьды.
Senden waşqa ec adam,
Eneke surawady альmды. 7

- 20 1 Çumşasaң tiliң alajьн,
Uqtasaң төşөк salajьн.
Mojnunma ketөгүр,
Өlgөнүңcө waçajьн. 7
1 Çaqşылың unuţsam,
5 Örttөnsүң waqtы taalajьm.

1 Çamanьdy qыsam çaşьmda,
Çaңьma tijeг qusuran.
Çaqşылар waçsaң eneke,
Kөңүlym qantip wuzulьsun. 7
15 Çaңьыр ketsem qоquстан,
Çaş waşьmды tuz ursun.

1 Aльm uşul woldonson,
Qantip wolem tonmojun.

64869
Библиотека Института
Филлология И.И. СС

Ujdan artыq vujumdu.

- 20 7 Alardыn arыzn uqqanda,
Zalimqan җаqqы vujundu,
Kedejdi таар kelgin der,
Keketip vizdi vujurdu. 7
7 Tattuusun bilseң җандың der,
5 Datsьlarqа kedejdi,
Tарsan tiryu qaldың der,
Tavaivadaыq kedejdi,
Dalaјdan veri viz izder 7
7 Үlamadan uladyq
10 Uluјlardan suradyq,
Uqur kergен kişi җоq,
Uvajm menen quuradyq. 7
7 Kedej usyn qыrdыbyz,
Ketmek voulduq qulaqыр. 7
15 7 Qajda ekeñi bilinbejt,
Qaranь kezge ilinbejt,
7 Kedejdi tarraj qыrq igit,
Kejisin tartыр zьryldajt,
Өlөvyzqо soru ake,
20 Өksygen җағ җан tirilbejt. 7
7 Keryp bilip qalsañz
Kөzdyn qығн salsañz
Ғyregyvyz toqtosun,
Ғyrgen җerin salsañz. 7
5 7 Aјтыр берip kedejdi,
Aҗalsыз vizdi өltүгөj,
Aҗыратыр alsañz,
7 Aldaqа җyзyn җар-җағыq.
7 Aғыretke barsañz. 7
10 7 Ketpedi qajqь konylden,

- 7 Biz qaladyq soruñ җyзyndeñ
Tavaivadaыq kedejdin,
Dajnyñ suraq kəyүndөñ. 7
7 Таар берсеñiz җағдыбыq
5 Ketpes ele sөgүmdөñ, 7
7 Soru aјttь valdar vuratur,
Sovojumdu uqtatur.
Kөrgenymdy aјtajыñ
Kөrcylygyn kenyl vur? 7
20 7 Basqan bilem җөñ җөнyn,
Bala екенде kөrgөmyn, 7
Andan kijin bilbejmin.
Tiryysy menen өlgenyn, [nee]
7 Bir qondurup yjymө,
5 Ketirgemin kelgenin. 7
7 Bar degemin vaj kempir.
Өzynyn atь Gylsaana,
Tөrөгөн emes bir vala
Menin aјtqan aғдыm,
10 Otunyn aлыр, ot җағыр,
Ooqat җағдыñ тыrmala,
Aғamдыqqa vuzulyp,
Andan ketip quurava. 7
7 Ar eşikti tyrtkylep, 7
15 Adatьnca quurava.
Ar kim kelse yjymө,
Bir tynөtyp qoјcumun,
Alyz җetim kedejge,
Aqyl bergен volcumun,
20 Soovы tijer bekөnder,
Alyz җetim җорduunun. 7
7 Ketti ele maqda bir tynөp,

4 Keketip qoqus Zalimqan,
5 Tarqarsa öldym suraqtъ,
Gylsaanadan tavasъnъ.
Kujguzur cыrgen cunaqtъ. 7
7 Turykmөndyn elinde,
Tuura]ыq var kevinde,
10 Tuzugyn ajтыр berejin,
Turatur valdar erinbe.
11 Tuuqanъnъ qorqutur,
Duşmanъnъ telinbe. 7
12 Tert tylykтуу malъ var,
15 Mal усун cыrtан qamъ var,
Qarqartarqa vooruker
Qajynluu çajъ daqtъ var. 7
16 Qatarlantъp saldъrtan,
Mejmanqana tamъ var. 7
20 Varqыla valdar çaloorur,
Çalyppыla bir qonur.
Baj Gylsaana kempirge,
Andooçton bir sez ketirbe.
17 Adaqъ qыjn şum kişi,
18 Adar, soolar suraqtъnъ,
19 Adqын ajтыр çesirge,
Qolunardan ketirbe.
20 Kempir da qыjn kişi ele. 7
21 Adqындар сыр sura,
22 Alamandar syjlewej
Adqындъ vek qura. 7
23 Acыp сырн ajtrasa,
24 Adъ aldындan curqura,
25 Ajawa] çesir kempirdi,

12 Adar bir çalyppыr tur ketir,
Kempirdin uulu volcu dep,
Qan aldыnda vurqura. 7 +

Qыrq çigit daroo kempirdi tapты. Taар eльср çarmъs yjge kirdi. Çarmъs ыştа qайыştы. Saçs kempirdin artыq deelety çoq, eçynyn oоqатына ың vajаqъ sorunun sezdery cып volur cыqtъ. Çigitler aqындар, suraj vaştаqan çeri:

Uulunuz qajda vajıce.
2 Taanъsaly dep keldik
Azamattyn biri eken,
3 Alъsaly dep keldik! 7
4 Сыртнан uçur kedejdi,
5 Alъnъçta көр keldik,
6 Kelgen sajn tappadъq
Balañ qajda degenden,
7 Bajıce sizge vatradaq. 7
8 Dosdoşuçta kedejge,
9 Cыqtыq ele attanъp.
10 Çamandъqtъ tijet dep,
11 Oilonçoçun saqtanъp. 7
12 Biz da uulundaj azamat,
13 Çetişeviz varqыna,
14 Tuuqan, duşman qas, dos var,
15 Bireö tyşsө artыna,
16 Biz severpiz vajıce,
17 Duşmandan keler dartыna. 7
18 Ajтыр ver ene valandъ,
19 Biz bilvejaviz zalaldы!
20 Aldaçan tilep adaldы,
21 Qucaqtasъp dosdoşur,

3. Aman esen keteviz
 Qol qarmaşır qoştoşur. 7
 Kempir aştı valdarım: 7
 Kedejdi tap dep zarladır,
 Men bilvejin uulumdun,
 Qajda ketip qalqanım.
 Menin qalır aştqanım ölgenüm,
 4. Qarır qalqan uvaqım,
 Bajdaşım valdar söz çenun. 7
 5. Şumduqo valdar kelgenin,
 Açal çetip ölğencə
 Cındıqı çaqş pendenin. 7
 6. Uşur tursan valdarım,
 Baştan etkən zarlarım,
 Çetimişke kelgence
 Arıvdaşan armanım. 7
 7. Otuzumda qalqanım.
 8. Alamın degen er keldi,
 Aldaşaşa el keldi.
 Aldosuna aidaşır
 Bildirvedim ec velgi,
 Çaman, çaqş kör kelip,
 9. Çalınsada tijvedim, 7
 10. Çaşmdan verki bir arman,
 Bala tərər sıjvedum.
 Kələvadm qızışın,
 Çarqarışan dıjnənun. 7
 11. Asarşılq uvaqta,
 Keldile maqa bir çetim,
 Aman-esen aşırar,
 12. Baqqandıqım ildetim, 7

1. Çetimderce sandaltpa,
 2. Kötörgemyn mildetin.
 Qoluma tijdi onunda,
 On çaly turdu qolumda, 7
 3. Olturıvaj vuruldar,
 Bılaşumun çoşunda, 7
 4. Çatından çarır cıqrasa,
 Baqma bala qurusun,
 Öqöjlyk menen vildiret,
 Olturuşun, turuşun, 7
 5. Öz valadaj qılavı,
 6. Uj oqattın çumuşun. 7
 7. Baqtı ele dep sanavajt,
 Al çajma qaravajt 7
 8. Elik volup sıt verdim.
 Kölyk volup kuc verdim. 7
 9. Enemsid dep oşonup,
 Emgedime çaravaj -
 Kete vergen körköndə,
 Kelirtirşi valdarım,
 Qajış kör çyrek, örkömdə. 7
 10. Kelip ketet ucıgar,
 Narı-veri ötköndə. 7
 11. Qajılıu elem qarırqa,
 Boouker elem çetimge,
 Ooqat qılyr olturam,
 12. Bir aşıdın cetinde. 7
 13. Kelip ketken volucu,
 Kесе kuny keşinde. 7

Qırq çiglit kempirden cındıqın uqqanden kijin, kempir-
 di aştıp ketyge könyün buruşu. Qandı qaraj kempirdi
 aştıp çenedy. Şorduu kempirdin belli vykyreşir, kezy ilkişirip,

aasъ enkejip, eegi telpejip, kəzünyn çeegi irinder, kökyroo kirildep:

— Men aala baqraj, aalaa başqan ekeminço, dep — usajır çer, kempir kedəndep, qan menen bek daqqa asъr çiver qo dep ajsasъ ketip qırg çigittin aldynda vəraçatət ele.

Çolunan qandın bir uvaziri sьqьp, qajda alьp vərasьndə dedi. Kedej çetimdin enesi eken uulundu taar ve gin desek tavaaşajmьn dejt. Özyuvs ec çerden tapraj olym den qutular vəkəniz dep qanqə enesin alьp vəratavьz dep qьrg çigit. Men slierdi olymden, qandan surar alamьn kempirdin vərdəq malьn — yj çajьn alьp, çedirgen elge vəryu kerek. Anan uulun qolqo tьsyutp veret dedi uvazir, Kempirdin ooqo turmuşun malьn, yjyn vьtyn alьd, kempir vəjqus zar vьler çanьn qəjnəp, emalsьz çurtta qaldь. Kedej munu uqur qəralь taşьp tort çoldoşun vərçitip enesine kelse, enesi talab çəerip talaada qalqəndəqьn kərdy. Gylsaana vəlasəna qəra vьjəp turup ajqan səzy.

- Г Күнөөсүз мені талаттың,
- Күйдүргү валәм оноводун,
- ✓ Ес çazьsьm çoq ele,
- Дүjnөдө еки тоlvодун. 7
- Г Emgegimdi unuttuң,
- Balam elyy çaqqa tolvodun. 7
- Г Anan ooqat qьlcu elem,
- 10 Malьm menen çan saqtap 7
- Г Baqьm ele sьraqьm,
- Erkeletip alcaqtap. 7
- Г Talap ketti vaarььn,
- Balam saqta eçəgьskən çoo qaptap.
- ✓ Çe özьmden tuulqan vəla emes,
- Özymən sьdqaq vəlanьn
- Qьlar isj al emes. 7
- Г Tajarьp vəgьp olərgə,
- Kərymdu qazьp kəmərgə,

20 Төркүн-тозум бар эмес. 7

Өлөр кындө турумун, 7

Г Ардаçьm kedej sen ucyn

Ac qalqan ittej uludum,

Аçьrap ooqat çajьmdan,

Г Aja ketip qurudum. 7

Г Çesir elem qardь toq,

Çeti çaqə qəzьm çoq,

• Çetilənden vər çaqqa,

Çemekej völdun qolun çoq. 7

✓ Çegenindi men көрөөj

Сьдрасən da icimden,

Аьлтьm ele vьjəndə. 7

Г Bala volot dep çyutp,

Rajda көрəөj kycьndə,

Г Azarqə saldən talatьp. 7

Çe çumuşun çoq vьtyrgen. 7

Г Malьmdь talap alsa da,

Yj ooqatьm qajvədь,

Uşu kyndy korsetьp,

• Yşkyrtəөj olym alvədь. 7

Г Ykьdəj çynьm yrəitьp,

Engirep enəj zarlandь. 7

Eneke emi mьncalьq is vəluptur, көp qəjqəvəbaqьn, men se-ni qor qьlaaşajmьn. Siz ucyn əmyrymdu sajdьm. Men uqu volo-dum. Biroq uurdaqanda çardən uurdaşan qəndən qərdə-ryn saqləqən, eldi çegen qazьndьn, uvazirdin malьn uurdaşaj-mьn. Özyməj çetim çesirge, tomajəq çaqьrçə çoloqon emes- min. Saşpanəz ene, bir is volot dep kedej çənəp ketti. Ke-dəj çoldoştoruna men uşul enəmdin mal ooqatьn talap al-qan uvazirdi oltьremьn çana eyn taar zalim qəndь dəqə oltьremьn, anan meni qəndəj qьlsa oşondəj qьləp oltьrsьn, oşol ekeəny oltьrsəm olynge əzym də vəraaşajmьn. Uvazir me-

nen qan olar ayuno tutan er olar qan, uerit de coldo-
tuna qoştoşur qançarın icine vâjlanıyır şaqardaı qajın
qavaqım-qaşım devej, ec qajıq çevej çoner ketti. Coldo-
ru uşundaı daqı er volovu, munun çyregy adamdın çy-
emes çolborstun çyregy qo deşir tañ qalıyır, aqmalap
dejdin arqasınan çonıştı. Kedej ajtaqanındaı uvazirdi mu-
dar qanına uirtar qasır cıqı. Uvazirdin çigitteri qe-
cısır uzatıraj qartır qalıyır, eñesoy qalıp urup, orqo
ıy qajırtır qojdu. Qalqan çazasın qandın aqıl me-
berilsin deşti. Or saqtaqan qaroolcunun çanına kedejdin
çoldoşu çasınır kelip aqmalap turuştı. Anda qaroolcun
uşundaı daqı er volovu, çıyırta otuzdaı kişi qalyıdaı san
çatsa neş kezyn çasınır da qojqon çoq. Qır-qızıl qen tol-
vojunan aqır tursa da ec icirkeñedi. Anın usıyne er
eñeı tıyy qalsam dalajıñardın qanındaı icermin der çı-
nır çatqanına tañ qalıp özynce syjlenup turqan tırt
doşu uqı qojur qaroolcudan çalıñır suranır turqan çı

- Г Ajlanajın qaroolcu,
Tolqonqon çasır voortıan.
5 Kedejdin tıyy qalıyır,
6 Kelevi senin qolıan. †
Г Ajıñıñan turavız,
Ec amaldın çotınan. †
Г Buñ vesara kedejdin,
7 Çyregyndeı çyrek çoq,
Telegejdi ten sanar,
Tilegindeı tilek çoq. †
Г Tısyptır toño çalıñır
Tıyy qalsa arman çoq.
8 Qalvasa qandın qasınna,
Rajdası tıcy çan ele, †
Vaqıñlardın vaatınna. †
Г Tar qojot ele eñese,
Zalim qandın tañına.

- Северкер volot bekenşin,
Өзыңдеı erdin qanına. † 3
Г Uvazirdi eltyrup,
Urıñı çaman көryñen.
Г Uşu şapar qalqalar,
5 Qutqarır versen ölүmden? †
Г Çaqıyılqın tıyyde
Ketpes ele көñүlden. †
Г Aqıl esin toqtotır,
Çıñaj elek bu qatır.
10 Өzyn-özy oñlonup
Şınaj elek bu qatır. †
Г Erdigine cıdavaı,
Kele çatat bu qatır.
Г Belgiliyy çerden volmoqcu,
Beresizvi cıqtatır? †
16 Г Zarlanavız aldında,
Zaqıñña veıñ cecilse,
Biz sadaqa çan-ña! †
Г Bir kynösy kecilse
20 Baş qoşqonvız veşöevüz,
Ata enesiz çetimce, †
Г Kök volot ele bu qırñur?
Mizi qırñur çetilse. †
Г Ooqat ucyn sendaıñ,
3 Kyn-tyñ oñdu saqtajın.
Kynımdykten arttırır,
Ec vereke tıppajın. †
Г Çındar voortı oğusa,
Çıqtatır verip, çoldoş vol?
17 Vygunden qalsa eltyret,
Biz alavız mildetin. † 4 48

- Öltyrt bəgyn tiriklikin,
 Özüne tyvy çəh rajda,
 5 Öcüvəstən tambyzdyñ,
 Rajdasz çoq tyvündə,
 Zalimge qylıan nambyzdyñ,
 7
 7 Biz tilejlik amanñ
 Ordon çyqsa çalışdyñ,
 10 Ordon aman çyqatñ,
 Sır alyşyr tañbyzdyñ,
 Çyn dyjnəlyk dos volur.
 Çyralaqtan alyşdyñ, 7
 7 Məndaj erdi qor qylva.
 15 Muñda vizdi zar qylva.
 Birigisip qol qarmaş,
 Qul vololuq aldynda, 7
 Kedej menen beş elek
 Bolobuz alt siz menen
 20 Or qajtañyr çyrgənce,
 Qol qarmaşdyñ viz menen 7
 7 Açyretten çaj tavat.
 Adildigin yzvəgən
 Bygynden çalsa vul ölet
 5 byşqyş tygenet. 7
 7 Qarşanda enesin,
Qajnyşyr vaşyr kim kəmet. 7
Adam uulu ölvəse,
Azır-tozur kyn keret, 7
 10 Anttu-şerttyu dos volur,
Qajtañançy bir saqtar
 Çyrgyn ooqat qylalyq.
 Qol qarmaşyr bir çyryp. 7

Mintip ulqudan qalır, vbara bolur, bşyqqa kyjyr, suuqqa tozur, eki çolumdu voorum alyp emyryndy ötkeryp, duşmanymdy vaşyr çyrgənce kedejdi ordon çyqatñyr, uşular menen ketejin degen ojqo keldi. Tanarñy salır ordon Kedejdi çyqatñyr alyşyr altoo antaşyr qasyr çyqatñy. Altoo kedej çetimdin enesinin yjynə kelip, kedej çetim keler menen enesinin mojnun qucaqtar, enesi çana çoldoştoru menen qoştoşur kedejdin aştqan:

- 7 Men əndəngən çetimden
 15 Beş altñy vaqtñy.
 Berse qudaj tilekti,
Bejışke kitip çattñy. 7
 7 Əde qylıan sen eleñ
 Öz balandaj aşñar.
 9 Əlymge ketip varatam,
 Öz elimden açñar, 7
 7 Çetitip vaqtñy çaşımdan,
Ecen iş ətty vaşımdan,
Tiñdi alvaj eneke
 5 Zyankec völdum çaşımdan. 7
 7 Zalimder quudu arñman,
Qaçayñ qandñ darñnan
Tiryu qojvojñ qarmısam,
Tentimek völdum qalqıman 7
 7 Toqtovojñ sana, kənylym,
 Elime suuq kəryndym.
 Ec bir ajla tavaıvaj,
 Eneke senden vəlyndym. 7
 7 Qalqıma saldım kəp çulyu,
 Qanñ menen vek quudu.
 15 Tyñ çyqşam zalim kəravaj, 7

Төрт çолдошум бир енем,
Амандыгым tilegen.
20 Zalim qandyn zaŕnpan,
Açyraşтым silerden. 7

1 Barsam qajda vaŕatmyn,
Başymdy çutçu cataşтым.
4 Çaqşь çoldoş çan enem.
5 Ajyŕlanqaja qaratmyn. 7

1 Tuşуcy bolsom qoluna,
Tiryu qojbos zalim çan.
Mendej dalaj qararbmyn,
Mojnuna çьncьr salьnçan. 7

10 Men өndөngөн ecendi,
Qaraçы oçqo salдыçan.
Çeteletip dalajdyн.
Çeidetke vaşьn alдыçan. 7

1 Kedejdin тыдын zalim çan
15 Qaradaçqaja aştьrçan.
Sez çajьnçan adamdy
Divalqaja tiryu vaştьrçan. 7

1 Qan menen begi qaçady.
Qor vaşь vajdyн dalajqaja,
20 Ötgen ele azawь. 7
1 Birin-biri çoldoşup
Buzulçan işin oңdoşup.

Uvajьm şorun kecejin. 7
5 Qarьr çanqaja kyc keldi,
Qaçыlajьn eneke,
Qacraçqanda netejin! 7 4

1 Atalaştaj alyнçan.
Çatьndaştaj çaqьnçan
10 Çetim kezde vaştьma
Çetelesip tabьnçan.
Kөryнwөj qalsam birerde
Kөnyly usup saştьrçan. 7

1 Ajlanajьn төrt çoldoş,
15 Qacrasam çaqşь iş bolbos,
Qacrasam qajda eləmyн.
Qoş aman bol çajьr qoş,
Çamandyq etsə kecirgin,
79 Çaşьwьzdan көnyl dost! 7

20 Adaldь çesek bir çedik,
Aramdy çesek bir çedik.
Azçan-tozçon çetimder
Baş qoştuq ele irgelip.
Qoş aman bol çoldoştor,
5 Sanaa burvaj çyrolыk! 7

1 Ajlanajьn balam dep,
Ajtçan çoqsun atьman.
Açyraşтым eneke,
Ar kimge tijgen saştьman. 4
26

Вақтн елэ җаһман.

Tilindi aləaj eneke,

Tetiri җыраум ваһнан. 7

17 Җарҗајын төрт җолдош,

18 Җаҗсылар взрқын enemdi,

Җај тарсу волом бир җерден

Билемин җајта келерди. 7

19 Җалим җанҗа қор қылај

Аһр кетем силерди,

20 Ваққан enem, төрт җолдош,

Беҗөөнер тен аман волл

Аҗыраҗар кун ушул,

Алсақа сапар вастым җол. 7

Җагылыҗық амалсыз,

3 Җамандыққа вердим қолл 7 + U

Кедеј мунәјяр қоштоғур, тун қалыр қасыр җөнеды. Е
Гыһсаана кемпір; балам қоғ волл Тиллмді алвады. Өлер
қымда таһтар келір Һарҗатасын. Мен волом қудәјдән
җанн көрегмун алам, сен җајда волсон да аман вол
Сақа бир наһјат ајајын, ајланәјын. Баһта тиллмді алса
емі алқын. Қыһа деген Һар нар. Аһн Аһмқан де
қань нар. Ақ еһен деген еһені дақь нар. Ал еһен кон
җетту җана Аһмқанға қадәриуу киһи деп уқаман. Ва
оһол еһенге қол берип қудәјға Һыкыр аһтар, җаман
җаҗсы Һыгун. Мандақьдај бузуқтуқта дақь қыла вһи
залимқанға Аһмқан қармар берет. Қоқустан оһондој
қайса еһен seni аһратыр алууға далалат қылат. Ақ еһ
Аһмқан өһық аһаат қылат деп уққан елем, балам деп
пір аһара волдој волдоп, қуландај сьһыһр, аһ келір
һр қайа верди. Төрт җолдоју да аһлар-һықлар қалыһы. Не
қул соқој, қур тон киһи, қул талаа, қум колге киһи
мөһ сөгһен сьһы аһанға кундыз һекнир, тундыһе қол
тыр олтуруп тектен өтыр аһзәнден киһи куну-туну бирдеј

Һыкыр тақ олур кунуһ Һыһа Һыһаһа Һыһаһа Һыһаһа, һуһаһа
Һыһр һасалаај араң Һейти. Көсуғу менен Һыһр туруп Ақ еһен-
ди мецилин алдына Һыһр аһр, еһенди җајдан таһаман.
қолумду қанһр беремин деп аһрқарар аһлар-Һыһа. Саһықан
һир муһарьрдыһ Һыһна ким келсин өһде-Һөмен өткөндө қарар
туруп кете берһет.

Җаҗылајын еһенім,

Җајдан тавар екемин.

Җасан көзге көгунөт

Җаранды җајық Һетегім. 7

14 Җавар алқан киһи Һоқ,

Мен муһарьр қарьртан,

Җаҗсы киһи деһу эле,

Җаҗыларды Һарьртан. 7

Җаһер берип һесенге

15 Аһрет қолун таһаньртан. 7

Җардым аққа, қаруу Һоқ.

Җајылај өтөт қарды тоқ.

Аһрет еһен сиз уһун

Ет-Һыгөгум қьһы Һоқ. 7

27 Аһрети еһенди,

Көрег куным вар вөкен?

Васьр өткөн изинен,

Өвөр куным вар вөкен? 7

Аһал Һетсе қол берип

3 Өлер куным вар вөкен? 7

Җ Васьр изде аутум Һоқ.

Һыһр Һатқан уваһым.

Җ Уһтымде аутын киһим Һоқ.

1377. Calısq suudan temselep,
İcır çatqan uvaqym. 7

Γ Eki wutum ten şışip,
Aqsar çatqan uvaqym.
Ec adam, alym surawaj,
↳ Sadaqqa coq, qajyr coq.
Qaqşar çatqan uvaqym. 7

Γ Mecitinde çatamın,
Çyzyn körwaj olomw,
Aziret eşen atamdın.
10 Aq eşenge qol berwej
~ Ölyp ketsem qaratmın. 7

Γ Bu dyjnədə çarwbas,
Bir musulman kelwedi.
Mundun waar mendewi?
5 Men musarır qarırtyñ
Közynyn çarş seldedi. 7

Γ Azanğa daarat alwadım,
Aq selde waşqa calwadım.
Qol berem dep neetimdi
10 Aq eşenge arwadım. 7
Γ Eşendin dajnyñ tawalwaj
• Een talaada zarladım. 7

Γ Eşendi izder war degen,
Enemdin sözyn şyladım.
10 Tek çyr dep aqy berişken,

Γ Tert çoidoştı qıwadım. 7
Γ Eşendin dajnyñ tawalwaj,
Emgek tartır şyladım. 7

Γ Bir musulman ucıraq,
10 Alımdı surar kelseci.
Eşenge qabar berseci
Elinen azıqan qarırty
Eşenim kelip körsecy. 7

Kedej musarırçılıq çajın ajtır, burqurap ıjlar turdu ele,
Aq eşendin azancıw Saqı soru degen kışi azan ajmaqıw
bolup mecitnin munarasına cıqqa qalsa bir musarır munajır
ıjlar çatat. Alıstan kelgen ekenin bilip eşenge çuğurup war-
dı. Taqırım, bir musarır mecitin aldında acqa, alsız nasar,
kijimsiz, çalañac birw eşenime qantip waramın, warsam qaj-
dan izder tawamın dep ıjlar çatat — dedi. Aq eşen alısq
çerden men ucyn kelgen kışinin aldına warasam bolbos dep
weş qarırtyñ eercitip kedejge keldi. Kedej aq eşen ekenin
bilip, burqurap ıjlar, eşendin wutum qucaqtar, ellin qarır-
tıwdıqın uşaqtar Aq eşenge qarata ajtqan sozy:

Γ Atsalomu alajkim,
5 Amansızw çan wawam.
Armanın ajtsın men walan;
Men musarır bir Kedej,
Muñın ajtır zarlaqtan 7
Γ Qasijetty eşenim
10 Qarırtyrdı çalqtan. 7
Γ İc, arıqtın atası,
Aldanın tijgen watası
Açıar waken çarırtyq
Men musarır qararş. 7
5 Sadaqarş ketejin,

Aziret sizge qol verip,
Muradyma çetemin. 7
 Artijek oqur qatqıldın
 Aldanyn sözyn çat qıldın
 Aldında kelgen adamdy,
 Kynösynөн sar qıldın. 7
 Quran oqur qat qıldın
 Qudajdyn sözyn çat qıldın.
 Qudaj degen momundu,
 Kynösynen sar qıldın. 7
 Quran oqur, maani ajttın,
 Qudanyn sözyn daana ajttın, 7
 Saar kitep oqur maani ajttın,
 Caljar sözyn daana ajttın.
 Tyn termetip olturdun.
 İçine nurdu tolturdun. 7
 Qasijetin varınan
 Ber qudaj dep qol sundun.
 Altı çyz rıjım qalraıyz.
 Azıtanıja tijgen arqalıyz,
 Qudaj syjgen qul usyn,
 Qurulğan kynde alqalıyz. 7
 Tañ atqanca yf degen
 Daaratna suu degen
 Ömürgünce tovo dep
 Aqırettin qatın çep
 Qalas volqon kynöden
 Qor qıvada zar qıva,
 Qol quusuram ešenim
 Qyzmat qılyp aldında 7
 Qolu uzatqan siz menen

Qoço-moldo damıy'da,
 Qol tarşyram dep ke'dim,
 Sacımdan көр күлөjüm.
 Qudajdyn çaqın qulusın,
 Aziret sizden tilejin 7
 Aldanyn syjgen çaqyn
 Azizdigin vilejin.
 Bir momundun ululumın,
 Bir qudanyn qulumın.
 Ubaram qıjyn uşunca,
 Tilek qılyp turumın. 7
 Qoquşunan qolumdu
 Albasan ešen qurqum.
 Daaratna suu qamdap
 Qumqanıñdy alajın.
 Beş ubaq namaz oqusan
 Çajnamazın salajın. 7
 Taqsyr sizge qol verip,
 Çaman sana çaqılyq,
 Bejjimden qajtajın. 7
 Çanlynda bir çygyр
 Berseniz tespe taitajın
 Kimi adal, kim aram.
 Taqsyr qalrajatın vajtajın. 7

Emki söz eşendin Kedejge an-tan qalyр sözyn uqur alyр
 önyly tolup, raazy volup, saqalın terap, Kedejdi qarap, aram-
 lyq qıvajmyn, çaryjattan çalyvajmyn qasam ickin dep Kedejge
 yendin ajtqan:

Alejkime at salam.
 Alı nacar eken dep
 Aldında keldi men aavan 7

7 Qoʻl bergeni kelipsin
Sözün uq eşen avañdın.
Qol bergeni kelipsin
Qoʻldu senin talavın. 7

7 Çaş ekensin musarı
10 Öz, çajına qaradın
Qol verip anan vuzulsan.
Qaargına alat pir degen 7

7 Qaradışına çoluqat,
Çaqş asırap çuvogon.
15 Qolu, butu şal volot.
Qoçosun közge ilvegen. 7

7 Qol bergeni kişi kör volotın.
Sıdadın erler toq volotın.
Sıdamızdır vuzulur

20 Sın qaradıştan çoq volotın. 7

7 Qaradış menan Kedejim,
Qasam icir qaradışın.
Qalp qarəzkəj syjlovəj,
Qalrañqqa arnajışın. 7

5 Qusuldaarat alasıñ,
Qudanın çolun tavasın.
Vajqamvardın ymvəty,
Vaşına selde çalasıñ. 7

7 Beş uvaq namaz oqujsun,
10 Bejışten vuraq toqujsun.
Berışteler dars ajtsa
Bejnamazdan cocujsun. 7

15 Eşenmin dese enilgin
Kynəyündən çenilgin.
Birə menen syjleşsən,
Meerj volot keñindin. 7

7 Uvadañdı unutpa,
7 Sın sözün dy durusta.
Qol bergeni soñ kedejim
Birə menen uruspa.
7 Ulu kişi çumşasa,
Tartıñvadışın çumuştan. 7

Kedej zıñıdar qaradış, eşenge zarlavır, çaqasın qar-
manır, aq eşendi işentir, Kedej eşenge qarata ajtır turqon
çeri:

5 Aziret eşen piriviz,
Çuuldu icki kiriviz. 7
Mıncalıq izder kelgen son
Mıdametke çarəq diniviz
Ajtqanından çıvavajın,
7 Aramdıqtə qılvavajın.
Aziret sizge qol verip,
Aq çolunda çıvavajın. 7

7 Sıdraqajın taqsır çolunan,
Qutulur sizge kelgemin,

15 Zalim qandıñ torunan,

16 Astında turur aq eşen
Arısam voldu çoruman. 7

Qol eñip sizden buzulmam,
Qudaj ursun, qut ursun. 7
20 Bajatambar ursun, vata ursun.
Mьnakej uşul ant ursun. 7
7 Bүгөдө zьjan qaalasam, 4
Kөkyөгүm dart ursun. 7

7 Eşenim sizdey pir ursun.
5 Çaььsam uşul çoluñan
Çaşatrasьn din ursun. 7
7 Çaş vaşьm tentip ar çerde
Mьndan veter qьdььььn. 7

7 Batandь alsam qol berip
60 Murut atqa çolojun
Qalp ajtsu wolsom bul sөzdy
Qara eşegin volojun.
Qasьjetid, volwoso,
Qantip sizge çolojun. 7

15 7 Qursaqьm açqa, kijim çoq,
Qurdaştan көргөн sьььm çoq. 7
7 Çamandьqtь көp көргөн,
Bu kynde menden qьььn çoq. 7

7 Kedej turat zьььldar,
20 Qajta-qajta qarqanьp. 7
7 Qara çaş ketip көzynөн
Qajotь menen zarlanьp. 7
7 Qolun aldь Aq eşen,
Quru sezge aldanьp. 7

5 7 Kyvlөnyр eşen çaqьььь.
Qalpalар dep vaqьььь. 7
7 Qalpalар keldi qarqьььdar.
Divanalar, sopular,
Asajarь şarqьььdar. 7

60 7 Qalpalarь qarqьььdar,
Divanalar davьььar,
Aq urusьp kyrsyldar,
Mecittin ici dyvьььar. 7
7 Eşen vaşьtar çөнөdy,
15 Musarьk kedej çyrsyn dep. 7

7 Qazanacь çan soru.
Namazьndь vat oqu. 7
7 Menin tilim al soru
Alyp kelgin kedejge,
20 Selde orонcu aq topu. 7

7 Başьnа selde çalajьn.
Çaj namazьm salajьn. 7
7 Qьzmat qьььp turucu,
Nөkyr qьььp alajьn
5 Dep, aq eşen kedejdi,
Daaratqa qolun tijgizip. 7
7 Tөza kijim kijgizip,
Beş ubaqtь namazьn
Belgilerin yjretyp
60 Bezelenip kedejdi,
Şarььattан syjletyp. 7
7 Eki qolu woorunda,
Aq eşendin doorunda 431

1. Tartşa tespe qolunda. 7
 2. Illalda dep olturat.
 Bajatbardın qolunda. 7
 Qusuldaarat qolunda,
 Başna selde calınat,
 3. Qudajım dep çalınat. 7
 4. Qol quşurur eşendin
 Qızmatına qatınat. 7
 5. Tynunkysyn uıqu çoq.
 Kunduzyndə tıncı çoq.
 6. Aq eşenge çaatınat. 7

Kodej on kuny qızmat qıyır turdu. Onuncu kün
 bir aıdır aldı da, aq eşen vavaından bir sır
 qendaj çoop verer veken dep ojlodu. Aq eşen çalqu
 qanıñ köyür sıgıp surar eşenge ajtır turğan kedeldi

7. Ajlanajın eşenim,
Aıtraıımın sözdün vekerin
Az qaldı ölyp keterim. 7
 8. Uşul arman sözyımdy
 9. Taqşır vudınyky tyn cegerin. 7
 10. Taqşır, eşen çaгыrtıq
сыртарсаң icki sıgındı
 Men da ajtamın сынымды 7
 11. Tappaı turam aziret
 12. Сыртарар ыртанды. 7
 13. At савым çerde olud var,
Nonı tolqon qoıym var. 7
 14. Ojum menen vilemin
 O dyjnelyk soovud var. 7

Oodarıbas çolun var. 7

15. Al noıundun icinde
Alma örygyn gyldegen,
 icine vıvul yndegen. 7
 16. Bejnamaz vasyr kelvegen
 Sizdej volso çaгыrtıq
 Azireti pir degen. 7
 17. Qasijettyy pirimsin,
 Qaгырqa soop izdegen. 7
 18. Qaqtıajın eşenim
 Qardım toıdu siz menen. 7

19. Mecitine kunyge
Beşimden kişi сыялған,
Berıştelyy eşenim
 20. Bendenin vaatı сыялған 7
 21. Qaгыrtarqa qajırker
 Becaraqta vootıker. 7
 22. Men suraqan sıgındı,
 Aziret eşen ajtır ver,
 23. ihv, dep çyrgen dıvanan
Uluken moldo ulaman. 7
 24. Taqatqanca carq urur,
Aq tilegen qudajdan
 Aq dep çyrgen dıvanan
 25. Aım moldo ulama 7
 26. Aqıretti ojlonur
 Adaldan nasip suraqan
 27. Qasijettyy eşen dep. 7

Salıñ qadıñ qılaw? 7

1 Qalıq waşqatqan Azimqan,

Martıñ qadıñ qılaw? 7

1 Martıña qandaj qadıñıñ?

15 Saqıñ Kedej suradı,

Erteli kes qolberip. 7

1 Eliñ qadıñ qılaw?

Ei waşqatqan Azimqan

Begin qadıñ qılaw? 7

20 Beginden köñun tılawı

Begine qandaj qadıñıñ

Besarañ Kedej suradı. 7

Qanıña wawı qadıñıñ,
Qanıñıñ ajıcsı sawıñıñ? 7

5 Sırdasrasam siz menen
Taqıñ tarawadı şawıñıñ.

Begine qandaj qadıñıñ

Beginin ajıcsı sawıñıñ?

Kıscı ketti eşeniñ

10 Menin qajıcsı şawıñıñ. 7

1 Taqıñ men sizden surajıñ,

Şawıñıñıñ uşajıñ.

Dıñıñıñ şar şarıñ.

Şar şar şar qıdajıñ. 7

15 Saqıñ ajısañ şawıñıñ,

İcindeñ şawıñıñ uşajıñ. 7

қолы өрке кіші екен, Кедеді қалар сақалың сылар. өзгуну азгун сылар, оғондо айтқаны:

Uqan-köñen musulman

Ucıraşır qol weret.

Şawıñıñ alsa senciler

20 Zıjaratqa көр kelet. 7

1 Minundu asañ Kedejim,

Musulmanğa men kerek. 7

1 Qadıñ qılat qanıñıñ

Qalıq aşatqan saqıñıñ

1 Qajıcsıñ şawıñıñ icinen,

Aşar Kedej waşıñıñ. 7

1 bzaat qılat begıñiz,

Ujylısur kunıñıñ,

Dıwa alışat elıñiz. 7

10 Emine Kedej kemıñiz

Kemciligın keñ woluñ,

Tawıñar walam eşıñiz. 7

1 Qanıñ qadıñ qıwasa,

Qalıpıñ mendej woluñıñ? 7

10 Qalıpıñ mendej woluñıñ

Qalıqıñıñ köñuñ toluñıñ. 7

1 Bir qıdanıñ aldında

Qalıp-qarızkeñ olıñıñ. 7

1 Begi qadıñ qıwasa,

20 Eşeni mendej woluñıñ?

Eşeni mendej woluñıñ.

Elinin keeny tolovu. 7
Г Bir qudanьn aldьnda,
Eki sьzdyu oьovu. 7

Г Amandьqьn tilejmin,
Azimqan radьsa terьnyu. 7
Г Ardamdaj kerьmyn
Aivajьt cьndar surasam, 7
Cьmьndaj qьndan vьlьgyn. 7

№ Qol tapьyьdьn pirim dep,
Tavaьyn valam eviьdi. 7
Г Azimqan menen Aq eьen,
Qadьrлаьrajьt dedinvi. 7
Г Ajьtь Kedej sьgьndь,
№ Toitujajьn kemindi. 7

Kedej saqсарьnьp, sanaasь ьnьp, eьendin sozunu ьnьp
lup. kьnyly toluр, qьrьnьn berki qamandьq-qaqьrьnьp
eьenge ajьtan qeri:

Г Azьreti eьenim,
Ajьrajьmьn sьzdyn vekerin. 7
Г Aramdьq sьgьm qьqьrsam
Ala volor vekemin, 7
№ Yc qьqьmdan ajьyьdьm,
Ata menen enemden. 7
Г Qetimdiktin zaьynan
Aivajьqь vaьym tenelgen. 7
Г Tojutum qanvaj al kezde,
№ Toqmoq qedim kьp elden. 7
Г Bir qesirde vala qьq.

Men qetimde aqьa qьq.
Г Oьol qesir vaqьasa
Tiryu qalar cama qьq. 7

№ Qьqьylar vaqьь valam dep,
Ajьtan qьq maqьa qaman ker. 7
Г Soovun tijer-veken dep,
Cьnojuр alsan aman dep. 7

Г Ezezege qetkence,
№ Enem dep turdum qaralar.
Г Ezezege qetken soq,
El quruttum aralar. 7

Г Bajьdьn maьyn uurdadьm,
№ Malaj qьrsьm turvadьm. 7
№ Miьn vaьь menen qьqьvaьь. 7
Qolqo tijse vurdadьm. 7
Г Bir typ tikken vaqьm qьq. 7
Г Bir qьrge salqan tamьm qьq. 7
№ Meken qurqan qьqьym qьq. 7
Г Nikelep alqan qьqьm qьq. 7
Arqamda qalqan tujaq qьq. 7
Г Aqьret ketsem cьraq qьq. 7
Г Oьonconu vьldьrdym, 7
№ Qolqo tyssьm suraq qьq. 7
№ Qacьp cьqьtm qarmajьda
Zalьm qandьn qaarьnan. 7
Г Tentip keldim eьenim,
№ Tyrkmьndьrdyn qьqьnan. 7

Sopu völdum qol verip,
Aziret senin varıdan. 7

7 Ajlanajın aziret,
Acyır sızım emi ajtsam. 7

10 Aıstan dangın eşitip,
Qol vergeni kelatsam. 7

7 Başında var seldeşi,
Oozunda var kelmesi.

Sızında var qanatı. 7

15 Bojunda qusul daaratı. 7

7 Tespesi var qolunda,
Kitevi var qojnunda. 7

7 Çaldıratır köynö,
Çanalıu mildet mojnunda. 7

20 Azirejil verişte,
Ajvatı qızın kelişte. 7

Ajvatı menen qol tyzur,
Aldımdan sıqtı saq tyştö. 7

7 Keldiñ Kedej valam der.,

5 Sızındaı çanıd alam der,
Alda taala qudajdıñ,

Bujruquna varam der. 7

7 Adamdıñ varın kujguzur,
Bu çuğuzıd çaman der. 7

10 7 Qarız sıqtır çolıman,
Qartır aldı qolıman, 7

7 Qanattıu qarlıu tyrynön.

15 Qara çandan tynylöm. 7

16 Qaltırap alım qalvadı,
Qajratı menen syrynön. 7

7 Ölyügö çandı qızvadım.
Az kundyk tiry qojıun der. 7

10 7 Bəriştege ıjladım,
Men öñdy esen qarırtın.
Bir qancasın sıjladın. 7

7 Eşenge qol verejin,
Az kundyk ömyr tilejin,
5 Savır qızdıñ aziret,
Saçımnan kör küñöym. 7

7 Merf eşenge qol verip,
Anan kizin öləjün
Alvasa da aziret

10 Aladıñ der eercir köñöjün. 7

7 Der tilensem verişte,
On uc kün verdi uvada,
Qoj tarırtır ölyügö.
Razı völdum vıqtada. 7

15 7 On kyny turdum siz menen,
Qoqatıd ötröjt viz menen

Асыр кетсин көңүлүм. 7

Г Qadyr qalsa qapnyz.

2 Qapnyzda bagnyz.

Qadyr bilgi ešenim.

Qalbasyn qajty zagvvyz. 7

Г bzaat qalsa beginiz,

blajyq bolso keviniz.

5 Beginizdin yc kyndyk

Taqtyyn alyr beriniz? 7

Г Kimdin, kimdin zamanь,

Kedejqandyн zamanь,

Ketsin icten aglyr,

10 Kemciliktin çamanь. 7

Г Kedejqan bolsun bir atьm.

Uçulu sizden suradyн,

Bagqandy bilse Azimqan,

Alyr berer uvaqtyн. 7

15 Г Yc kyndyk ömyr icinde,

Taqty ystynө minejin

Taqdyr çetse ešenim,

Qыjamat közdөj çөnejyn 7

Г Dooranьmь qylydyz,

20 Çanazaqja turunuz

Bir атаqym qalsa dep

Çaldьrajt Kedej uulunuz. 7

Г Yc kyndyk ömyr icinde

Aglyr ketsin muçuvuz. 7

qony kelgen Kedej, vygyn qan bolom degeni emnesi munda
slyarь çanaqь bolso, qan emes qazan asuqja çolotcuu qui
emes eken qo qalpalьqь taqтар çiberip, qan bolqusu var, mu-
nun qadyryn qalьra tildep qojojun dep eşendin ajtqanь.

5 Г El qurutqan qui Kedej,

Sekirgin kelet byrgөdөj.

Aram öskөн ekensin,

Adaj işter, nan çevej. 7

Г Rьsь çoq qui Kedej,

10 byrьmьn kelet byrgөdөj.

Kesir öskөн qui Kedej,

Ketmen caар, nan çevej. 7

Г Qalq qurutqan qaraqь,

El qurutqan ararь. 7

15 Г Uru qylyr uqtaвaj,

Momundun malьn taloccu. 7

Г Qalpalьq атаq çamanь,

Qandyqda vurdun sanaandy. 7

Г Qantip syjet Azimqan,

20 Qalq qurutqan aramь. 7

Г Soruluq атаq çamanь,

Buzasyn vurup sanaandy. 7

Г Quuratьr kelsen tyjaqtan

Quda-seök, taqandy. 7

Г Qantip versin Azimqan.

Çaraqьqja taqtyyn. 7

Г Aldatavь Azimqan,
Aram quu saqta vaqtysyn. 7

Г Adam aqyn көр çesen.
Г Qanqta suraq berbesen. 7
Г Qarmalyр өлөр кунундө,
Qасыр keldin mьnda sen. 7

Г Uuru volson tьjaqta
Qan volqun kelet vьjaqta.
10 Qaraqсы seni qan qьlsam.
Qalamьnqo ujatqa. 7

Г Qalр-qarezkөj syjövөj
Qalрalyq menen çan saqta. 7
Г Uuruqta taqьn bergin der,
15 Azimqta qantip varamьn 7

Г Uşu çerde ailindi,
Uuru Kedej aramьn. 7
(Işinден vajqар oltursam.)
(Içinde çoq adalyн. 7)

20 Barsam da berвөjt Azimqan,
Qalq qurutqan sen quuqta. 7
Г Kөryngөndy kyjgyzur,
Qасыр çyrsoң suu, suuda. 7
Г Kөpçylyktyn varьsyn.
Г Salьp çyrsoң suu, suuqta. 7

Г Qасыр kelip quu Kedej,
Qasam icp qol verdin. 7

Г Qасыр qo der ojlounp,
Qalрalyqqa çol verdim. 7

Г Qan qьl meni eşen der,
Qarmadьvь quu belgiң. 7

Kedej eşendin çəlyn uqur, ojlounp turup, qanqta qadьrluun,
vөkke ьzaitumun, elge ьnamduumun. Azimqan çьmьndaј
çandan vөlegyn menden ajavajt devedi vөle. Eşendin oşolo-
run qototur bir aјtьp көrөjyn der kedejdin eşenge qarala
aјqanь:

Г Qalqьm qadьr qьlat der,
Qalq vaşqarqan Azimqan. 7

Г Martьm qadьr qьlat der,
Г Qanьmdan көөнym tьnat der. 7

Г Qасырqa çana maqtandьn.
Qajtara nege saqtandьn. 7
Eşendigin çьn volso,
Bir ujatqa qaptaldьn. 7

Г Elim qadьr qьlat der,
El vaşqarqan Azimqan,
Begim qadьr qьlat der,
Begimden көөнym tьnat der. 7

Г Kedejge çana maqtandьn,
Г Kezekсыз eşen saqtandьn. 7
Г Eşendigin çьn volso
Bir ujatqa qaptaldьn. 7

Г Elinde qalьp var desen,
Eşeni da qalр turvajьvь. 7

† Eşeni baştar qalp ajtsa,
 Elin qudaj urvajıv. 7
 † El aqtarqan Aq eşen
 Özün-özy bulqajıv. 7

† Qalqında qalır var deşem,
 † Qalrasıv qalp turvajıv.
 Qalrasıv baştar qalp ajtsa,
 Qalqın qudaj urvajıv. 7

† Qasijettyu Aq eşen
 Özün-özy bulqajıv.
 † Qalp sözündy eşenim
 Qalpalat menen bulqajıv. 7

† Çaratqandın aldında,
 Çalqancı eşen ekensin. 7
 † Çadiger duva oquşan,
 † Aldamcı eşen ekensin. 7
 † Çaratqan aqqa bir kynu,
 Çazıqtıu volot vekensin. 7
 † Bir qudajdın aldında,
 Çalqancı eşen ekensin. 7
 † Bir sözündy eki ajtqan,
 Aldamcı eşen ekensin. 7
 † Bu tıpnözün varında,
 Mıdyıtyler vekensin. 7
 † Qan volsom da ölemyn.
 † Bolvosom da ölemyn. 7
 Qalp volson da eşenim
 Çanımdan çaqşı kereşmyn. 7

Aq eşen ujal volup, icine çaqşı tolup, Kedejge maş
 qojup, ujalınan qantır qutuların bilalısaj oşlonup turdu

başına seidesin calır, mojnuna tesbesin selır, qoluna asa-
 şın alır, ota maqtanır qojqon ekemin dep özy-özünge naalır
 Kedejdi çyrgyn Azimqanqa alır varajın. Azimqan taqın herse
 alır bereşin, eger berese ekinci ujal volojun dedi. Eşen
 Kedejdi eercitir Azimqandı qaraj çenedy. Eşendın savırız suz
 çyrgyn olturdu. Kedej anı eercir, Azimqandın ordosuna ke-
 lli. Qırq çigitti çaqşır, darvazanı aqşıla dep suranır
 turqan çeri:

† Qызmatkerler, saqşılar,
 Qan ordosun vaqşılar. 7
 † Beline qançar taqşular,
 Qanşa qarşı duşmandın
 Başın qıja çarşular. 7
 † Qan eşigin kyzetken,
 İjrini tezsiz tyzetken. 7
 † İsim var valdar Azimda
 An ucun tındır keldim men
 Sen qırq çigit, men eşen
 Azimqanqa keşezem. 7
 † Aqşıla valdar eşikti
 † Qandaj adam devesten.
 † Darvazalı aqşın qarajım
 Azimqanqa varamın. 7
 † Azimqan menen silerge
 İcimde çoq aramın. 7

† Bilesinçer qırq çigit
 Muruntan menin varqımdı. 7
 † Azimqanqa vet volup
 Ajtır çıqtam darşımdı. 7

† Dep aq eşen vaqşıdı,
 † Qығырдыр деп saqşıdı.

Асууланьр ақ ешен,
Дарвазаға асылды. 7

Г Қығ қигит қорқур шағысьр,
Х Қорқоннан сьдарај
5 Қоролдору қасысьр. 7
Г Зьјарат қыды ешенге,
Дарвазань асьсьр. 7

Г Азирет ешен бавабыз.
Қол қушғур тұрабыз. 7
10 Г Bizde bolso сумушун
Бір вағынан сугапыз. 7

Г Ақ ешен sizge сугунур,
Тово таасыр қылабыз. 7
Г Азирет ешен siz менен
15 Көгуьсу elek сь алыс. 7
Г Қасыјетің вајқасам,
Musulmanğa kyjgen şam. 7
Г Az kynynə qol берip
Batandy алған миң adam. 7

20 Şaғыр salam бердіңiz,
Tyz emes sizdin belginiz
Mьndan murun kelьegen
Ne сумушқа keldiniz? 7

Г Biz qьzmatker qаныда
5 Қарқасаң қалдық қаарьда, 7
Г Bir дusmandь eercitip
Kelipsin taғыр қаныда.

Г Bul qajdaғы aramь,
Buzat qo tyvy aramь. 7
Г Tyvy buzud көгynөt,
Tijьesin munun zalalь. 7

Г Biz qьrғ қигит қьzmatcь
Mьndaj dushman көгynө.
Қылыс менен bir capcu. 7
Г Baғыра boғ adamды,
Baspaқты вај uzatcuu. 7

Г Қызыр ешен piribiz.
Biz qьzmatcь ингиз. 7
Г Munundu qarmap қалаль.
2 Өзуныз қалдыз кигиз. 7

Ақ ешен ойлону. Бу Кедејди алағы еерцитip келир. Азимқанда
ир көсетур сьдғасам Кедејге екinci ујат болдојумбу: dedi
а ешен қығ қигитке қарата ајтқан созы:

Г Aj qьrғ қигит қарақтым,
Сөзун уқ ешен авағын
Azmqandyн алдына
Kishim менен барамьн. 7

Г Aзыр ушul Кедејdin
Kerөлөkmyn zalalьн.
Siler qajdan bildiner,
Bu Кедејdin aramьн. 7

Г Көгyp-билip, bir өскөн,
10 Қасынар vele тааныдан.

Г Qalraьqqa qol berip,
Taapьz boldu çapьdan. 7

Г Qapьqтьп ајтqan sөzүпө,
Qasam icip qarajapьp,

13 Qalpa boldu özүмө. 7

Г Bir көрсөтүр сьqатьп
Azimqandьп көзүпө. 7

Г Буј ојлонсо zalaldь,
Men tilejmin alaldь. 7

20 Г Bir qudaj özy bileт qo
Baarьbьz тең qarajapь, 7

Г Aqqa qara iştesө,
Al özy көрет zalaldь. 7

Г Вағымда көртүн mildeti
5 Вағьда duva қылатьп. 7

Г Вајqась sөzdy сьqатьт,
7 Azimqanoja syjleşyp,

Azьr qajta сьqатьп. 7

Qыrq çigit uluqsat berdi. Aq eşen екinci ordodo
Ekinci ordodo qыrq çeldet turqan eken. Qыrq çigit
gen son qыrq çeldet uvazrlar eşendi bileт, ьзаат
Salam ајтьp, qol берip көрүсүр, qoldorun
alьp, tobo тазьr қыльp өкөрүшү. Kedejdi eercitip
uvazirdin ыstьno kirdi. Eşenge alardaqь qol берip
өкөрүшү. Aq eşen kedejdi eercitip Azimqandьп ыstьno
ele, Azimqan eşendi uşunçalьq ьзаат қылат eken
ьqьp тьsyp, salam ајтьp, екі qolun booruna alьp, Aq
qarap qajqьluu ыn menen tomenkьny ајть:

Г Atsalom alajkim,
10 Ajlanajьn Aq eşen. 7

Г Aldьma keldiñ seldecen
Qьjьqьda qalamьn
Ajtqanьda kirbesem. 7

Г Öltүрөm desed men тьпа, 7

13 Г Surajтьп desed, el тьпа. 7

Г Kijseñ таqь, сен тьпа. 7

Г Öмүгүncө kelвegen,
Таqьr ne çumuşqa keldiniz? 7

Г Sьjтьbьq тьпа, vөq тьпа,

27 Minsed altьn таq тьпа 7

Г Öмүгүncө kelвegen
Ne keldiz таqьr astьma? 7

Г Qorqomun kelgen çөnyñdөн,
Qajqьmdь сьqar көnyldөн 7

5 Г Qajdan kelgen bul kişin?
Sanaasь eki vөlyngөн 7

Г Qavarь çoq өlymdөн
Ottoj кьjyp çүregь, 7

Oroju suuq көnyngөн. 7

18 Bizdin eldin uulu emes,
Onoluucь quu emes. 7

Г Atam eşen çarьqьbьq
Qьlar işin bul emes. 7

Г Qajdan kelgen bu naadan

15 Tilegi aram qudajdan
Aziretti ešenim 7

Uşu bele uvadan. 7

Г Сьqara turqun munьndu
Qarajьsalu zalumdu. 7

21 Qağır qıyır çyrvəgyn
Fstında Azim uulundu. 7
Çaşyrvastan cəpəndə,
Çalqəz ayt taqsır, səpəndə. 7

Barsam özüm varcu elem,
Barqanda vata alcu elem. 7
Barqan sajn ešenim
Keneşimi salcu elem. 7

Ar çumadan astında,
Zəjarat qıyır turcu elem. 7
Pirim ešen qoldojt dəp,
Əz icimden tərçü elem. 7

Tazasəşən ešenim
Adamzaat bendeden. 7
Əmyryndyn icinde
Taq ıstymə kelbegen. 7

Cəşqara tur uşunu
Cən aramza kişini. 7
Cədavajt menin kənylym,
Çalqəz vutyr işindi. 7

Azimqandən sozyn uşur, ešen cocıdu. Cocuqanı
qajtır öz naməzın oşlor, ešen bu Kedej menin qanqı
rımdə kersyn çəna ar kimge da, eline da qanı
qadırlıu, qasıjettıy kişl eken dep oşlosun dedi da
Azimqanoqə qaraş aşıqanı:

26 Alajkime atsalam.
Aldında keldi men vavən. 7
Bir qudajdın vıjruşu
Meni da seni çalqəşan. 7

Aldında keldim salamqə
Amansəşə çən valam. 7
Ujat voldum uşuqə
Uşu turqan kişime
Urmat qılat dep keldim
Balam bir çaraqən işime 7

Avijirim ketti uşuqə.
Arqamda turqan kişige
Ataj keldim Azimqan.
Anəqtar çara işime. 7
Balam bir işindi qaaladım
Səzın uq ešen avadın. 7
Men vilvejmın Azimqan,
Sen vildinvi aramın. 7

Qasır kelgen musarı,
Zalim qandın qaarınan. 7
Qən qaarına alqan soş,
Tentivejvi şaarınan. 7
Qavar aldım Azimqan,
Bul Kedejdin zarınan. 7

Qolberem dep kelatsə
Qudajdın qavar elcisi
Çən almaqqa kelcysy.
Azirejil verişte,
Qaar qıjn kelişte. 7

Keldin Kedej valam dep
Cəməndəş çənəş alam dep
Aldataala qudajdın
Dar kəjynə varam dep. 7

Г Көрынгөндү кыргызур
Буу çыгуың чаңан деп. 7

15 Ala turqan bolqondo,
Aziret dep çalyñp
Ajlass ketip zaғыp. 7

Г Beristenin aldına
Qol quşurur tawñp. 7

20 Aq eşenge qol berip
Anan kijin öisem dep,
Qol bergyge qajap çep
Al berişte azizke,
Uwadasyñ bergen bek. 7

Г Ulusqat bergen berişte,
Qolundu bergin balam dep
On үс күндө waram dep
Oşondo çanyñ alam dep. 7

Г Qutulux çoç ölymden
10 Qajdanda bolso tawam dep. 7

Г Qызmat qydy on kuny,
Qыwrağaj qayma. 7

Г Yc күндө keler öläm dep,
Qajaptyñ tuşty wazyna. 7

Г Qadyr qylsa çanyñ dejt,
Qanyñdyğa waryñ dejt.
Yc kyndyk qajqan ömyrgө
Surap bergin taqñ dejt. 7

Г Taq ystynen öläm dejt,
22 Yc kyndyk ömyr icinde.

Padışa bolup көsem dejt,
8 Aq көpinder asyl çuup,
Aziret eşen көmsen dejt. 7

Г Kimdin-kimdin zamanь,
Kedej qandyñ zamanь,
Ataqym qalsa arta dejt.
Г Ajlanajyn aq eşen,
Qadyrñdy salyp көr,
Azimqan padışa martqa dejt. 7

Г Balam Azim usqat,
Maqtadym ele syrtqandan
Г Ujattym çadawaj
Eki wetim çyrtqan. 7

Г Qadyr salyp suradym.
Azim balam taqñdy,
Г Altь атаңдан бер çaqqa
Acqan qudaj waqñdy.
Г Bir ujattan qutqaryp
Tynçyqan balam çanyñdy. 7

2 Çapazağa turasyn,
Doganyñ özüñ qylassyn. 7
Г Ölelekte wu Kedej
Balam warganyñdy synasyn. 7

1 ul sozdy uqqandan kijin, Kedejdin tyrynen cocup, çyregy
çuup eşendi qarata Azimqandyñ ajqan çeri

Г Ajlanajyn eşenim,
Г Ajttñyz sozdyn wakerin,

- Агарсыңа тақ берсем,
 Билемін алдар keterin. 7
- Г Алтын тақтан ажысам
 Қайта қантип çetermin. 7
- Г Қасылажын есенім
 Қааладың іштин бекерін 7
- Г Қарақсыңа тақ берсем,
 Билемін алдар keterin. 7
- Г Кунымдықке қордуқ іш
 Г Күмөндер қайта çeterim. 7
- Г Бервеймін ешен, бервеймін,
 Bet вақтың сүзүн көрвеймүн. 7
- Г Бектигімен ажылып
 Бесара болуп өлвеймүн. 7
- Г Қааладың ешен бервеймін
 Қағарсың сүзүн көрвеймүн. 7
- Г Қандықыман ажылып,
 Қарып болуп өлвеймүн. 7
- Г Бүгүн минсе тақыма,
 Г Қарақша қылат вақыма. 7
- Г Тақ бермек турмақ кесерти
Солотрқымун қапыма. 7
- Г Тақыма кедей тинген соң,
Қазана оозун асражы. 7
- Г Қарқ алтынм сасражы. 7
- Г Қандық дооғым кеткен соң,
 Қасыжетім қасражы! 7
- Г Көк сандық оозун асражы,
 Күмүсүмді сасражы. 7
- Г Алтын тақтан ажысам,
 Көгуіне вақтым қасражы! 7

- Г Алтынма қызықыр,
 Ақа-иним keter вүзүлүр. 7
- Г Аяйрым keter есенім
 Г Арвақым қасар сызылып 7
- Г Күмүсүмө қызықыр
 Күлден құрт keter вүзүлүр. 7
- Г Аяланажын есенім
 Дөөлетүм қасар сызылып. 7
- Г Қалқ қуратқан қиу болсо,
 Ерчилигі бу болсо
 Қызы қара Кедейдің
 Қыргөн çeri сии болсо. 7
- Г Қантип берем тақымды,
 Г Қасырғажың вақымды. 7
- Г Қайдан алып келдіңіз,
 Бір қара неет залымды. 7

Қандың айтқанына Ақ ешен қара болуп, ізіндер Кедейге екінші ұят болғосом екен, емі Азімқарға сөзүм етпей қалса, біруу сүгүр раждаш қоғ деген пісирді оғлонду. Емнесі болсо да қайтарыр айр айтар көрежүңсү деп айтар отураған çeri:

- Г Андай емес қарақым,
 Сөзүң уққун авадың!
 Г Ұят болбой Азімқан,
 Оғұндашын талашым. 7
- Г Қығқ ұвазир, қығқ қығит
 Қығқ çeldeti дақы бар 7
- Г Алты аташ қан өткөн,
 Г Сен азаматтын вақыбар. 7
- Г Онекі шаар елің бар,
 Опол тоодой дегүң бар. 7

1 Ojlor kercy qaraşym.
Qaj çerinde kemid var. 7

5 Ujat qılvaj kede ge, U
Urmat qılar evin var. 7

7 On eki şaar qalıqın var
Qazanıñ tolqon altın var. 7

7 Qajırtırasın qaraşym,
Qajerinde dartın var. 7

2 Qaşında eşen avandıñ,
Balam qarasıñ çazar şartın var. 7

7 Qasır çürgön bir kedej,
Qantır vuzat elindı.

7 Qarışançsa eşenin.
Uşunu bilvejt dedinbi. 7

7 Avad var, Kedej aldasa,
Uvadadan tajıysa.

7 Al özüne qılqan qarışasa,

Qol-vutunan ajılat,
Qoşonun tilin albasa. 7

7 Qarışasam qara taş qılam.
Çolun vıjımın astınan

Qolu vutun şal qıdır
Booju menen bastıram. 7

7 Qolu vutun şal qılam, 7
7 Eki kezün qer qılam, 7

7 Qulaqın uqras ker qılam. 7

7 Qudajdan tiler kem qılam. 7

50 Atama atan qol vergen.
Alda sıjır çol vergen.
Avajtan veri atavız,
Qol qarmaşır, bir kelgen. 7

Altı atavız qoldoşqon,
Aqıret çajdı volçoşqon. 7

7 Aınıdıqır eköevüz,
Atavızdaj volvoston. 7

7 Qadırlaşır birge öskön,
Adaldı çese, bir çeşken. 7

7 Aşırastıq eköevüz,
Atanın çolun bilvesten. 7

7 Azımqan balam taqındı
Yc kyndyk kycyn verbedin

Qancaşq qadır salsam da
Kişi orduna kervödyn. 7

7 Qoş Azımqan aman vol
Uşudur meni kergöyn,

Balam sen varqımdı bilbedin,
Tiryıda volsom ölgöynm. 7

Azımqandıñ ajlas ketip, verajın dejt Aq eşen çaman ajtır
qojdu. Berejin dese vaşına keler çumuştı aıtır turat. Ajlas
ketip, altı ata, çeti vavamdan veri qoldoşur, sıjlaşır kele
çatqan kişi volsoq pirim eşendin qadır qalqanca menin
qandıqım ketsin çana eşenim ajtqandaj bir Kedej qantır
uruluu eldin vaarın yc kyndyn icinde özüne qaratar ala qoj-
sun dep ojiodu. Egerde aldajmın dese çerge qaqır çıber-
veşimnal. Andan kere eşenden uvadasın bek surajın da
taqımdı verip turajın dep Azımqandıñ eşenge qaraj ajtır
turqan çerik.

1. Işenip kelsen men usyn,
Men äerdim taqsar sen usyn,
Kedejdim neeti buzulsa
Közyniñ salıqın men usyn. 7
1. Qadırdıñdıñ qıjıadım,
2. Qara qılsızıñ sıjıladım. 7
1. Taqsar qandañ volot bul işim? 7
1. Qadırdıñdıñ qaltırısaj
Ber dedin taqsar berejin. 7
1. Uvadasıñ bek qılsın.
1. Beti qara Kedejin! 7
1. Qandırdıñdıñ alıuıñda.
Qajıs künü kelejın. 7
1. Adasam taqsar ajbat ber
Qara bolsom qajrat ber. 7
2. Qandañca şumduq iş boldı.
Qandırdıñdıñ qaldıñ kymenker. 7
1. Tağırdıñ eşen çan qıjnar,
Tağırdıñdıñ äerdim men sıjlar. 7
1. Aldasa Kedej ararsın
2. Aldıña varam men sıjlar. 7
1. Köñyüñ bolsun saq dediñ
Senki boldı taq dedi. 7
1. Tilegiñ boldı Kedejim,
Tağırdıñdıñ cırdıñ wat dedi. 7
1. Anda Kedej bolıodu,
Bolıoj mojnun tolııodu. 7
1. Altın-tağırdıñ üstüne
Tağırdıñdıñ qoşo bolııodu. 7
1. Tağırdıñdıñ çaldıñz minäejmin,
1. Bağırdıñdıñ sırdıñ biläejmin.
Bağırdıñdıñ kılgen tağırdıñ çoq.

- Tamaşa volup çırvajmın. 7
1. Tağırdıñdıñ menen qurusun;
Tağırdıñdıñ qoşo bergese.
2. Tağırdıñdıñ kijip taq minvej
Añan çurtum көrvесе. 7
1. Tağırdıñdıñ alsan volıojıbu.
Tağırdıñdıñ Kedej ölvесе. 7
1. Tağırdıñdıñ üstüne
2. Tağırdıñdıñ berdi bağırdıñ
Tağırdıñdıñ menen şır etir. 7
1. Sırdıñdıñ uctu qadırdıñ
1. Sırdıñdıñ volot qurc ele
Söögü çezdej çadırdıñ
1. Tağırdıñdıñ berdi minvejmin
Tağırdıñdıñ berdi kijvejmin.
Işinimde çenim çoq,
Tamaşa volup çırvajmın. 7
1. Tağırdıñdıñ tağırdıñ qurusun.
2. Çenim qoşur bergese. 7
1. Tazim¹ qırdıñ tursun der,
Elin qoşur bergese. 7
1. Tağırdıñdıñ tağırdıñ, alıñ cen
Bağırdıñdıñ ıljırdıñ kelbese
2. Çenim da cecti işininen
Ağrdıñdıñ qandırdıñ kijminen 7
1. Azimqan cırdıñ minajır,
3. Aq eşendin kijininen. 7

Azimqan ordodon cırdıñ uñun qarar, uñajım sanar ketir
nara çattı. Kündөгydeñ aldınan vırdıñ salam ajtqan çan
çoq, ızaat qıldıñ qaldı çoq. İşinde cen çoq, ızaat qıldıñ

¹ Tazim — vırdıñdıñ degen sız.

el çoq. Azimqanday: zarı. Gylajım Tejgen, Kele
salasınan birin ketirur, birin çetelep, (Rejgen ab
Nedelqan uc çarfa) minaradan varıne sıqar, Azimq
ler çolun qarasa Azimqan qanday belgisinen arıne
qatarında kele çalqanla ketur, Gylajımday çarfa
ıçayla tıstı. Minaradan eklemla çuyurur İyur Azim
çolunan tozur, çolunan bel çarfar turur, Azimqan

- Γ Qanım saça ne boldı,
J Qandayın qajda çarfoıdu?
Qan orduna qan bolur
Kimdin işi onıldı? 7
- Γ Qastaşqan duşman çoq ele,
Qatıyın kimdin işi onıldı? 7
- Γ Azimqan saça ne boldı,
Altın taq qajda çarfoıdu? 7
- Γ Altın cen çoq ijninde,
Kimdin işi onıldı? 7
- Γ Ajıyşqan duşman çoq ele,
J Arman kyn qandaj iş boldı? 7

- Γ Kim kıjdi altın taçındı?
Taçına kimder asındı, 7
- Γ Becaralıq, qarırtıq,
Beşenene çazındı. 7

- Γ Kim mindi altın taçındı?
Kim vajladı vaçındı?
Qandayınan ajıyır,
Qarır volqon çarfaı! 7

- Γ Kim salındı cenindi,
J Kim vildi senin elindi? 7

Γ Örttenur varat özögüm,
Kecikre ajıcs kevinde? 7

- Γ Qandaj duşman taptı eken,
Qanım senin evinide? 7
- 10 Çe tiryysinde Gylajım
Qara kıjsin dedinbi? 7

- Γ Kynde kelgen kezinde,
Qızırın çurcu betinde. 7
- Γ Qırq çigit eki cetine
15 Qızmatkerin çırq nekere
Qajtarır kelcy artından 7
- Γ Qarañım Azim öz vaşın
Radışalıq ökyimde. 7
- Γ Radışalıq varqın çoq,
20 Salam bergin qalqın çoq
Ijninide cenin çoq,
bzaat qılqan elin çoq. 7
- Γ Ec bir duşman çoq ele,
Qanım mintip keler evin çoq? 7
- Γ Örttenur varat özögüm,
Ölgönüñ oşol közejum. 7
- Γ Ölgönüñdün belgisi
bzaat qılvajt öz elin. 7
- Γ Tuıladı menin çyregüm,
30 Tiryu emes senin ireñin
Duşmanğa versen taçındı,
Ölöründy vilemin. 7

İyur elur kete çazdar kujur, qalçıdar sezyn ıytty. Azim-
ı Gylajımda qaraj sıjler turqan çerf:

- Anttaşqanym Gyulaşym,
Aqyrettik şıvaşym. 7
- 5 Aq eşen aldъ uc kynduk,
Azyraq kyny sьdajьn 7
- 7 Ajaşdyq qььp qььqььp
Artyq vaştarra uvaşym. 7
- 7 Qadъrlaşym Gyulaşym.
10 Qaranqьь şajьq şıvaşym. 7
- 7 Qadyr saldъ eşenim,
Qaisamda az kyn sьdajьn
Qatъndьq qььp bekerge,
Qajьqььp tartra uvaşym. 7
- 7 Qasъrtьr qandьn qaarъnan.
Tentigen Camьы şaarъnan 7
- 7 Qavar aştan eşenim,
Bir Kedejdin zarъnan 7
- 7 Atajь men der burqurap.
20 Aldьna çaşь dyqьqьr
Azirejil berişte
Aldьnan sьqqan sьr surap. 7
- 7 Kelipsiñ Kedej ʘalam der
Sьmьndaj çanьñ alam der,
5 Keryngendь kyjgyzur,
Bu çyryşud çaman der. 7
- 7 Çanьn aşar uvaqta
Aziret der çalьnpьr,
Qol quuşur qamьnpьr.
7 Kozynen çaşь dьryldap,
Beriştege zar ьjlap,
Ajlanaşьn berişte,
Aşvatъd qььp kelişte,
Boor orusan volvojьu. 7

- 15 Az kyny şoor berişke. 7
- 7 Eşenge qolum berejin,
Andaj-mьndaj devejin,
Uvada qььp şoor verь-
Alvasanda aştьn der.
- 20 Taqsьr özüm ele kelejın. 7
- 7 Der turqanda berişte
On uc kyn vergen uvada.
Çetip al der mudaş. 7
- 7 Aq eşenge qol verip,
5 Kedej volştan duvana. 7
- 7 Qadьryd volso qanьñ,
Eercite var çanьna.
Uc kyny minip oļejyn,
Azimqandьn taştьna. 7
- 10 Taq ystyndө oļejyn,
Qьjamat kezdeј çenejyn. 7
- 7 Ataqьm qalsьn artьma,
Sever volsun dartьma. 7
- 7 Aşavas taştьn Azimqan
15 Çetcy volsoñ varqьna 7
- 7 Azireti eşenim,
Taq ystyndө oļsyn der,
Tilegi qavь kelsin der. 7
- 7 Alьp verdi Kedejge,
20 Azimqan valam vergin der. 7
- 7 Uc kynden kijin varamьn,
Şьjladьm sөzyn avamdьn. 7
- 7 Taqtь, taşь, cenimdi -
Qajtara özüm alamьn. 7
- 17 Ömyrymçө eşendin
Kere elekmin zalalьn 7

- 7 Aldajmьn dese eьen var,
 Eьenim ɵndyy eьen var. 7
 7 Qor qьlavь duьmanьqь
 7 Qojundaьm Gyiajьm,
 Ojlonvosu qajьqь zar. 7

Gyiajьm ɵlaqanьn ьaq qojur, kɵcygyn ьerge taq qojur,
 nɵn ьaьь tɵgyldy, kɵnyly eki kɵlyndy Aq eьendi qarqanьn
 ььn tɵppaj zarьar, Azimqanьqь aьtqanь:

- 7 Azimqanьm ɵsɵncy,
 ɵlgɵnyndy kɵrsɵmcy. 7
 7 Ajaьda ele vɵlsom men vejьvad
 7 Aq kɵpindєp kɵmsɵmcy. 7
 7 Andan kɵrɵ bir duьman,
 Aььldь dep kɵlseпci. 7
 7 Aьal ьetip ɵlɵrdɵ,
 Amalsьz taqььd vєrsєпci. 7
 7 Qan volvoj Azim ɵsɵncy.
 Qavilet ьalqan dyjnɵdɵn
 Qajьtqanьь kɵrsɵmcy. 7
 7 Qanьm senden aьrььp,
 Qaraпqь kɵrgɵ kɵmsɵmcy,
 7 Qara nєet bir duьman,
 Qarььqь dep kɵlseпci. 7
 7 Qaza ьetip, ььn ɵlyp,
 Qandьqь anan vєrsєпci. 7
 7 Enteletьp bir duьman,
 7 Elindin ьetip cappaьa, 7
 7 Ecteme menen iьin ьoq.
 Eьen ьatьp taptaza. 7
 7 Aьijrindєn aьrьldьn,

- Eьenij kelip maqtasa. 7
 7 Qamar kelip bir duьman
 Qalqььdьn cetin cappaьa,
 Qarqьaьa menen iьin ьoq,
 Qan volup turup taptaza. 7
 7 Qarmaьa vєrsєп taqььdь,
 7 Bir qalpa kelip maqtasa. 7
 7 Sen bilvєsєп men vilem:
 Tyrykmɵndyn elinde,
 Adalь ьoq kevinde,
 Kɵryngєndy kyjguzьp,
 Masь ььqqan ьegeпge.
 7 Adamьn vaarьn aldajьan,
 Kyjvɵgєn kiьi qalvajьan. 7
 7 Qььlqьn iьin unutup,
 Ooqattayьu qorqutup,
 Uvadasьn ьalmaqьan. 7
 7 Tamь, sɵgьyn qacajьan
 Taanьь kiьi taьajьan
 Qajda ekenin vilgizvєj,
 Qarmatraajьan qacajьan. 7
 7 Tynkysyn eldi aьldyrgєn,
 Kyndyzynde tim ььrgєn. 7
 7 Qajda ekenin vile alvaj,
 Adьp ььrcy tyrykmɵndєn,
 Oьol quu Kedєj kelgen vєjm, 7
 7 Ojronuь ььqqan aq eьen,
 Ojlonvoj aььp vєrgєn vєjm. 7
 7 Oьvojsuпqo Azimqan
 Oьonuпqь qajьqь ьєjm. 7
 7 Qazanaq oozun asraььь,
 Qarq altььь qasraььь, 7

- Г Qaraqсыја aldatıñ
Qasijetin qasrajıvı! 7
- Г Kөk sandıq оозun асрајıvı,
Kymuşundy сасрајıvı,
Kymuşuñe qызыñtır
Kөрсylyk аста qасрајıvı! 7
- Г Kөрсylykty аldantыр,
Kөгyñe seni зарlantыр,
Talaşrajımın taqtı dөр.
- Г Qasamşa алыр qarqantыр,
Qara dardı qırvaјıvı
Qamсылар seni urvaјıvı,
Qalyñ elin qas volur
Qanım, qatqыñыр kylyp turvaјıvı! 7
- Г Qaradarşa seni аlar,
Tartıuñda anan meni аlar,
Bu kedeјdin qolunan
Qordıq көрөј kim qalar! 7
- Г Rajqan menen Medetqan,
Отun аlcıu qıl volor, 7
- Г Alıñan çarğы Gылајым
Amalsızdan tuı volor. 7
- Г Aqысыз qanım tyvunde
Kөгer купud vıl volor. 7
- Г Munaşta сыñыр varqanda,
Közımdyn qыñ salcu elem. 7
- Г Suraqında Azımqan
Taq ystıñe varcu elem. 7
- Г Bugun nege varvadım.
Uşunda qaldı armanım,
Uvaqtıñın өkөгyp
Uvaјım menen zarladım. 7

Г Quu qaraqсы Kedeјge
Qor volotqo valdarım. 7

Munu aјtır. Gылајым ылар, зарлар, Azımqandı qarqar, аır
aalasın көтөyp, аır valasınyn qolunan çetelep, Azımqandı
cerçitip yjn көzdөј çenedy. Gылајымдын kedeјdi билгенді
tyrkmen еlnde şaaqan degen qan volqon. Şaaqandı amal
menen zalımqan оltıyp qandıqqa mingen. Gылајым, Şaaqan-
dın uulu Adıbek degen vektin qызы ele, oşonu ysyn Azım-
qanqa muñajыр Gылајым vildirdi da yjñe ketti. Kedeјqan
taqqa mindi, taçын kijir, cenin salınыр, qandıqqa qatınыр,
qajrat menen samınыр, qығ uvazirdi saçыр, qandıq qaa-
lyn aјtı:

- Г Qығ uvazir qajdasıñ,
Qытыñыр qajсы çajdasın? 7
- Г Qыjuusu menen tartımvı.
Azımqandın aјlasın? 7
- Г Qығ uvazir kelgile,
Qыraandıñm билgile,
Qыztalaq Azımдин
Azavın qolqo vergile! 7
- Г Çar saçыñın şaarına,
Bilgizgin eldin vaarına. 7
- Г Emdigice kelveјsin,
Eniјir salam verveјsin,
Qalasyñar qaarım! 7
- Г Qығ uvazir kelişti,
Qanşa salam verişti. 7
- Г Aţsaloom alajkim,
Taqсы qanım amanvı. 7
- Г Qut bolsun аltın taçыñыз,
Aсылqan sizdin vaçыñыз. 7
- Г Qol quşurup аldыда,

- 2/ Salamda kelgen saşqıvız. 7
 7 Qan boldu qara vaşqıvız.
 Uzarsın ömyr saşqıvız. 7
 7 Qatuulanır saşqıvız
 Taqsır qan nege keldi acıñuzı 7
 7 Qıjqıvızqın uşulır,
 Qırq uvazır dedinız. 7
 7 Talajlıu taqsır Kedejqan
Taverik sizdin kevinız 7
 7 Acıvız ıski sızqıvız
 7 Aldına kelip turuvız. 7
 7 Taqsır Kedejqanvız,
 Acıñuz kelse uñuz. 7
 7 Saşır qojsaq taqsır qan,
 Qırqıvızdı qırqıvız. 7
 7 Acıñuz toqtojsun,
 Saşqıvız çoq volsun, 7
 7 Bıjırsaq qızmat qılalı
 Qıcajır eşikke saşqıvız, 7
 7 Taqsır Kedejqanvız,
 Bizdin vikir mınavı.

Kedejqan qırq uvazırge sızyn yjır, tyr kersotır, uşun sezin alır qojsunu ojlodu. Men uşul elden emesmin alı volsom da Kedejqandın zamandı degidej qırq qandıvız qalıuıq menen orundalıp alsam völdü. Şımşaq sez, bı cöktyk azır saşqıvız dep ojlör Kedejqandın qırq uvazır şımşaqan şeri:

- Qırq turıqan uvazır.
 Qırqıvız sezym uq azır. 7
 7 Surasañar ıski vikirdi,
 Tolur şatat mende sız.
 7 Qırqıvız taşqıvız,

- Qızmatına saşqıvız. 7
 7 Qırq kirgen vıuradaj
 Aldı-aldınan saşqıvız. 7
 7 Qırq qırq at mingile.
 Qırq keceden kirgile! 7
 7 Kedejqandın zamandı
 Şar saşqıvız şırğıle. 7
 7 Qavartımdı el uşun,
 El suraşqan vek uşun. 7
 7 Bu Kedejqan çoq ele,
 Qajdan keldi dep uşun. 7
 7 Qalq eskirtken qarv uşun.
 Qandıvızdı vaarv uşun. 7
 7 Qavartımdı ajtqıla,
 Qatın menen vıla uşun. 7
 7 Elyu vaşır, on vaşır
 El vıjlegen qoşvaşır 7
 7 Qarırqa qara saşqıvız
 Şetimdın malın talavaj
 7 Sadıq qajır vıruycı,
 El icinde kee saşqıvız,
 Ec vır uqraj qalvasın. 7
 7 Taqsır sezym aqıl dep,
 Qandıvız völdü qavıl dep, 7
 7 Aqqarandı vıstavas;
 Azımqan ele vaşqıvız dep, 7
 7 Qırq uvazır saşqıvız,
 Taşqıvız qırqıvız. 7
 7 Qırq qırq at minişti,
 7 Qırq keceden kirışti. 7
 7 Kedejqandın qandıvız,
 Şar saşqıvız şırğısty. 7

Г Kimdin-kimdin zamanь,
Kedejqandьn zamanь.

28 Алтын тагьн aldьгьр,
Azimdin ketti amaly. 7

Г Qalajьqqa uquldu,
Kedejqandьn amaly. 7

Г Qalqьn vaarь taп qaldь

5 Сақалагьн qarmandь.
Се uvazirler Kedej der,
Ajtqan sөzy çalqanь. 7

Г Се volboso Azimqan
Сьп ele tyşur qalqanь. 7

10 Г Eserci murda kelvесе,
Ес kimge qavar vervесе. 7

Г Dajьnь çoқ Kedejdin
Qan voluşu emnesi. 7

Г El coşultur şajlavaj,

15 Erdikke çetken kim vouldu? 7

Г Der suraşьr qalynd el,
Uşaq qьlьr tim vouldu. 7

Г Kedejqandьn qandьqь,
Uşuluu eige dyn vouldu. 7

20 Qalıq coşultur şajlavaj,
Qandьqqa çetken kim vouldu? 7

Г Der, syjleşur qalynd el.
Qarь çaşь tim vouldu. 7

Г Kedejqandьn qandьqь,
Çar saqьgьr dyn vouldu. 7

Kedejqan qьrç çeldetti saqьgьr aьr, auşruq verip tuş
çerf:

Г Qьrç çeldetim, çeldetim,
Qьrç vorum senin kelvet

Г Buşruq qьlam vutyrgьn.
Moşnundaqь mildetin. 7

10 Г On eki şaar qalaalyndь
Adamь uqraj qalvasьn. 7

Г Aьbstaqь adamdar,
Qavar uqraj qalvasьn. 7

Г Bada vaqqan, mal vaqqan.

15 Egin ajdar dan tarqan.
Elim uqraj qalvasьn. 7

Г Aьbşqьlar qavarsьz.
Kevimdi uqraj qalvasьn. 7

Г Mata satqan dykөncy 7

20 Вазьр çyrgөн vekerci. 7

Г Qoş ajdaqan eginci. 7

Г Qamсь өгууцы теринци.

Г Qadaqсь менен çelimci. 7

Г Quiuşqan, çyгөн өгүмcy. 7

5 Qarala volqon көмүrcy 7

Г Qarsьdatqan temirci

Г Kymuş carqan zergerci. 7

Г Bozo satqan kergerci. 7

Г Kijik atqan mergenci 7

10 Г Qarqan salqan tylkьcy. 7

Г Qaldandatqan vьrkytcy 7

Г Qьzьl, çaşьl, көк qьlьr. 7

Г Vorumdaşqan vojoqcy. 7

Г Arcь, coorcу qьjaqсь. 7

15 Г Quş tapdaqan mylyşker. 7

Г At vajlaşqan sajarper,

Г Ar өnerdөн talapker 7

Г Uşulardьn vaarьna

17 Qьrç çeldetim qavar ver. 7

Kimisi tuura, kim aram
El arasın bilegel. 7

Qaraq çeldetti çenotur çiserip, qaraq çigitin
lanıp, tyryn wuzur, qaraq çigitin sezin alıp aje!

- Qaraq çigitim qajdasın,
Qarylqy qandaj çajdasın!
Qajusunu menen taptymaq
Azimqandyn ajlasın. 7
- Ojlonbo, sun emgice
Buqaralyn rajdasyn! 7
- Qaraq çigitim kelgile
Qarqa salam bergile!
- Qazmatymdy tyz qylyp,
Qygaandyqym kergyle. 7
- Qylysyldardy taqylyp,
Qyrucudaj samylyp,
Atyldaqta mingile! 7
- Qaraq kocaden kirgile. 7
Elyu waz, on waz, 7
El wijlegen qorwaz 7
Esewin tapcu kerp çaqz
El eskirtip narq wilgen 7
- Qaryd qalwaj kelginde 7
Erkek, ajal — qary, çaq
Waarud qalwaj kelginde. 7
- Altymysta qarqan,
Alt çaqar waldar, 7
Ertenki kynde kelwese
Icinde qalat arman 7
- Çaqylyp atat qarynda
Çaq woldun erten warynda

- Qan çaqyrsa wabwasa,
Tiry qalwajt çary de 7
Qazandqa satylat,
Çer suun menen maly de, 7
Çardyq ajtsam warty-na
Kozymdy salyp keröjyn
Kercylyktyn zarına 7
Qudaj syjup çaqard,
Azimqandyn taqyly 7
Taqy çyçyn qaltwaj,
Taalyçajyn el menen, 7
- Çoosun elem qaraq çigit,
Mynan murda kelwegen. 7
Qaltwaj çyçyn wartylyn,
Çaq menen qarylyn, 7
Altyn taqtan arlydan
Azimqan ojlor namylyn 7
Qaly el menen qaraq çigit,
Kim ekenin taalylyn. 7
Taqy qan söjyn aqyl der
Ajtdanlyz maqul der. 7
- Çumçadylyz taqy qan,
Eldin warty çaqy der, 7
Qarqa turat qaraq çigit,
Eki qolu wotunda, 7
Qazmatqa kengen wartylan,
Azimqandyn doqunda 7
Uçur alyp dalaj ker
Ulugsatly taqy der, 7
Qan aldında qaraq çigit
Ar kimisi özybek
Çalmaqatlyp qylyly.

- Ҷавъиъза сьаъзъ. 7
 Ү Көр кесикреј ертелер
 Вутурууғе сүмушту. 7
 Ү Қығқы қығқ ат минишп,
 5 Ар көсөден кирішп,
 Ҷат сақыга ваштадь. 7
 Ү El retjn билішп
 Сақыгьр атат Ҷапы қан
 Қаарь қыжп авьдан 7
 Ү Es bir adam соқ екен
 El icinde таанышан. 7
 Ү Eşen, moldo ulama.
 Entendegen дувана,
 Eki etegin тырунур,
 5 Ar kimden қажьр surama. 7
 Ү Qatьn erkek қагьнар.
 Қаарь, Ҷащьд ваарьнар
 Сақыгьр Ҷатат қанынар. 7
 Ү Qan сақыса вагвасап,
 2 Ү Tiryu қалвайт Ҷанынар! 7
 Ү Qazь mурtu sarvazdar
 Ҷуз ващь вилер Ҷургуле. 7
 Ү Alqanь соқ Ҷесирлер,
 Aldьm, Ҷuttum кесирлер,
 5 Atasь соқ Ҷетимдер,
 Көр кесикреј ващьм келл 7
 Ү Tegirmenci, terekci,
 Qьzьl qulaq esepci,
 Erten, erte kelgile! 7
 Ү Emci, qoço cecекci,
 Kөpestөрун vajjarьn
 Erten вагьр, er volson.

- Qan aldьnda sajrьatьn. 7
 Ү Erinьr vaгvaj qojьonunь.
 5 Erten сьајат oјronunь. 7
 Ү Qaарь қыжп қан екен
 Qaьn Ҷurtum oјloqun! 7

Қығқы қығқы ат минишп, қандьн сақыгьрдин уқызду. Қарь,
 Ҷащь волур уқрақан киши қалвадь. Ertesi, ten ата алт Ҷащтен
 соғоғуларь вьт соқулур қылыдақан көрсулыккө көз Ҷетрејт.
 Kedeјqan тащьсьн кижп, сенин саьньп, қалыма учуращьр
 таанышамьн, вироқ еzymdy да elim таанысьн, Ҷuzьmьdy көр-
 сьн, деп увазирлерин, Ҷелдеттерин Ҷана қығқы Ҷигитти аьр соқул-
 қан елге сьағ келди. Eldin ortosunda turup, көрсулык елге
 учуращьр, Kedeјqandьn aјtqan сөзы.

- Ү Atsalom alajkem,
 Elim aman varsьnь? 7
 7 El vaщqarqan qorvaщь
 Begin aman varsьndь? 7
 Ү Adlidik menen suraqan
 Qanьd aman var beken? 7
 Ү Mekeden kijim kijingen,
 Aсьn aman var beken? 7
 Ү Elyu vaщь on vaщь
 El vijlegen qorvaщь
 Ҷақщьд aman var beken? 7
 Ү El icinde дувана,
 5 Baқщьn aman var beken. 7
 Ү Amandьqьn surajьnь,
 Birinь emes vaгьndьn,
 Ҷащьn menen қагьndьn, 7
 Ү Ҷuzьn көгур тааныр ai
 5 Men bir Kedeјqanьndьn? 7

- Г Кедej elem алым çоq,
Keride çatqan malым çоq. 7
 Г Eli çurtum esenbi,
 Siler varda көөнүм тоq. 7
 П Qагьр elem, алым çоq.
 Qартаjда çатqан malым çоq. 7
 Г Qалың el senin вагьнда
 Qандьотьмдан көөнүм тоq. 7
 F Kесе тушкен Azimqan,
 13 Салытьн qандаj салcu ele, 7
 Г Алымьн qандаj аlcu ele? 7
 Г Сьотьтьн qандаj вөлcy ele,
 Г Kimindі çaman көrcy ele? 7
 Г Kiminde tike turcu ele 7
 20 Çigiti kimdi urcu ele? 7
 Г Qандьотьн qандаj қыlcu ele, 7
 Г Kесegi тушкен Azimqan,
 Kiminerge тыnc ele? 7
 Г Çақşь tursa Azimdin
 5 ~~Betine salajьn.~~ → *исогу менин*
 Г Çaman volso bir çolu
 İşimdi вөлур алаjьн. 7
 Г Аçalым çetip өлвөсөм,
 Elim, men volomun таалаjьн. 7

Kedejqaн sөzyn аjтьр аytty. Elinin syjleektery, syrdyş
 sөmdөgү ылаңаьр вазыр келip, qаңqа salam берip, сөc
 çоор аjтьр турqаn çeri:

- 10 Atsolom alajkim,
 Qutju volsun таqьньз. 7
 Г Асылqаn sizdin ваcьньз. 7
 Г Qол quuşurup таqşьр qаn,

- Salamaжа kelgen саcьвьз. 7
 5 Buqara qалың eliniz
 Таверик sizdin keviniz 7
 Г Qьrқ çigitten саqьртьр,
 Тааныşajьн dediniz. 7
 Г Qорваşьлар sarvazdar
 6 Qоço moldo eşen var: 7
 Г Sizge çoldoş volьcu. 7
 Içivizde cecen var. 7
 Г İş vijlөөcy bulardьn
 Ic arasьn тааньр al. 7
 Г Qавьl voldu muradьn
 Bizge kelip qаn volur
 Таşь kijgen uvaqьn. 7
 Г Azimqандьn al çайьн
 Көrcylyктөн suradьн. 7
 7 Таqşьр vizdin Azimqan,
 Çaman аjтьр сөкөвөгөн. 7
 Г Çаşьnan veri көppөгөн,
 Çаңьдан sizdi keldi dep,
 Çardаньр turat көр degen. 7
 8 Siz suraqan Azimqan,
 Салытьн çaman салcu emes. 7
 Г Сьотьньн çaman аlcu emes. 7
 Г Сьотьньн сальр кунуго,
 Qьrқ çigiti varcu emes. 7
 9 Çартаcьтьн çazдым velвөгөн,
 Bireөлv çақьн көгвөгөн,
 Siz өндөнур çақşььq,
 Туvьnde tavat өлвөгөн. 7
 Г Azim paдьşa qапьвьз,
 5 Qазьnanьн vьlu dep,

- Qығу uvazır, qығу çeldet
 Qызmattaqъ tuuru деп, 7
- ↑ Aj vaşьnda altь som,
 Alymdarьn volçosonь 7
- ↳ Azimqandьn tuşunda,
 Kөp alvaqan oşondon. 7
- ↑ Çaпығanda aj saյьn
 On, segiz som alucu,
 Alqanьn vaғы uşu. 7
- ↳ Andan vaşqa var tapqan
 Özyvyzde qalucu. 7

Dep el sözün aytırdy, aytırgende Azimqanda maqtar
 Kedejqa көрсүlykke qarap, көnylynyn kiri tarap, elden
 сынар, dunyja menen сынар ақ қақынан көрсүlyk
 ajтыр turqan çeri;

- ↑ Azimqan eski qanьnar,
 Maqtajsьnar vaғыnar. 7
- ↑ Aram ojlor çygyrtyr.
 Azimqandьn ojunda. *2017*
- ↑ Adaldan tapqan malьdar,
 Azьraq qanьd belgisin,
 Ajtajьn usur alьnar; 7
- ↑ Beti qara Azimqan,
 Qantip сыdar saldь eken,
 Qaj beti menen aldь eken 7
- ↑ Ajьna on segiz som byt telөp,
 Elim ne oоqatьd qaldь eken, 7
- ↑ Ajda on segiz somdon, bul alьp,
 Ojdo çoq kynde suralьp, 7
- ↳ Çunydy qantip көrdy eken,
 Kynde сыqьm saldьғыр, 7

- ↳ Adar altьn, aq kymyş,
 Aj vaşьna aldьғыр,
 ✓ Elim eki көzyң coldө eken. 7
- ↳ Men silerden qalyң el.
 Almaq turqaj beremin
 Silerge tişin keregim. 7
- ↳ Aldamсы Azimqandьn) *1111*
 ↳ Tiryy tapсы aregin. 7
- ↳ Erten erte kelgile,
 Erdigimdi көrgyle! 7
- ↳ On segiz qabat qazanam
 Ortosunan belgyle, 7
- ↳ Kimine көp, kinge аз
 Baqьnardan көrgyle. 7
- ↳ Ojmul tazqa on tenge,
 Beerarman tazqa beş tenge, 7
- ↳ Qыьq tazqa qығу tenge,
 Qazanamdan qalyң el
 Alvaj qalvajt ec teme. 7
- ↳ Bir yjde çalqыз bylege,
 Yjmelegen bir tabaq 7
- ↳ Beş bylege beş qadaq
 Berejin degen beşlim aq. 7
- ↳ Qығу uvazır, qығу çeldet
 Bөлүр alsьn qығу tabaq. 7
- ↳ Mьndan kijin, çoqolsun.
 Azimqandь maqtamaq. 7
- ↳ Vaarь birdej ten bolsun.
 Bul pikirdi saqtamaq! 7 *U*

Dep, Kedejqa sözün aytırdy, çaqşylarь yjylыp, çardylarь
 çygyr, narь veri tyrtьsty. Çarmactarь kyjgyzyp, eldin vaarь
 yagyrop ekiden, ycten kyagyroşyp, ten qalyşьr turqan çeri:

- 1 Kim көрүптур мындайды,
 Чапачы сөзү сьндайды. 7
 2 Чалчан емес, сьп волсо,
 3 Дуньеге сьргайды. 7
 4 Айтчан сөзү төрөлк,
 5 Азандан келип көрөлк. 7
 6 Аңар алтын ақ кумыш,
 7 Таразлар бөлөлк. 7
 8 Көрынгөн сөзү төрөлк,
 9 Кун тие келип көрөлк. 7
 10 Кудырендөр ваарьбыз,
 11 Кумышун берсе бөлөлк. 7
 12 Анық падыша турбайды,
 13 Азандан келип қурдайды. 7
 14 Алты ата çети вавабыз.
 15 Көргөн емес мындайды. 7
 16 Евин таар ел алаңан.
 17 Ер Кедейқан турбайды. 7
 18 Эрте келип қурдайды
 19 Çети атабыз ваарьнан,
 20 Көргөн емес мындайды. 7
 21 Бети қара Азимқан,
 22 Өлөгүнө көрүнур,
 23 Неети бизден бөлүнур,
 24 Ај саян салық салыптыр
 25 Алтын кумыш алыптыр. 7
 26 Ес адамша билгизвей
 27 Ан усун тушур қалыптыр.
 28 Азимқанды ұшақтар,
 29 Арқасынан тузақтар,
 30 Ар kimisi апыр
 31 Билисәләј қылақтар, 7

- 1 Ушу сөзү сьп волсо
 2 Вай волобуз ваарьбыз. 7
 3 Көвөжетқо малярбыз.
 4 Çағаратқо қарьбыз. 7

El tarady. Kedejkan ordosuna qajttı. Tan attı, bererge
 alıñ qoq, alarqa altoo nar degendej qazyñan qabarın w-
 qan ei azandan sar-sar bolup turup qalyñtı. Kedejkan ordu-
 nan turup çajlanıp, konyly çaj adatyñca keritir wawp keldi da
 usadesı wjunca qazаныñ qalqqa taratıp bolup berdirip,
 elge ajıp turqanb.

- 1 Алтын, кумыш алаңандар,
 2 Ајбаты толук баландар.
 3 Қан болуп таққа минсем да
 4 Қалқыма ајтар арман бар. 7
 5 Ертенки күнде Азимқан,
 6 Тақты, тақым талашат. 7
 7 Алтын тақты алтын сен
 8 Буу сьйләңан көрсылык
 9 Kimiwizdi qaalaşat. 7
 10 Азим тақым талашса,
 11 Kimiwizge etesin, 7
 12 Kimdik wolor ekensin, 7
 13 Kimiwizdi wozortup,
 14 Çolqo qatar ketesin. 7
 15 Азим тақым талашса,
 16 Kimiwizdi çajlajsın. 7
 17 Kimiwizdi wozortup
 18 Çolqo salıp ajdajsın, 7
 19 Улап көңил тыңсыр,
 20 Kimdin көөнун çajlajsın. 7
 21 Ақа ininди çam қылаң,

- Azimdi qajta qan qylsa, 7
 3 Aldoo sezge ynatyr
 Azimqandy synatyr,
 Avijirimdi aldyrsa, 7
 7 Qajta tyşyr berejin,
 Qan volvosun kedejin. 7
 10 Qadyrm elden tajqylsa
 Qajda varyr ölejin. 7
 7 Meni şajlar qan qylsa,
 Könylymdy çam qylsa. 7
 7 Sanaam tynyr çatajyn.
 13 Kövyndy çydyrm atajyn. 7

Kerçulyktyñ kedejqanqa bergen çobu:

- 7 Taqşyr kedej qanbyz,
Basqyñdyq sizge vaarbyz. 7
 7 Azimqandyñ mynezyn,
 Ajtalbyq qulaq salbyz. 7
 10 Arvaq urur Azimqan
 Aj sajn salbyq salbytyr. 7
 7 Aşar altyn aq kymuş.
 Ecteme qojvoj albytyr. 7
 7 Öleryne körynur,
 3 Bir çolu vejli tarbytyr. 7
 7 Azimqan taqtı talaşa,
 Kedejqan sizge etövyz. 7
 7 Sizdi şajlar ketebiz,
 Azimqanqa aldyryr. 7
 10 Aj sajn çydyñ saldyryr,
bsıvartyr cekeviz. 7
 7 Azimqan taqtı talaşa,
 Kedejqan sizdi şajlajbyz 7

- 7 Azimqandy vozortur
 15 Çolqo salbyr ajdajbyz.
 7 Çoor versen oşondo
 Taqşyr ölturyyden tajvajbyz. 7
 7 Taqşyr Kedejqanbyz,
 Sizge etövyz vaarbyz. 7
 20 Arıvartyr vilberpiz
 Muñubuz menen zarbyz. 7
 7 Tomajaqty tozdurur,
Doñuzdan veter qoşqurur, 7
 7 Çoq çardıqa çolovoj,
 3 Çaqırlaqta çanaşraj
 Çaqşylar özy bir birin
 Çamanbyqqa qaalaşraj. 7
 7 Kemiriptir kedejdi,
 Çaqyr qylır çardıby. 7
 10 Öz vojuna tarbytyr
 Öryş tolqon malduunu. 7
 7 Bajqa qara sanavaj
 Çardıby cener talavaj. 7
 7 Ojronu çyqqan Azimqan,
 3 Ooqatynan ajrytyr,
 Onolsun dep sanavaj. 7

Kerçulyk eidin kerily ottoj çajnar, bulbuldaj tilderi şaj-
 radı. Çelim vala, çesir qatın çetişpegen aısyz nacarlardıñ
 vaarby ataş körbegen, tyşyne kiräegen dynyjony kerqonden
 kışin, Kedejqanqa uvadasın emes çanby da bergisi var.
 Oşondoqu Kedejqandyñ ajtqan sözy:

- 7 Çardıñ menen vajyñdyñ,
 Çamanbyñ menen çaqşyñdyñ, 7
 7 Duvana menen vaqşyñdyñ,
 10 Çaşyñ menen qarıñdyñ, 7

- Ваъдъ асър ваъдъдъ. 7
- 1 Çaman çygwaj çaqç çyg,
Menin amanymda dooron syr 7
- 1 Bajьp qaldьm dewesten,
2 Ooqatьna myqtap kir. 7
- 1 Altьn kymuş alqandar,
Siler kycтуу wabandar 7
- 1 Tcodoj wolqon Azimdi,
Tomuqtan toroj calqandar, 7
- 10 Bilegi pilden kycтуyler,
Tamьbь wolot typtyyler, 7
- 1 Qajratь çolwcrs tigtyyler,
1 Qьndacьbь wolot mizdyyler. 7
- 1 Uwada sözgө wekemder
- 13 Tili tattau cecender, 7
- 1 Çumuşu çoq wekerler
Qoço, moldo, eşender, 7
- 1 Qol çarmaşqan keperler
Uşur turqan qalyн el, 7
- 20 Bygyn tarap erteq kel. 7
- 1 Bilsenep menmin soopker,
Soopqo çaqьn men bir er 7
- 1 Ertен Azimqan taqtь talaşat,
Çalьp turup çoop wer. 7
- 1 Ertен da mьndan көp wolqun
Uwadaça wek wolqun. 7
- 1 Awьdan waatьn çьjьbьp
Azimqança wet wolqun. 7

Kedejqaн ordosuna qajttь. El yjlerynə qajttьbь. Tən əb
Kedejdin ələmyn degeni uşu kyn ele, dep Azimqan ojlone
azandan turup wzaqь kedej əldь-wəken, çə ələ elək wəle

dep kirip wərdь. Azimqan barsa ələmek turqaj sasьq tunc
wəjt. Çəqьbьbьp taqьnda olurat, Taqьmьbь wərgin dep Kedej-
qança Azimqandьn ajtqan səzь:

- 1 Tyşkyn altьn taqtьmdan
20 Əwəptyrsyn Kedejqaн
Ələ amandьn wəlgisi,
Birəonyn tonun çamьnçan. 7
- 1 Ceekin taçь, senimdi,
Wuzursun qalyн elimdi. 7
- 15 Aramьbьqьbь ojlonup,
Azimqan kelwejt dedinwi. 7
- 1 Qandьbьmьbь wəb Kedej
Qajratьd wəb er Kedej
Aramьbьqьbь ajlançan
20 Adalyн çoq tenkedej. 7
- 1 Aram əskən ekensin,
Adal işter nan çewej. 7
- 1 Qazanam oozun acьpsьn,
Qarq altьnьm sacьpsьn. 7
- 1 Qalyн tyrkmen elinen
Uşul yçyn çacьpsьn. 7
- 1 Aldantqьn kelet elimdi,
Ojlone ajtqan kewindь. 7
- 1 Azimqandьn ewin taar,
20 Alsьratam dedinwi. 7
- 1 Qacьp kelgen çaraqçь
El qurutqan ararçь. 7
- 1 Neeti wuzuq wurusun,
Qьlçan işiq qurusun, 7
- 15 Emi bildim quu Kedej.
Kənylydun wurusun.

Kedejqaн A0100-4.

- Г Momundardь aldaqan
 Aqьretin çalmaqan,
 Neetin vuziq eñ çaman. 7
- Г Олөр çайьд мен tavam.
 Aгам sanaa qaraqь
 Çyrgөн çerin vulmaqan. 7

Der, Azimqan kedejge çaman ajtьr turdu. Kedejge azim
 kelip, aqьraja qarar, qьr q uvazirin, qьr çeldetin, qьr
 çigitterin saqьr Kedej qandьn vjtqan sozu:

- Г Qьr q uvazir qьr q çeldet,
 Qьr q çigitim kelgile?
- Qьzьtalaq Azimdin,
 Ajtqan sozун көrgyle. 7
- Г Альр сьдьр езікке,
 Azavьn qolqo vergile. 7
- Г Ymyt qьlat taqьmdan,
 15 Syjgөр сьдьр çanьmdan
 Qutqarqьla qьr q çeldet
 Taq talaşqan zalьmdan. 7
- Г Qajda ketti darçьlar,
 Darьqьa ascuu çalçьlar 7
- Qara dardь qurqula.
 Qarmar альр Azimdi
 Qamçьqьa vaşьr urqula. 7
- Г Azimqandьn tuşkeny
 Altь kunge tolo elek 7
- Г Aqaj-ini vaarьna
 Альnar maalьm volo elek 7
- Г Araq urqan Azimqan,
 Aldьma varat tebelep.
- Г Qara darqьa asalь,

- Qө Kөр otty munun azavь. 7
- Г Qalьd çurtqa көrgөzyp,
 Qanьn çerge cacalь. 7
- Г Çemekej qandь oltygyp,
 Bir qumardь çazalь. 7
- Г Eldin vaarь coşulup,
 Dar tyvynө toptolsun.
 Buł eñdөngөн çemekej,
 Bir cetinen çoq bolsun. 7
- Г Ec adamqьa çedirbej,
 20 Elimdin qardь toq bolsun. 7
- Г Ezelden veri el çegen,
 Ec kimgе teñdik verbegeu,
 Çemekej tartьn çazьqьn,
 Qarqьa quzqun talasьn,
 4 Qarьrlardьn çaşьqьn. 7
- Г Buqьa oqşoşon duşmandь,
 Çolotroşun astьma,
 Tamьgn көөлөр qazqьla,
 Qalьd elge көrsetyp,
 6 Qaradarqьa asqьlal 7
- Г Daqь ele parsjn tьjalvaj.
 Taqьmdь surajt ujalvaj,
 Aldanvaqьn qьr q çeldet,
 Azimdin көөнyn qьjalvaj. 7
- Qьr q çeldet сьqь, çetelep,
 Qьr q uvazir çelkelep. 7
- Г Araqьnda çaldьrap,
 Azimqan сьqь temselep. 7
- Г Qьr q çigit, savar qamçьlar,
 20 Azimqan ketip varatal,
 Tiryu ycun çan сьdar. 7

ƒ Eki çaqqa çaldırajt
Közünün çaşb tamcılar. 7

Azimqan qırq uvazirge, qırq çeldetke, qırq çigitke
eline çalıbır, çaldırap ajır turqan çeri:

- ƒ Qırq uvazir çoldoşum,
ƒ Qıjnalar turat qanbınar,
Qılmışım çoq silerge,
Qılcıqıya vaarınar! 1
ƒ Qıdıbır kelgen bir şumdan,
Qıjnaldım qavar alınar. 7
ƒ Qılsım savar çeldetim,
Qırq vorum senin kelbetin. 7
ƒ Kedejquandan men ölsüm,
Qarır volor qoş çetim. 7
ƒ Qırq çigitim-tuzdaşım,
Qıjnoodo turat bir vaşım. 7
ƒ Qılmışım çoq qıjnacınar.
Kedejquan qantip uzasıp. 7
ƒ Dep zarıldı Azimqan
Qırq uvazir çeldetke,
ƒ Kөр tarındı Azimqan, 7
ƒ Qırq çigitke qılcandıq,
Bek zarıldı Azimqan. 7
ƒ Uvazirden urmat çoq,
Armanın uşır turmaq çoq. 7
ƒ Qırq çigitten ızat çoq. 7
ƒ Uvazirge tarınır,
Qalqına vardi zar ızlar, 7
ƒ Qol quşurur Azimqan,
ızlar turat çalıbır. 7
ƒ Qalqılabın qalqım aj,

Kimine ötken dartımaq, 7

- ƒ Bir qaraqsb Kedejge
Qor qıdıbır çalrınar 7
ƒ Tarazalar völgönüm
ƒ Talajından көrgөнүн. 7
ƒ Al özyner vergen altınaj. 7
ƒ Eline vardi eligir,
Esi ketip demigir, 7
ƒ Çamandıqqa qırbajt dep
ƒ Daqı ele meni ızljajt dep. 7
ƒ Elinen çandıqan emgek çoq,
Eс вігөө salam vermek çoq. 7
ƒ Işin surap Azimdin
İmerilip kelmek çoq. 7
ƒ Elimden emgek çanbasa,
Eс kim tilim albasa. 7
ƒ Elyu vaşb, on vaşb,
El vıjlegen qorvaşb,
Eс vırı tilim albasa. 7
ƒ Qalqımdan emgek çanbasa
Qalısb tilim albasa,
ƒ Özym menen teң öskөн,
Birgeleşip çep öskөн
Uvazir tilim albasa 7
ƒ Özyme ölym toqtolso,
Özegym kyjyr ot volso,
Ölyp ketsem qoqıstan
Өзөлөнөр çoq volso,
ƒ Çamandıq maşqa toqtolso,
ƒ Çalıbdır icim çoq volso.
Çanım ketse arqımdan
Çaqsb ajtarım çoq volso, 7

- Aldına varır turajın,
 Açalıqı savır surajın 7
 Dölet volot qan degen,
 Aldına tovo qıljajın 7
 Çoop verse Kedej qan,
 Tıruu qalar çanım der,
 Töğylwos qızıl qanım der. 7
 Bettespesem kedejge,
 Ketmek boldu alym der, 7
 Eki qolun quuşurup,
 Kedejdi qaraj çonödy. 7
 Çalyńsa da uqradı,
 Çaqşylaşqan kömügy. 7
 Çamandıq körgen birөө çoq,
 Azimqandan bөлögy. 7

Azimqan Kedejqandıń aldına varır, eki qolun boorumda
 köz çaşın tiziltip, çyrek boorum eziltip, qalqım qadıq qıljaj
 qajıqdan könyum tıpvadı der çaloorup çansooqılar
 turqan çert:

- Taqsır Kedejqanbız,
 Aşılqan sizdin waşırız. 7
 Ajla ketip taqsırqan,
 Aldında kelgen saşırız. 7
 Aşajından qajır çoq,
 Ajlamdı öyüñ tabırız? 7
 Taqsır Kedej çansooqı,
 Bir qaşırq qızıl qan sooqı? 7
 Muñumdu bilir kişi çoq.
 Kirepter qıva көр çooqı. 7
 Amanat bizdin çanbız,
 Adolet Kedejqanbız. 7

- Aziret var, arman var
 Ajtajın qulaq salıñız! 7
 Duşmanım көр, tuuqan az.
 Alymdı eckim surabas, 7
 Ajla ketip aldında,
 Aşır turat көzden çaş. 7
 Taqsır Kedej el dajar,
 Töksөң мына qan dajar. 7
 Eki qolun boorumda,
 Ne qılsanda dar-dajar. 7
 Talasrajın taşымды,
 Ber devejin waşымды. 7
 Musarır qıvaj ar kimge,
 Qatın menen valamды
 Tıruu qojsoñ boldu çanымды. 7
 Cec devejmin cenimdi,
 Estevejin elimdi. 7
 Musarır qıva ar kimge,
 Muñumdu talıtra,
 Çaş ömyrdu qarıtra! 7
 Uşar volson kevimdi,
 Ber devejin taşымды
 Aman qoj taqsır waşымды. 7
 Becaralıq qarırtıq,
 Beş eneme çazıldı. 7
 Qan qadıryn qan bilet,
 Taqsırqan bilесе kim bilet? 7
 Qavargı ketti dyngyrөp,
 Qarmalıp turqan yldyrөp,
 Çalynamın aldında,
 Bir сымндаj çan tiler. 7
 Bek qadıryn, bek bilet.

- Bu daşy mendej dep bilet. 7
 7 Qығу uvazir, qығу çigit
 Qыjnady çaman terkiler. 7
 15 Men daşy sendej qan elem,
 Kynejim qasan keçilet? 7
 7 Men musarығ qatırqa
 Bejlin qasan cecilet. 7
 7 Qadyr qыль еşendi,
 7 Taşymdy verdim talaşрай.
 Ec volvosо tiry şoj,
 Taşyr çamandyqqa vaalaşрай? 7

Azimqan muñ-zarın ajtır Kedejquandyñ aldında qıñı quşurup, öny vuzulup, çanь qыльыр, eleryne tyşynyp turı. Kөrcylyk eldin vaarь tañ qalıştь. Darçylarь dep-dejar qan danyşыр turdu ele. Kedejquan munun çazьqsyz eleni emespi dep oñlondu. Munu men astьrsam astьrь da çazьryyge kycym kelet. Biroq tyvynde çazьşь volvojt. Bul atasyñan veri qan volup kele çalsa, qantip on kişial volun, cuqulunan eldi ajlantьr aldьm degen menen aqmeni tiryu qojbos bir sapar qojo verejin, eldin tyryn keñe dep Azimqanqa:—bar oqatьndь qыль çata ver. Eñ taşymdy surasñ tiryu qalat ekemin dep oñlonboqun da da Azimqandy voşotup çıverdі. Azimqan aq eşendin aldь vaarь, ьjar turqan çeri.

- 7 Atsalamu alajkim,
 Azireti eşenim
 15 Oorusu çoq, dartь çoq.
 Başьma tyştь keseliñ! 7
 7 Senden vele eşenim.
 Öle turqan kezegim. 7
 7 Ekөөvuzge vet turup,
 10 Ölemyn degen Kedejin.

- Өityrmөk boldu qajtaga,
 Öneryn ajtьr verejin: 7
 7 Ölmөk turqaj ooru çoq.
 Azireti eşenim.
 5 Iş qыльрсьñ ovu çoq. 7
 7 Ekөөvuzge Kedejdin
 Qandyq verer öny çoq. 7
 1 Men bilgemin көrgөndө,
 Kedejdin duşman ekenin. 7
 10 Yc ele kyndө ölet dep,
 Ajtqansьñ sözdyn vekerin. 7
 7 Aramzaada Kedejdin
 Bilgemin aldap keterin. 7
 Ajlanajьñ eşenim,
 15 Bu çoruqtu bilgemin. 7
 7 Neeti qara vuzıqqa,
 Bervejin desem tiidediñ. 7
 7 Tilder çyryp eşenim,
 Tilegimdi qatьrdьñ. 7
 10 Tyrykmөndyn bir quusun,
 Açalьma saqьrdьñ. 7
 7 Aldamçьda tuş qыль,
 Sөögymө tamqaj vatyrdьñ. 7
 7 Qaşьlajьñ eşenim
 5 Qajratьmdь ketirdin.
 Qaaryna qaltьrdьñ.
 Qalq qurutqan kesirdin. 7
 7 Qasijettyy kişi elen
 Qatalьq ötsө keçirgin. 7
 10 Qығу çeldetim çetelep,
 Qығу uvazir çelkelep,
 Qыjnaldьm dalaj temselep. 7

- 7 Estedim taqsyr eşenim
 Oşondo çetip kelse der, 7
 8 Çyrgyn taqsyr wagňyz,
 Şumdan ketti alyňyz. 7
 7 Meni mintip aztýrçan,
 Men turmaq sizdi çazdýrçan. 7
 7 Kedejdin işin taanýňyz. 7
 100 Ujat boldum wuşa der,
 Menin kəonum ula der, 7
 7 Qadýr qylyp taşýndy,
 Yc kyndyk wersen tura der. 7
 7 Törtynsy kyn woloşondo,
 10 Özün kelip sura der. 7
 7 Taş sen altyn taşýmdy,
 Kedejge alyp werdiniz. 7
 7 Kesirlyy quunu ercitişip
 Qastýq usyn keldiniz. 7
 100 Qasap wolot çarňqyş
 Olujalyq welginiz. 7

Azimqan eşenge wagyr zor ыjar, qajqylyp turdu. Eşen
 acuuşu kelip uuruşqa ujat wolumun der Azimdin taşyn alyp
 werdim ele, emi Azimqanqa awjirim ketti der, seldeni orontup
 tespeni mojnuna salyp, qoluna talaşyn alyp, Kedejge alyp
 qalyp, Azimqandy eercitişip, aşyqa çygyrup kedej qandy aldyp
 keldi. Aq eşen Azimqandy taşyn bergin der acuuşu
 aştqan sezy:

- 7 Atsalcom alajkim,
 Amanly Kedejçan walam. 7
 7 Aldynda keldim men wawan
 5 Uşu turçan ucəwəyz.
 Kimiwizdin ici aram. 7

- 7 Soor woluş qol wəşip,
 Qusuldaarat alyndy. 7
 7 Wajqamwardyn synneti
 100 Waşyna selde salyndy. 7
 7 Weş uwaqly namazqa,
 Weş wəlek daarat alyndy. 7
 7 Azimqandy taşýşyn,
 Alyp wəder zaryşyn. 7
 7 Eercitişip kelip çalypta,
 Qadýr saldym çalypta. 7
 7 Mingizdim ele Kedejim,
 Azimqandy taşyna. 7
 7 Taş uşyndə ələm der,
 100 Taşdyşyn çazuun kərem der. 7
 7 Kedejçan wolsun atym der,
 Alysa menin dartym. 7
 7 Uwadalu uşmun der,
 Bir qudaşqa qulşmun der. 7
 7 Buzuqtuqu kəp qylyp
 Mun usyn elden quuldum der, 7
 7 Aldamşy aram sanaadan
 Aziret eşen qajtyşyn der. 7
 7 Az kyndyk əmyş qalyştyş
 100 Aldaşqa şykyş aşttyşyn der. 7
 7 Qasam icip qarçanlyp,
 Qajta-qajta zarlanyp
 Qol wərdin ele Kedejim,
 Qadýlypta taş qalyş. 7
 7 Yşkyndyk qaldy əmyşyn,
 Törtynsy kyndə ələm der. 7
 7 Uşu eldin urmatyn,
 Az kynu wajqap kərem der.

1 Çapazama çarđanbır
 20 Çalır tursun soru der, 7
 1 Azireti eşenim,
 Dooronumdu oqu der 7
 1 Bıladın ele vurıqar,
 Öltürdün ele sır surar 7
 1 Ojunda var turvajbır,
 Aramdıq menen iş qılmaq. 7
 1 Ƹc kynde ölsuy quu Kedej,
 Beş kyn völdü övödün 7
 1 Ölmök turđaj quu Kedej,
 10 Baş oogu volur kövödün. 7
 1 Aldamcş Kedej Azimdin
 Taş, cen aıtın taşın ver, 7
 1 Uvadasın unuğan,
 Köyngöndü qurudın. 7
 15 Sen aldamcş kynöker
 Ujat völdüm Azimda, 7
 1 Uquğdu uşaq çalır elge,
 Ƹc kynde taqtan ölmöksün.
 Azimqan tuşur bergende.
 20 Aq eşendi vaş qılır,
 Aldatıñ kelet şermende. 7
 1 Uuru kedej, quu kedej
 bırtıñ kelet vırgödeğ 7
 1 Azimqandıñ taşınan
 5 Añır tastajm tur kedej. 7
 1 Qarđasam qara taş qılam,
 Qol, rutundu şal qılam. 7
 1 Közdöyüdü kör qılam.
 Quıaşındı ker qılam
 10 Quıratır seni çer qılam. 7

1 Bir çerinde kögy çoq,
 Quu çer menen ten qılam. 7

Kedejqañ Aq eşenden cın qorqot. Biroq elge işenet. Azim-
 qandıñ aña ketir eşendi bir qarar, Kedejqañdıñ bir qarar
 aqıl ketir sarđajır turdu. Mña oşol uvaqta Kedejqañda
 bir oj tuudu. Al, eger Aq eşen cın oluñ volso qarđar men
 taş qılır körsün, çer közymdü soqu, quıaşındıñ dyleğ qıl-
 qandıñ kljñ qana taqtısın da, qandıñın da oşondo berej-
 in, aqa ceñ eşenge bir qararınır aıñın der Kedejqañ Aq
 eşendi aqıraña qarar, acıulanır qıjqırır ajır turđan çer:

1 Sen ojlojsun qaralır,
 Men ojlojmın qancalır. 7
 15 Barqıvızdıñ Aq eşen,
 Aşratır ajtalır. 7
 1 Ekövyzdün biribiz
 Ujat volur qajtalır.
 Sen ojlojsun eşendik,
 20 Men ojlojmın cecendik. 7
 1 Sen ekövyz eşenim
 Eminege kekendik, 7
 1 Baa kövöğ taşma,
 Qıltañ kelet bekemdik. 7
 1 Ƹ Qasijetın var volso,
 Qandıñındıñ talaşra
 El işine qatırır
 Cıñınından adaşra! 7
 1 Qandıñındıñ bervejmin.
 10 Eşendigin alvajmın.
 Qol bermek turđaj Aq eşen
 Qoroqno vaser varvajmın, 7
 1 Ƹ Qorqutasın qarđajm der,

- 1 Qasijetin qajdan cъn
 1 Qanakej qarqar taş qılsı 7
 1 Qalpaqo dep qol bersem.
 Qandьqьmdь talaşat. 7
 1 Qarsıldaqtan divana
 Saqqa qantip çaraşat. 7
 26 Qan volomun dep çyurp.
 Qalpalьqtan adaşat. 7
 1 Eşenqo dep qol bersem
 El bişleony talaşat. 7
 1 Eltendegen divana.
 1 Qandьq qantip çaraşat. 7
 1 Eline varqь çoq volup,
 Eşendikten adaşat. 7
 1 Daraatьma suudej ver,
 Kyny tyny yv dej ver
 16 Oluja volson Aq eşen,
 Maqqa olym tijlej ver. 7
 1 Qarqar qara taş qılsь,
 Qasijetin bilejin,
 Bir qolumdu şal qılsь, -
 15 Qajta çardam tilejin. 7
 1 Qarqar çutam dep çyurp,
 Qorqutur eldi çep çyurp.
 Toodon coñ eşen kьnejin
 Qьrğ çeldetti saqьrь,
 30 Cuvatajьn seldendi. 7
 1 Oozunan alajьn
 Oqumal volson kelmendi.
 Otyr ketti qorduqun.
 Aldьrajьn keldendi. 7
 15 Qьrğ çigitke urdurur, 7

- 1 Saqalьndь çuldurur,
 Qasьjetin ketirip 7
 1 Qalpaqndь qoşo vьldyurp.
 Qaradaqtа astьrь, 7
 1 Qьzьl olyp qubultur,
 Qьzьl qanьn cuburtur, 7
 1 Qьjnar atьr oltьrəm,
 Qьrğraqtьr muuntur. 7
 1 Azimden murun aspasam.
 15 Qumagьmdь çazvasam. 7
 1 Duşmandьn varьn çoşotur,
 Anan suraq acrasam. 7
 1 Talaşьr kelet taşьmdь.
 Çeçkin dep kelet cenimdi,
 20 Suuq tumşuq Aq eşen,
 Suratpajt qo elimdi. 7
 1 Elden murda eşenim,
 Tavajьn senin evindi. 7
 1 Taşqьr çetip men ołbøj,
 1 Çee talaşqan eşen sen ołbøj,
 Qantip tьnat vuqara.
 Aq eşen, Azim emi ołbøj. 7

Kedejqañ burulur qılsьn alqanca eşen cьrьr eşikke cьqь
 verdі, Azimqanda cьqьr varatat ele, Kedejqañ toqto dedi.
 Azimqañ selt ele tyşur turur qaldь. Eşendin cьqьr ketkenin
 Kedejqañ bilip turqañ, viroq cьqьr kele versin dep qoşdu, Al
 oñyq oluja volso çana men çaman ajtьr turqanьmda bir
 şumduq kersetpejt bele. Kersetö alqan çoq. Mьna oşonduqtan
 añьn qolunan ec nerse kelbesin bilip, murunqusunanda acu-
 tanьr, qaarьn cьcьr, Azimqañqa ajtьr turqañ çerі:

- Bel vajladьң eşenge.
 9 Eşenmin dese işenve. 7

- 4 Ercil eken aq eşen
 Bek qarmattъ kişenge
 Qutulup ketken Azimqan,
 Qajtър keldin uşerge. 7
 1 Eşenge vardın zar bolup
 15 İcine qajtъ çыq tolup,
 Eşeniñdi eercitir
 Keliptirsin ondonup, 7
 7 Eşenin qajda, sen qajda,
 Eşenden bolbojt ec ajla. 7
 20 Esen aman тың çatраj
 Emi qaldың vejvajta.
 7 Qalpaң qajda sen qajda,
 Qarmar turqan men qajda. 7
 7 Qara neet Azim bolboson
 5 Qalpandan bolbojt ec pajda. 7
 7 Qandъtъmdъ talaşыр,
 Qajta tuştyn vejrajta. 7
 7 Eşendi qaalar сықырдың,
 Sen сықыртан eşendi,
 10 Kөz aldыңda ucurdum. 7
 7 Ezelden işim aq eken;
 Ercildik qылаңan Azimdi,
 İmerip qolqo tuşyrdym. 7
 7 Qalpaңь qaalar сықырдың,
 15 Sen qaalaqan qalpaңь
Qajыр qылыр ucurdum. 7
 7 Qadimden işim aq eken,
 Qaraneet sendej vuzuqtu
 Qajtadan qolqo tuşyrdym. 7
 10 Eşen ekөө tilejsiң,
 Öz vaşыңдың pajdasың

- 7 Er bolso eşen таар alsың.
 Өзынyn қылар ajlasың. 7
 7 Oluja bolso eşenin
 5 Ajtqaңьnan tajvasың. 7
 7 Qығқ çeldetim qajdasың
 Qығылqығ qajсы çajdasың.
 Alыр сықыр eşikke
 Ketirgile ajlasың. 7
 10 Qandъtъmdъ talaşыр,
 Тыңсыmdъ aldъ тындырғай
 Suratъmdъ қыдырғай
 Men qatълыр сыққыса. 7
 7 Qarmar turqun çыдырғай.
 15 Çolotro menin çaңьma,
 Buqta oqşoqon vuzuqtu. 7
 Kөgezyр eldin vaarьna
 Qығқыratыр muuntыр,
 Qызы çyzyn qubultыр,
 20 Astыrajың daғыma. 7
 7 Taqtъ taçым alam der,
 Daqtъ ele yzvajt ymytyn. 7
 Eşen ekөө dyvyрer —
 Тындырғадъ kuny tyn. 7
 5 Azimden ujat ketiptir,
 Açalъ сындар çetiptir. 7
 7 Өlermandық қылам der
 Өlymge vaşь bekiptir. 7
 7 Tiryy qalsa Azimqan,
 10 Tyndө qыlat qarqajsa
 Eşen ekөө birigip,
 Ercişip kelet çarmaşa. 7

- Adam zaatın suluusu,
Gylajımdı alıńız. 7
- Г Кызгудөј suluu җагандыз,
Gylajımdı alsañыз,
Tıruu qalavь җапаьвыз. 7
- Г Тегәлек қысан тақсыр қан,
Тәгулвәс вәкәп қапаьвыз. 7
- Г Rajqan menen Medetqan,
Oтun alıuu qul bolsun, 7
- Г Qazan asır ot җақuu
Menin işim bolsun, qan 7
- Г Uşu qajıqь sөzımdı,
Qavьı alqьn җolvorsum, 7
- Г Altın taqtın ıstındө
Gylajım ekөөд oltursan. 7
- Г Qol quısurup alıında
Qьzmat qьlр men tursam. 7
- Г Тақсыр өлвәс вәкәп җапаьвыз —
Тәгулвәс вәкәп қапаьвыз. 7
- Г Bir сьтмәндәј җап ıсун
Gylajımdı alıńız. 7

Kedejqañ Azimqandıñ aytqan sөzınө erip, Gylajımqa könylү buldu. Basa ras emespi, taqımdı bergin dep aytı-sın dep öltүрүр җäwsem җақşы iş volvos, andan көre munun qatьnпn alajın da өзүн tıruu qojojun. Kynөөsyz qan togyu da qьjьn, oşentip temseletip taştoo керек. Eil-җurtu көrsün dedi da Kedejqañ Gylajımqa qьzьqьr, könylү bululup, Azimqandıñ mьndәј dedi: — Gylajımdı alıp kel da өзүн nikesin qьjьr-өz qolun menen alıp берiniz da baldarьndı еercitip qajda barsan anda bar. Baldarьndı vәqьr al dedi. Anda, Azimqandıñ Kedejqañqa aytqan sөzı:

Qan qadıгн қан билет.
Qadıгнмдө bildiniz.

- Г Qasijetin bar екәи.
Ajtqanьma köndүdүz. 7
- Г Alpardьn taqsyr ölymge.
Arzımdı alđın көnylge 7
- Г Bu җақşыьық işindi.
Unutpasın өmyrdө. 7
- Г Sizdiki voldu Gylajım.
Quttu bolsun җuвајьn.
Aq eşendin saatьnan
Ajbđь menden qudajım. 7
- Г Nur qьzьndәј Gylajım,
Yc kyndyk җoor surajьn 7
- Г Yc kynden kijin taqsyr qan.
Sen көresүd uvaјьn. 7
- Г Arz munımdı ajtaj: n
Al veјvaqtь vajqajьn. 7
- Г Asь eken Kedej dep,
Aldar soolar җajqajьn. 7
- Г Yj mylkyn vөlyр vereјin,
Tөrtynсy kyn volqondo
- Г Eercitip kelejın. 7
- Г Kelem dep qojup kecigip,
Keriniimdi җөveјin. 7
- Г Qalp ajtcu bolsom, bul sөzdy
Qaarьndañ öleјyn, 7
- Г Qajtara qorduq көreјyn. 7
- Г Qaarьndañ qorqsom oşondo,
Qasьr, vozьr җөneјyn. 7

Azimqan sөzın vьtyrды. Kedejqañ ezyndyn suranuun voljunca yc kynde Gylajımdı alıp kel. Menden qutula alıvasьndı өзүн alıesin emi qьlyьdasan tıruu qalvasьndı da өзүн биле-sin dep keketip, uvasьn bekitip Azimqandıñ voşottu. Eldi

tarattъ. Özy ordosuna ketti. Azimqandan aqyl tojыр, men
cajqalqan canas boldu. Men tiryy turur Gylajьmdь Kedejge
berip, valdarьmdь qolunan qartar çeteler çyrgenden kere
elgenym tuura qo der, tereç ojço vатыр, yjune keldi. Gylajь
mça kerçen çavьr - çarasьn ajьr ьjlamьrap turqan çer:

- Anttaşqan çarьm Gylajьm,
Ajьrmaq boldu qudajьm. 7
Aziretmin der çyur,
Aq eşen saldь uvajьm. 7
Qьz alşanьm Gylajьm,
Qьjьttь iştі qudajьm. 7
Olujad volom der çyur,
Onvoşur saldь uvajьm. 7
Aldadь, Kedej aldadь.
Uvadasьn çalmadь. 7
Işengenim eşendin,
Vaşьnan ketti arvaşь. 7
Qьrç çeldetke qartatьp
Qьrç çigitke savatьp
Qaradarьn aldьnda
Qarьşqьrdaj talatьp, 7
Çansoşajalar çalьnr,
Voşonur vardьm eşenge. 7
Eşeniş menen çergегir,
Bek qartattь kişenge. 7
Ökymyn көгүр Kedejdin,
Özy qasьr çoşoldu. 7
Ölөрmança taq vergen.
Menin işim qajdan onoldu 7
Ekinçi darьn tuvьne
Aldьrп keldi syjretyp
Astьram der men usyn,

- Qamdap keldi arqan çip. 7
Elimden çanşan emgek çoq,
Qalqьmdan çanşan qajrat çoq-
Qьrç çeldetten qьzmat çoq,
Qьrç çigitten ьzarat çoq. 7
Uvazirden ujat çoq. 7
Çaldьrap tursam Kedejge,
Çaqьndaşan mьjat çoq. 7
Sen Kedejge tijbesen,
Çalьnmaq boldu çalşьz oq. 7
Alşan çarьm Gylajьm,
Aqyl eken seniki,
Aq eşenge işenip
Aqmaqьq boldu meniki, 7
Qaraqсь Kedej quu eken,
Qazanamдь asьrtьp,
Qalьd eldi aldantьp
Qarç altьnьm casьrtьp. 7
Altьnьma qьzьşьp,
Aldь aldьnan vuzulup, 7
Aşa tuuşan elimdi
Arvaq menen tuz urup 7 7
Aralсь volşon kişi çoq.
Amanat çanьm qьsьlьp. 7
Kumьşymө qьzьşьp,
Kөnyldөry vuzulup,
Kөrcylyktyn vaarьşьn,
Kөгynө arvaq tuz urup 7
Kөnyl alar kişim çoq,
Kөp qajşьrdьm çaldьrap,
Kөөdemden çanьm qьsьlьp 7
Kedejqança nikelер,

- Bermek boldum Gylajm. 7
 7 Kez kezekte cyzyndy
 Kormek boldum Gylajm. 7
 15 Sen Kedejge tijbesen,
 Olmek boldum Gylajm. 7
 7 Qaraqsyja nikelер,
 Bermek boldum Gylajm. 7
 7 Qajdyqanda cyzyndy.
 20 Kormek boldum Gylajm. 7
 7 Aldamcy Kedej cagndyz,
 Cagndyzja wagndyz. 7
 7 Al Kedejge tijbesen,
 Aman qalvajt cagndyz. 7
 7 Kedejqanqa maqul der,
 Aqatyr qalndyz 7
 7 Ajla ketip, al cetrej,
 Kedejqanqa sen tijdin 7
 7 Qatyr volup men qurqur
 60 Qajsy cagqa tentjimin 7
 7 Qajdylyu kynde turamyn
 Kedejqandyň cagunda.
 Qadymdy suraqyn. 7
 7 Qaralyň Raj, Medettin,
 15 Ajlasyn qandaj qylamyn. 7

Azimqan wozyn wutyrdy. Gylajm burqurap ылар, qanda
 qylar ajlasyn tarwaj, alsqanyn saq qajur, cer tepkiler acyly
 tarawandan kijin Azimqanqa qarap, eki balasyn eki qol
 menen qarmar turup, kyjosyne ajtqan:

Tirylej azap tartyrwaj,
 Tynultur qanym olwodyn.
 Olgonydy korbodum,

- 7 Qara cer wozun ken ojur,
 60 Qatanda wolsom korbodum. 7
 7 Sen ajtqanda wilgemin,
 Aldamcylyň aldatyn,
 Aqalqa seni qarmaryn 7
 7 Azimqan seni oqondo
 5 Adastyň der zarladym. 7
 7 Emi qantip çan saqtajt,
 Rysy çoq valdarym! 7
 7 Tysyk tartyr men wejbaq,
 Tiryulej cesir woldonco,
 60 Omyrum eter qajdyda 7
 7 Rajqan menen Medettin
 Tomuq etji toldonco 7
 7 Men Kedejge tijgice,
 Kezigip qalsan kyjgynco, 7
 15 Baldarym qul, sen malaj
 Sendelip tiryu cyrgenco. 7
 7 Men qaraqcy qanqa tijgice,
 Qadymqa kyjgycö, 7
 7 Qazan asyr sendelip
 20 Qalqanda tiryu cyrgynco, 7
 7 Qanym cyru keteli,
 Qacyr cyrup otely. 7
 7 Amanat çandan keceli, 7
 7 Albsqa tentip keteli.
 5 Temirden çoqoj kijeli,
 Tentigendi syjely. 7
 7 Izdegen menen tabalvajt
 Tetiri çolqo kireli. 7
 7 Arqymaq minip biz qacsaq,
 60 Kerwen çol menen tyz qacsaq.

- 17 Ağaşmaq izin caldýr, //
 Antqor Kedej aram quu,
 Andýtyr qarmar aldýr. ➔
 17 Alýr varýr orşo saldýr. 7
 16 Tóvurcaq minip viz qacsaq,
 Toqtoosu çoq tyz qacsaq. 7
 17 Tóvurcaq izin caldýr,
 Tozoqu Kedej aram quu,
 Tozdurur qarmar aldýr. 7
 20 Tiryu volsoñ quu Kedej,
 Tyrtkylep orşo saldýr. 7
 17 At minvejli çöeøjly,
 Azap tartýr çöeøjly
 17 Tóvurcaq minvej çöeøjly +
 5 Tozoq tartýr çöeøjly. 7
 17 Rajqandý keteryp,
 Azimqan şordu çonuna
 Medetqandý Gylajm
 Qucaqtadý vooruna. 7
 17 Tyndep qacýr cýaýştý.
 Tyjšyktyn sapor çoluna. 7
 17 Qarañqyda çol çyryp,
 Kyndyzynde vekinip,
 Qarmar alat Kedej dep
 15 Qarýr çandan şeksinip, 7
 17 Çolşo çaqyn çolovoj
 Çolsuz çerde varatat.
 Qarañqy tynde qajajýr,
 Acqalýq menen tañatat. 7
 17 Ulu tooşo cýaýştý,
 Ularýñ ynyn uquştu. 7
 17 Ulutunur ýjlaşýr,

- Şaárñn qarap turuştu. 7
 17 Azýaý çoq, napý çoq,
 5 Acqa voldu valdarý,
 Atekelep ýjlasa,
 Azimdin ketip darmaný. 7
 17 Uvaga volup cýaýştý,
 Uurularca çoo menen. 7
 17 Uvajým tartýr varatat,
 Ular ucpras too menen.
 Azýaý çoq qacýşýr, 7
 17 Avdan qarý acýşýr, 7
 17 Kedejqan qarmar alat dep,
 15 Kyny-tyny şaşýşýr 7
 17 Ular volup ottodu,
 Ulu tooşo toqtodu. 7
 17 Çeptyy çerge toqtodu.
 Qatarluu mojnoq vel aşýr
 20 Qara qum qara taş vasýr,
 Muunyn sarý suu alýr,
 Musarýr volup eñ azýr. 7
 17 Aq topuraq çalaşýr,
 Almadaj çep көrynсе,
 5 Atalap valdar talaşýr, 7
 17 Azap menen varatat
 Altýmýş adýr vel aşýr. 7
 17 Topuraq көрсө vaarýşý
 Toqtoj qalýr çalaşýr,
 17 Topudaj çep көrynсе,
 Tovu menen talaşýr, 7
 17 Tozoq tartýr varatat
 Toqson adýr vel aşýr. 7
 17 Kөвөгөny көр volup,

- 13 Basqanь çolsuz çer volup, 7
 1 Bytkøn vojduп vaarъсь,
 Sasъdan qara ter volup, 7
 7 Baldarъ ыjar nanъ çoq,
 Musarъ voldu vaqъ çoq. 7
 20 Gylajъm menen Azimqan,
 Murgunqudaj caqъ çoq. 7
 1 Muunup sarъ suu alъp,
 Basalvaj veli vuralъp. 7
 7 Acqalьqtan alъ çoq.
 5 Ainekъej kōzy tupaъp 7
 7 Kyjytty voldu Gylajъm,
 Azarqa tyşty Azimqan,
 Meenet tartъp Medetqan,
 Ыjar varat Rajqan, 7
 10 Aзъq oоqat nan alvaj,
 Ajlasъn Azim tavalvaj,
 Qasъp cъqqan vesera
 Keletat çanъm vaqalvaj. 7
 11 Rajqan, Medet Ыjlasa,
 12 Tamaq dep çanъm qьjnasa.
 Aldar soolajт valdarъn
 Kōzynyn çasъn тьjvasa. 7
 1 Qыq eki kyn çol çyгyp,
 Qьjnoo tartъp mol çyгyp,
 20 Bardъq quvat at kycyn,
 Baldarъ ycyn vьldyгyp. 7
 1 Too tygōnyр tyz volup,
 Çer tygōnyр miz volup, 7
 7 Çajъnda qacqan Azimqan.
 5 Qoңur salqъn kyz volup. 7
 7 But şiltege darman çoq.

- Darmanъ taqъr qalqan çoq. 7
 7 Qucaqtasa Gylajъm,
 Kōzyn acqan valdar çoq.
 10 Balapanca Rajqan,
 Solup turqan uvaqъ. 7
 7 Orto çoldo Medettin
 Bolup turqan uvaqъ. 7
 7 Azimqandъn tili çoq.
 13 Çatъp qalqan uvaqъ. 7
 7 Alavaļъn qandaj dep
 Gylajъm şordu suradъ, 7
 1 Baldardъn cъqqan yny çoq,
 Azimqandъn tili çoq. 7
 5 Ax, Gylajъm şorduunup
 Taştar keter kynу çoq. 7

Oşondo, Gylajъm eki valasъnъn çana Azimqandъn vaşъn çolop, Kermist¹ degen çerge vaгъp qьjrap çatъp qaldъ. Qыq eki kyn çol çyгōndyктen tamandarъ teşilip şişigen. Acqalьqtan al çoq, alardan vaşqa qьvьraçan qaq etken qarqa, quq etken quzquп da çoq. Een talaa, erme cōl. Gylajъm Azimqanqa qaracqanda kicine darmanduuraçq. Gylajъm eki valasъnъn vaşъnan çolop cactarъn çajъp Ыjar otura versin. Emi Kedejqandan qavar alalьq. Kedejqan, tertynçy kynу Azimqan Gylajъmdъ alъp kelet dep syjynç menen tojun qamdap qorvaşylarъn allımdyy, aļlerin tojqo caqьrçan. Caqьrçan elin in vaarъ aјtqan kynyндә kelіştі. Azimqan Gylajъmdъ alъp kelmegeп soç Kedejqan izdetip ec çerden tavalvadъ. Eşendi topqьla. Munu bekitse eşen bekitti dep eşendi izdetip amъ da tavalvadъ. Eşendin qalpalary da qalvartъp.

Meciti qançьrap qalqan. Meni tıryy volso, uşul eşen menen Azimqan tyvynдә soç qojaojt dep izdep ec dāregin tava alvadъ. Qыq çigit Eşendin eki qalpasъn таар kelіştі. Kedejqan

¹ Kermist—oşol usaqtay çerdin atъ.

birinciden eldin sezin aluu ucun, ekinciden Azimqan menen
Aq eşen daǵınsız çoqolsun degen oǵ menen eldin aasın
cǵıdǵıǵar alıp, qalpalardı daǵa tarttırdı. Cıjneliqen eldin
uǵeıy usıǵur qorqur, yj yjuna qajtıǵtı. Oǵentip Kedejqan
kɵnyly tıǵar, duǵmanıǵn cǵar Aq eşen, Azimdi aǵıǵı
eki qalpaları cajiǵar, kɵnyly cajiǵar, suraǵın surar cıjı
qaldı. Kedejqañ bir kuny ɵzınun celim uvaǵınan berıdı
oǵıolur oturur, vaǵınan etken celimdik, qɵǵırsıǵı turma
nıñ vaǵar kez aldına kelip, vaǵqañ enesi Gylsaana uǵı
tuǵtı da cǵar kelti. Men emi enemdi tɵrt cıdoǵumdu aldı
raǵın dep, qıǵı cıgıtın cıǵar Kedejqandıñ cımpar turqı
ceri.

- Qıǵı cıgıtım kelgile,
Kelip salam bergile!
Alıǵı cıdoǵo cımparımın
Qıǵımatıñdıñ bilgile! 7
Qıǵı cıgıtım qamıǵın,
Qıǵıcıñdıñ taǵıñıñ.
Qıǵı caar cıborstoj
Qıǵıcıǵar cıdoǵo camıǵın. 7
10 Taqalañın attarın,
Sıyındon qorqsun cıttarın. 7
Bir aǵı cıdoǵo varasın.
Attarınđı tartaǵın. 7
Eriñip bir kun cıtraǵın,
15 ɵzını ɵzın saǵtaǵın. 7
ɵz elim cıberem
ɵnɵymdı maǵtaǵın. 7
Qıǵıcıǵar eki bɵlınbɵ,
Zalimqanqa kɵrınbɵ,
20 Turkmɵndɵrdın vaǵı
Zalimqandıñ cɵnındɵ. 7
Zalimqanqa kɵrınseñ

- Qalasıǵar ɵlymǵo. 7
Uǵıl sɵzıy qıǵı cıgıt,
5 Bek saǵtaǵın kɵnylǵo. 7
Saalı degen soru var,
ɵzy moldo oqımal.
7 Davǵavaǵı qıǵı cıgıt,
Biriñ izdep taar al. 7
10 Balapan tuur cetilgen
Baǵıatıvaǵı cıǵı ten
Qantip qavar alıǵın
Qan bolqondo enemden. 7
1 Enemdin atı Gylsaana,
15 Bar tuuǵın bir vala. 7
Oǵo vala men Kedej
Enemdi kɵrɵ kun qana. 7
Tert cıdoǵum daǵı var,
Saalıñ tapsañ tabılar 7
20 Enemdi estep alardı
Unutur qıjsom taǵınar. 7
Cıatndaǵtan cıǵıñım,
Cıǵımdan birge aǵıñım. 7
Adal, aram teñ cegen,
5 Ardaǵtañ sırdıǵım. 7

Qıǵı cıgıtı tyrykmen eline keldi. Saalı sorunu taar alıǵı.
Saalı Kedejdin enesin, tert cıdoǵun taar berdi. Cıgıtler Kedej-
qanqa alıp kelısti. Kedejqañ enesi qana tert cıdoǵu menen
kɵrɵr. Alarqa taza kıjımden kıjgizip. Qandıqın sıyıp cıber
qaldı.

Kedejqan qandıqın surar cıta tursun emki qavardı Azim-
qan menen Gylajımdan alıǵı. 7

Azimqan menen Gylajım ɵr-talıp Kermisın degen cıde
cı tañda Gylajımdıñ Aq eşen qarqar aǵı turqan sezy:

- 7 Musarыг қысқан ақ есен,
 Ec vereke tappasъn. 7
- 7 Aldamcъ Kedej ekөө ten,
 Өlgөндө көргө vatrasъn. 7
- 7 Aldamcъ Kedej aramъ,
 Azimqandaj aqsasъn.
- 7 Adaşтырған ақ есен,
 Adaşты vizdej qaqşasъn. 7
- 7 Uvazirdi tuz ursun,
- 15 Çeidettin işi vuzulsun. 7
- 7 Qығыр ketken qығ qigit,
 Qыльсındып mizi ursun. 7
- 7 Ваарындардын işider,
 Bizden çaman vuzulsun. 7
- 10 Alqanым Azim өlsөcy.
 Ardaqтарым qalsacъ. 7
- 7 Ваарысьнын алдын
 Meni qudaj alsacъ. 7
- 7 Uluqum Azim өlsөcy,
 5 Uşul ekөө qalsacъ. 7
- 7 Uvajymъn tartтығvaj
 Meni qudaj alsacъ. 7
- 7 Qurdaşым Azim söөгүңdy
 Quzqun qarqa talajы.
- 10 Qudajым qandaj kemittin,
 Quuratыр vizdin taalajды 7
- 7 Açal çetip өlerde,
 Kөrer kişi volsocu. 7
- 7 Aq kepinder taza çuup,
 15 Kөmer kişi volsocu. 7
- 7 Tyrkmen көzdөj men qacpaj
 Tөrkyn izdep el tappaj

3

- 7 Talaada tentip өlgөncө,
 Tuuqanqa varыр çan vaqraj. 7
- 26 Qantemin eki valamdъ.
 Qalvajtqo maşqa qaraldъ. 7
- 7 Ваарысьнан ажрыр
 Qaq talaada qalamъ... 7
- 7 Bir musulman kelseci.
 5 Sadaşqa qajыр verseci. 7
- 7 Qaraldым eki valamdъ.
 Өлө elekte көрсөcy. 7
- 7 Baldarымды алраыр
 Вақыр алар volsocu. 7
- 7 Ec volboso бирөөнyn
 Çаны qalar volsocu. 7

Gylajым baldarымн. Azimqandым varым çөler burqurap
 ылар. көzynyn çағын çынар qajtara qajrat қылыр olturdu ele,
 қығ kerven өтыр vara çatar. Gylajым көге qoşur çygyр
 varыр, eki qolun vooruna алыр qajыр surap turqan çeri:

- 7 Ajlanajым kerbender,
 Алы çerden kelgender. 7
- 7 Aqyretti ojonup,
 15 Acqarqa oоqat bergender. 7
- 7 Alysъdым алын көргөндө,
 Açal çetip өlgөndy.
 Aq kepinder көmgөндө! 7
- 7 Qaşylajым kerbender,
 20 Вақтыма tuuşar kelgender,
 Qarырqa qajыр bergender. 7
- 7 Qaqtalaada өlgөndy,
 Qajрыльыр көmgөндө! 7
- 7 Din musulman volsoqor,
 5 Qajрыльыр bir vas kele ket?

- 1 Qatary menen qyjraçan,
 Qataryqa qajyr vere ket? 7
 1 Ölgöny çatat alçanym,
 Özöçür çatat valdarým. 7
 1 Özymde acqa alym çoç,
 Soorço çaqyn volsonor
 Sadaçta qajyr arnaçyn. 7
 1 Bir rýjala suu varvy
 Bizdin kez acqa tunardy.
 15 Araqtaj suluu ajnek vet.
 Ant ickendej quvardy. 7
 1 Aq eçen menen Kedey quu.
 Ojlovodu uvaldy. 7
 1 Qajyr versen valdarçta
 20 Baldarym kirse darmançta,
 Tiryu qalar vekenbiz. 7
 Kervender senin daldanda. 7
 1 Avydan soor emespi,
 Aqyretke varçanda. 7
 5 Qor volvoçon çan elem,
 Menda Xýva çerimde.
 Acdan öldyk qyrylyp,
 Kermisindin çeginde. 7
 1 Qaryrtyq kyndö çataavyz,
 10 Qara çoldun çeeginde. 7
 1 Ajlanajyn kervender.
 Çol tygenyp iz volup,
 Too tygenyp tyz volup. 7
 1 Toruraç çalar, çer çar çer,
 15 Tojutu ketken biz volup. 7
 1 Suu tygenyp saj volup,
 Qojnuma qanduu çaş tolup. 7

- 1 Belge sarçan çylandaj,
 Çe bir çymndaç çan çyraq,
 20 Baldarym çatat tolçonup,
 1 Çatqanyvyz Kermisin
 Een talaa çer voldu. 7
 1 Bytken vojduu vaaryvy
 Sasyçan qara ter voldu. 7
 5 Qaqyldar usçan qaqçta çoç,
 Mee çajnaçan çol voldu. 7
 1 Biz musary çaryrtyn
 Kevçöçöny ker voldu. 7
 1 Ajlanajyn kervender,
 10 Kyjyk kylce nan varvy?
 Uçtunar menden armandy. 7
 1 Silerden ajla volvosu,
 Tiryu qalar al varvy. 7
 1 Ala ketip vaçyr al,
 15 Araç çatqan valdarçta. 7
 1 Razymyn qudajçta.
 Eki valam tiryu çalsa, 7
 1 Aqyvy vaçta bir ölym.
 Ata enesi vizdi alsa, 7
 20 Mynçalyq işi vuzulçan
 Biz çaryrta kyc çanca. 7

Der, Gylajymdyñ çolu voorunde, seöçy çyryçar, kezynyn
 çaşy vurçurap munup, armanyn, çajçy zerleryñ alyp vaçyr
 alçyly, der valdarın tarçylyp turdu ele. Kervenderdin Gylajym-
 çta çoor bergen çeri:

- 1 Qunduz çyldyç çaryçna,
 Sooda çylyp varçanavyz. 7
 4 Dynyjedö vajvice,

- 1 Adamda volvojt armansъz. 7
 1 Qacъp cъqтъq Mis'rden
 Seksen kerven varqanvъz.
 Qыqып qоlqо tyсyргөн,
 Ec bir ооqat tavъlvajt,
 10 Oodarsanda izdesen,
 Tiryu turat çanъvъz. 7
 1 Bajvice biz da sizge ten.
 Soodanъ murda aldatъp,
 Zorducudan çor qatъp,
 15 Tөөlerdyn көvyn uurdatъp,
 Qacъp cъqтъp Mis'rden,
 Qarbalastap tyn qatъp,
 Azъq albaj temselep
 Kelatavъz çol tartъp. 7
 20 Qыqыvъz qaldъ qarmanъp,
 Qыcajъp qavar alvadъq.
 Acqa kele çatavъz,
 Biz da sizdej sandajъp. 7
 1 Biz emespiz qarдъ toq,
 1 Çoluңdan qarъъ cъqтъpъpъz,
 Çoldoçumun çarmъ çоq. 7
 1 Nan turmaq bizde suuda çоq.
 Bizdaçъ qacqып өзyңdej,
 Onoj duşman quuqan çоq. 7
 10 Az qaldъ çaarqа varavъz,
 Azы çоq sizge vajvice
 Ooqat verer çatavъz. 7
 1 Biz vaçsaçta acqa olet
 Özynde tursun balaңъz. 7
 15 Qacqыңqа qacqып çoluqtu,
 Qarъrtъq vaçqa tyşken son

- Qaçqanvaj turqan çоquçru. 7
 1 Tavalvady Gylajъm,
 Baldarъna icer suu. 7
 120 Kynunde çоq тъпcъmaq,
 Gylajъm turat virçurap. 7
 1 Ösө көөmp qоjorsuң.
 Özөyp çatqan valdarдъ,
 Alaket dep cъqыrap. 1
 1 Bozdop turat bir teesy,
 Çoldo elgen tuup votosu. 7
 1 Çeline syt vatpaj
 Baspaj kelet taltaçtaj. 7
 1 Özy semiz çapçaçtaj
 10 Kerven vaşъ Kapçan
 Kelem çarъp tumaçcan. 7
 1 Kervender tura tur dedi.
 Musarъ kelse ыraaqtan,
 Ölgөny çatsa valdarъ,
 15 Özөyp çatsa alçanъ,
 Kezeçip acqa varъъ
 1 Ketip tursa darmanъ. 7
 1 Çaqъъ emesqо bulardып
 Çaldыrap ыjar qalçanъ.
 20 Kervenderim alъp kel,
 Çyktөн cecip çarаңъ. 7
 1 Tөony saap syt verip,
 Tirgizgin eki balanъ. 7
 1 Din musulman көrynet.
 1 Tyvunde tijbejt zalalъ. 7
 1 Sytton vaçqa tamaq çоq,
 Becarанъ vaçalъ. 7
 1 Tөony saap syt icip,

- Өзөктөү ојлонсун. 7
- Kim soorkeg, qajgker
Өзылery oјлонсун. 7
- Kerven вашь Rарған
Qartar берди сараһь
Saар tursa Gылајым
- Iјip ketip, syt сьқты,
Cara менен toltura. 7
- Syt сьқты төдөн meltirep,
Kөтөүр вағды Gылајым,
Balдарына enteler 7
- 20 Cutup atat valдарь,
Tөөнүн sytyn қықылдар,
Toјup kelgen kezinde,
Çатыр qaldь шықылдар. 7
- Baldарынан қалқан соң
- 5 Azimqan kirdi syt icip.
Өзөгүнө syt тысүр
Çатыр qaldь ык тысүр. 7
- Gылајым şordь сьдығды
Rajqan, Medet қиласа,
- 10 Alqan çarьm Azimqan,
Açaly çetip sulasa. 7
- Syt voloso uu volsun,
Mendaçь icip көрејyn
Yskyrük tartraj ycөөлүн
- 14 Arqasьnan çөneјyn. 7

Gылајымдын дақы çатыр өзөгүнө syt тысүр çатыр qaldь
ven вашь Rарған вағ volup tertөөнүн тең вағынан çөлер
турушту. Bir azdan kijin Gылајым дунујоге бир kelgen
volup көгүнды. Murun сөр сөр, торырақ сөр суи icip
рысыйық kynge тысүр, дань сујулup, ел çатыр, өнү тусын

3 # 2

şыр қалқан ele, sytty icip air az solup çatqandan kijin. Gыла-
јымдын тамыларына, vetine қызы қан сүзурды. Ақы ақ, қы-
зыз қызы volup өнүнө сьда keldi, Rарғандьн көнүлү wuzu-
lup, Gылајымда қызықар, қатын esepsiz suluu eken, au tu-
сарьда ылајық emes munu tyn wојunca алып kete wereli деп
Gылајымды төөнүн ystynө çyктөp kervender алып kete берди.
Tаңда çақьн Azimqan es алып көзүн асьр, вағын көтерсе
Gылајым çоқ. Eldir - seldir estese kervender da çоқ.
Oşondo Azimqan eki balasьn qucaçar алып, wуrқарар ы-
лар турған çeri:

- Şorduu valdar қарась,
Qajda ketken aranaг!
- Qajçь менен icije
Tolqon eken қаранаг. 7
- 20 Qaқ talaada tarь volup,
Qalqan oqşoјt atanaг.
- Qajçьrtьr emyr өtkөгөг
Qaraldьm valdar қараңаг.
- Alqan çarьm Gылајым
- 5 Ajgьдь сьндар qudajьm. 7
- Arçьь kerven tuş volup
Amalsьz kettiң çubajьm. 7
- Aldanьn қылаң işine
Amalьm waғьь сьдајьn. 7
- 10 Aqььm ketse waşьmdan
Aqь volqon Gылајым, 7
- Aјtqanьдьn waғььь
Maқul volqon Gылајым. 7
- Ata менен eneden,
- 14 Çақьn volqon Gылајым. 7
- Esim ketse waşьmdan,
Es yjretken Gылајым. 7
- Ene, atamdan artьqса.

Sez yjretken Gylajym, 7
 20 Een talaada ulutur,
 Emgekke saldyň qudajym. 7
 Es qavaryň bilinbejt
 Izindi kimden surajyn. 7
 Ketirgen menin alymdy.
 1 Kecinde kelgen kervenbi,
 Kervenin menen çerge kir,
 Kesiri tijcy eldenbi. 7
 Kermisinge taştan
 Kecinde kelgen kervenbi,
 10 Kereksiz kerven ulutur
 Kesiri tijcy eldenbi. 7
 Izdesem qajdan tavamyn,
 Rajqandy epter vaxtamyn 7
 Emcektegi Medetqan
 15 Izenbejm tiryy qalajyn. 7
 Qaq taalada qalqanym.
 Qalamdan çazqan şor beken
 Qadyrlaşym Gylajym
 Qajda ketti boldu eken. 7
 20 Een talaada qalqanym
 Emcekke çazqan şor beken. 7
 Eki çetim valanyn,
 Enesi qajda boldu eken. 7
 1 Rys çoq Rajqan
 5 Kötöröjyn çonuma,
 Meenetten tartqan Medetim
 Qucaqtajyn voornama 7
 1 Gylajymdy izder kirelik,
 Kervendin ketken çolunan 7
 10 Çenödy Azim çol tartar,

Bir valas çonunda. /
 1 Bir tike vasyr dem alat.
 Bir valas voornunda.
 Basalvaj kelet vurulur
 15 Tajaçy var çolunda. 7
 1 Ölyk emes, tiryy emes
 On tysynon adaşyr
 Ölesölyy Azimqan,
 Qarataş qara çum vasyr. /
 20 Eki kyndyk çer eken.
 On eki kynu çol tartty.
 Kedejçan menen eşenden
 Özy ele, alçan bu dartty. 7
 1 Es alyr ыjar oltursa,
 5 Qararçan bir şaar көгүнды.
 Öz eline çetkensir,
 Azimqan vasty көңүлды. 7
 1 Eki aждан veri çol çygyr,
 Ec çerden şaar көрөдүм.
 10 Ec ojlonor arman çoq.
 Elge çetip өлгөнүм 7
 1 Bel vajady Azimqan.
 Şaardy көгүр çaranyn
 Көңүлүн асть syjuntur
 15 Rajqan, Medet valanyn 7
 1 Ajlanajyn valdarym,
 Kirdi muunum darmanym,
 Көзүңдү асыр екөөң тең
 Çaqamdan vekem çarmaçyn. 7
 20 Tetigi turçan bir соң şaar,
 Ösyk alma nanь var.
 Amalsyz ketken Gylajym.

Аралар еми тавылар. 7
 Erkeletip valdarъn,
 Esin çыjdy syjynyp
 Şaardъn cetin qarasa,
 El toptotъon yjulyp, 7
 Şaardъn ystyn vastыrtъan.
 Өstөny çajьq — çan arьq, 7
 Çatqan eken melimder 7
 Arьq tolo suu aqьp
 Kөpүgө çoq, kесуу çoq.
 Azim.turdu qamalьp. 7
 Kесуuny qajdan tavam der,
 Eki çaqьn qarapьp. 7
 Arьqtъn çeegi çaşaңdan
 Ajvan sьnduu ottodu
 Ajran icken emedej,
 Aqьn suuqa toqtodu. 7
 Bir azьraq es alьp,
 Çөнөdy Azim qamdanьp. 7
 Kөpүgө menen kесуу izder,
 Kelatat Azim çol calьp, 7
 Kесуу calьp kelatsa,
 Arьqtъn çajьq tyzu var.
 Avьdan vajqар qarasa,
 Arava, attъn izi var. 7
 Ajlanajьn valdarьm,
 Ekөөny teң keteryp,
 Kesalvajьmьn kесуудөн 7
 Kесigemін der olojm
 Kijimimdi cесуудөн. 7
 Alьm nasar darman çoq,
 Aqьp ketpe ekөөñ teң, 7

14 Ajlanajьn Medetim,
 Olturatur vul çerge. 7
 Rajqandь alьp varьp,
 Qojup kelem tijerge. 7
 Çetilgice valdarьm,
 20 Men qьzmatker silerge. 7
 Rajqandь keteryp.
 Suuqa kirdi kесуугө. 7
 Es — aqьdan adaşqan,
 Erindi kiimin cесуугө.
 Tajaqqa kyc keltirip
 Kecip varat Azimqan,
 Qaruusu çoq tamtaңdar. 7
 Suunu ortolop varqanda.
 Arьnan cьqtъ cьpьngьq, 7
 Al cьpьrtъan Medetqan
 Atake dese uqulup. 7
 Bir qarьşqьr Medetti,
 Tiştej qactъ suqunyp.
 Cocup ketip çьqtъldь.
 13 Qolundaqь Rajqan
 Suuqa ketti suurulup. 7
 Rajqan aqьp çөнөdy.
 Bir azьraq көгynyp
 Azdan kijin çoq boldu,
 20 Suu tyvynө cөmylyp. 7
 Suudan cьqtъp syjrelyp.
 bjlap turat Azimqan,
 Kөzynyn çaşь tөгylyp. 7
 Talaada qaldь Azimqan.
 Baldarьnan vөлynyp. 7

Azimqan vuda voiso qudeanьn vajrucu eken, taq, taşь cenim-

di bir aldamsıya özüm verdim, qalıbmıdı kervender alı
ketti. Baldarmıdın birin qarışqıya kötertyr, bir balamı
qolum menen suuqa aqızdım, çalıqız vaşım qaldı. Tıy
çyrer evim qalvadı qudajdan elym tiler çatır oiojyn dı
da eki suunun aralına varır çatır qaldı. Rajqan aqır
varatqan suuqa bir qajırmaqçı cal qajırmaq salır oturat eı
qajırmaqına bir nerse ilne qalqanın tartır aise alın çan
zootunun çaqasınan ilnir bir bala sıqı. Cal vajquş cocu
ketip qajta suuqa taştar çıberejin der tursa balada volır
volıos çan var sıjqıuu. Vaşın ıldıj vaştantır qucaqtar
turdu. Bala çala çan volur tirilir kele çatat. Cal kötorp alı
ıjynə kelip kempirine quvanqan sıjynucyn ajtır turqan çan

- Γ Quvandı çanım vajıce!
Quvadıq ele ekəvuz.
Çetimişke kelgice
Qol qarmaşır teñ östyk. 7
10 Qudajım tilek bergice.
Qajırmaq salır oltursam,
Balıq kelip ilindi. 7
Γ Balıq desem sıqqanda
Bala ekeni bilindi.
15 Vaşın ıldıj qaratır,
Qucaqtar tursam tirildi. 7
Γ Tegin bala körynöjt
Alın çaqı zootu var
Aman volur çetilse,
20 Çyrögündə otu var. 7
Γ Qajdan sıqtır keldi eken,
Qandın uulu körynöt.
Qor qıvaj çaqş vaqıalıq
Qaq çyrögym verilet.
Γ Çatırar ösur çetilse,
Çaldın uulu dediret. 7

- Γ Çaman ajtır valanın.
Çaşınan köenyn qalıtıva? 7
Γ Çaqş vaqsañ vajıce,
10 Çaj künündə salqınqa. 7
Γ Tıy çırse kirgizet,
Tyğengys kumyş, altnıqa. 7
Γ Qış künündə ıyıtır.
Qıjn suuq cildege. 7
15 Qızır ketip tyğengyr
Ata vavan kim deve! 7
Γ Ojnop ketse qoqstan
Oñurandap tildese! 7
Γ Balaluu volur kövögön
20 Bajquş eleñ kör çeme. 7
Γ Sen volsoñ kempir tuvassın
Men kejkce! quvassın. 7
Γ Sanaa tartır qajıqda
Ötur varat vu vaşım. 7
Γ Beş eckiden biröony
Alır kelip sojolu.
Γ Armanda çyrgön çan elek
Könyldyn kirin çojolu. 7
Γ Arqas menen valanın
20 Avdan mıqtar tojolu. 7

Der — kempir, cal sıjynıyır, veş eckisinin birin sojup vala-
sının vaşın quttuqtar vaqır alıqtı. Astın dese ajlanıyır,
toqmın dese toqonuşup vaqıqtı. Mınu qojo turup Azim-
qandan qasır aladı.

Azimqan suunun aralında çatat ele Padışanın bir uvazır
quş salır çyrur Azimqandın ıstynen sıqtır qaldı. Kere
qojur çaqırdı. Sen kimsin, oıyısınay-tıryısınay?— dedi. Azim-
qan qanıldar aran sıjle— tıryımyn dedi. Uvazır bir çigtin çum-

şadı. Başın çöletür qarasa, kijgen kijimi çaman emes
çigitine: nızdn yğge alyp varyp, tamaq aergin da eçyn çam-
nan cıqraj turqun dedi. Özy quş saluıca qazyqyp çelge
ele, quşun salyp artta qaldı. Çigit alyp kelip Azimqan
azdan tamaq berdi. Qoqus kör icip elyp ketip çyrosyn de-
senep, ser aldırğaj, sınıp caldırğaj aqyl toqtotup olturı.
Bir uvaqta Azimqandın ystıne uvazir keldi. Azimqan tam
qalam dep çyqıyp ketti. Uvazir çolej qaldı da olturqazdı.
Olturquzur sez suraj vaştadı. Siz tegin kişi emessiz, çajı
qalqan bolosuz, qandaj bolup keldiniz dedi. Men da statej
bir qandın uvaziri elem. Qandın qarına çelip olymdı
qasyp çyqtım. Ölbosom egininı aıdar, çöyüdy çep sıalın
qazmetıñızdı çelip tursam eken?—dedi Azimqan, uvazir
çaqşy bolot dep qasıl aldı. Azimqan al vojdon qolunı
turup qaldı. Emki sez Rajqandan bolsun Rajqan calda
qolunda eki çyl turdu. Tezegin terip ot çaqşy beret. Çi
kempir belanı çanıñdaj köret. Bala çajırmaq salyp, valıç
alıuıçı boldı. Rajqan bir kuny çajırmaq salyp olturı.
çajırmaqına bir valıç tuştı. Serpejin degice çajırmaqın
tuşkön valıçın çajırmaq menen çajan valıç çutur keti.
Bala yjıne kelip ata, enesine ıylar ajtır turqan çeri:

- 1 Ajlanajın ata enem,
Ardaqtuı votod men elem,
Açtır kelgen men qurajur,
Arıvajmaqo çemedem. 7
- 2 Quvat çılqan ata enem,
Qulunıdar men elem. 7
- 3 Qujuçur kelgen men qurajur.
Qutulbas völdüm çemedem, 7
- 4 Balalıçım çastıçım,
20 Silerge çoq çastıçım,
Bilésinçer ene, ata,
Kuç quvattın azdıçın, 7
Darıjaçı qol sunsam,

- Qajırmaq salyp oltursam.
3 Bir valıç kelip ilinđi,
Vılqıldavaj men tursam. 7
- 4 Serperimde valıçın,
Çajan kelip suçundu.
Çaştıç qılın çolımdın
6 Qajırmaq çoşo suçıldı. 7
- 7 Qantip varam yğge dep,
Zamanam çaman quurıldı. 7
- 8 Qastıçım çoq eneke
Qavıl çılın munımdı. 7
- 9 Qarğa atam çarmasa,
Qan alyqtan aqqanda.
Men da çykur çılamın,
Mılsa asğar vaçqançı. 7
- 10 Munıdar ketvejt ojımdan,
20 Turqanda da çatqanda. 7
- 11 Qajırmaqı çoçotup,
Qajtır keldim men qarır,
Qajır menen zarımdı
Ajtır keldim men qarır, 7
- 12 Qaargardan çorçomun
Qızıl çyzum sarçatır, 7
- 13 Ölgön çandı tırgızgen,
Öçkön şandı kyjgyzgen. 7
- 14 Çaş vaşımdı asğar,
6 Çalqanda tıryu çyrgyzgen.
7 Ata eneme men çazdı,
Aqılmdan eñ çastım. 7
- 15 Qajırmaqı çoçotup,
Ooçatıñdı çorotup,
16 Çyryşımdın adaştım. 7

17 Өлтырсөдөр сыйсөдөр
 Çанымды тирүү қојсоңор
 Аtake, ene өзүң бил, 7
 18 Қанымды ісип тојсоңор! 7
 19 Ісім бала болсо да
 Ішім душман көгүнды. 7
 20 Енем, атам өзүң бил
 Раа көрсөң өлымды 7
 21 Екі ҫылы мен ҫүрдүм.
 22 Атам сапар вузүлвај 7
 23 Аһь қасқан адамдын
 Аідьһьһь ұшундај. 7
 24 Талрһнтһьд ел ене, атам,
 Тарқа келген қушундај. 7
 25 Кемпирі қурақур велендер,
 Кеке ҫатат серендер. 7
 26 Соқојақондо бир ҫолу,
 Соқуақа сават велем дер. 7
 27 Бала болвој ҫерге кир,
 28 Бааң веҫ алты теңгедир,
 Mintip ҫүрсөң васақар
 Бардық зыјан сендендир. 7
 29 Туивақтан соң өзүмдөн,
 Тутуңдан бала волову. 7
 30 Тумшүсү ҫоқ тһндајды,
 Balam degen олову. 7
 31 Күнымдык ооқат қажырмақ,
 Bar ооқаттан ажырмақ.
 Qajdan келген сүнақһьд,
 32 Qantip bizge neetiң ақ. 7
 33 Der ошерден кемпир, cal,
 Теркiledi валаны,

Qartar аһь екөөлер,
 Qarһьһьrdaj talady. 7
 16 Теркiler кемпир сүгредү,
 Теркisin салы сүжөдү 7
 17 Rajdanqa толқонур,
 Rasyң салы сүжөдү. 7
 18 ҫымылар ісі қубанат,
 19 Balаны вастыр сүжууғө,
 Кемпирден қорқот вајқуш cal
 Аҫбатыр ијууғө. 7
 20 ҫағ күнүндөн туивақтан,
 ҫатыһьһь мујыздөј қурақтан.
 21 ҫағ вајқушту қынајһьд
 Тувүндө туивас туурadan. 7
 22 Musulmandың валасы,
 Муһажатаның қарасы!
 Өлтырө кемпир валаны,
 23 Bazarqa вуғун салалы. 7
 24 Вајлар вағыр екөөвүз,
 Bazarqa сатыр алалы. 7
 25 Qutulvasaq emiten
 Тувүндө бала волвојтқо
 26 Bul зыјанкек сүнақты. 7
 27 Balam degen оловојтқо, 7
 28 Ertenki күндө бу сүнақ
 Eckinin бирин ҫоқотот. 7
 29 Ec rajdasы ҫоқ тугур,
 30 Ооқаттын вағын қорқот. 7
 31 Өлтырө кемпир валаны,
 Bazarqa вуғун салалы.
Ваштывағ өзүн ваалаһьр
 Бир қажырмақ алалы. 7

- 20 Kempiri turdu kedençer,
Kendir çivin belender. 7
- Г Eki qolu воорунда,
Çalındь vala cезender. 7
- Çalьnsada volvodu.
- 5 Çalmaңdar kempir onvodu. 7
- Г Eki qolun valanьn,
Aqasьna vajladь.
- Vajlatrasqa valanьn
Kelalvadь çajmaңь. 7
- 10 Aldьna kempir çetelep,
Avьşqasь ajdadь.
- Qandaj eme alat dep
Valanьn kezь çajnadь. 7
- Г Alьp çyret bazarda
- 15 Avьşqa kempir çetelep.
Bajlanuu vojdon çaldьgar,
Bala çyret temseler. 7
- Г Baqь acььp vajquştun,
Başqaçqa ötүp ketelek. 7
- 20 Oşondo vala cьrçьgar
Eki çaqьn qaradь.
- Közynen aqqan qara çaş,
Eki vetten taradь. 7
- Г Ötrөj qalsa bazarçqa
- 5 Öltүrmөksү valanь. 7
- Г Bala vozdor ьjladь,
Ajlanajьn aqalar,
Avalьmdь qararar 7
- Г Meni satьp aluudь.
- 10 Keler beken camaңar. 7
- Г Qarçьь kelgen aqalar.

- Meni satьp alqьla!
Bygyn varsam öləmyn,
Bir soorqo qalqьla! 7
- 10 Meni satьp alsarar,
Qul volojun eіğencə
Qьzmatkermin aqalar,
Qudajdan açal kelgice. 7
- Г Qutqarьp qa! aqalar,
- 20 Uşu sarar ölymden?
Bir mart cəqa qalsa dep,
Suranamьn kövүnden. 7
- Г Men valaran çaş vala.
Bir çajьrmaq çoçotup,
- 5 Mьna vul ene atamдын
Oşonco myıkyn qoçotup,
An ucyn qaldьm ölymge. 7
- Г Bir çajьrmaq çoç vele
Mьna uşu turqan kövүnde?
- 10 Satьp alcu kişi çoç,
Bazarçylar taradь. 7
- Г Bala vajquş çaldьgar,
Tuştuş çaqьn qaradь. 7

Qunduz cьldьz elnin padьşasь, oşol kyny çurunu kijim kijir qandьq belgilerin yjynə taştar bazarda çyret ele. Bir kempir, cal cьraqtaј valanь çetelep çyryşet. Munu surajьncь satar beken dep qan—valanь satasьnarasь dedi? Kempir, cal bir çajьrmaqqa satavьz deşti. Çyryşle dep eercitip kelip, kempir calqa bir çajьrmaq alьp verdi da çoiço saldь. Qan valanь alьp qaldьda valanь taza çasap kilgizdi. Balaçqa Padьşa ajttь valam men vajqambar syrneti dep tert qatьn aidьm ele tertöө ten tuuqs voidu. Alarqa seni kergezəej moldoço hercemin, qandaj adam kimdin valasььn dese padьşanьn valasььmьn degin. Başqa sөz ajtra. Biroq menin qatьndaгьma padь-

şanyn valasymyn desegin. Özyvyz tuvaqandan kijin, şynyn valasyn valam dep çyrgençe dep eltyryp qojot. Bir dala con moldonu padşaça saqyryp alyp, tyna bul menin valamda oqutasyñ, egerde çaqşy oqutpasañ vaşyndy aldarmas dep, mektepke berdi. Moldo vaia ucyn oqutpasa da çany şynyn künder, tyn der oquta vaşlady. Daqş bir kynny padşalyq meşgilerin yjyne qojup bazardy aralar tamaşa qylyp çyrsa, şynyn kişi bir valasyn vajlar çetelep çyrgenyn kerdy. Padşaça menin da saıyp alaşyn uşul ekeşyn çaqşylyp oqutur moldo qalyntarvaşa kersö ez valadan arıyq volvojşu degen oj menin çetelep çyrgen çeti adamqa kelip, — valasyn sataşynarararar surady. Çeti kişi çeti dildege sataşyz dedi. Padşaça ecerde kelip çeti dilde berip, valasyn alyp qaldy. Baştaqş valaqa şynyn şoş eken, oşonun kijimindej kijim kijgizip vajaqş moldo berdi. Padşaça valdarına maqa kez-kez, kelip korynyp turqan dedi. Baldar oqur çyruşty. Tört çyldaj ötty. Baldar sarıjat alıyp oqur vytyruşty. Çindi, keloso, talma, ar tyryy oqurlyardy deş saıyp alyqtara turqan voluştu. Padşanyn bir uvaziri ar ekeşyn. Al padşadan çoopsuz kec kelip erte ketip qala turqan voluşdu. Bir kynny padşaça saqyryp alyp: sen ar dajym çoopsuz ketesin, seni darqa tarttırarmyn dedi. Uvazir, qadarduu padşamı arzymdy uqur, alymdy surap anan darqa tarttırarmyn surandy. Padşaça arzymyn ajtuuqa uruqsat berdi. Taqşar menin bir qatynym var, al bul dyjnede çalyqş çaratylyqan deş qelir volvojşmun. Oorusunun qatuuluqunan oozuna keser menen suu tamazyr çatamyn, oşonun ucyn toqtoj alaş ketip çyruşmyn dedi. Padşaça menin eki mudarys oquqan valdarın var, çe dem saıyp alyqtarat, çe dem saıyp ölyret, sen menin turasyn dep, valdarın çıberdi. Padşanyn valdarı varsa şynyn ınydın vytken voju şışip oozunan kek tytyñ çyqar çatal. Bir vaia qalyndy oquj berişti. Tyn ortosu volqondo, qalyñ alyp keteryp, oor uşkyryp turdu. Baldar:—bu kişi volso alyqşar qalyñ emi ekeşvyz bir pas çyke ojnop alaly dep—çyke ojnop olyrup, sen qul men. qul deşip uruşa ketişti. Conuraqş kicyryp qaraty alyqşyn:

Men, padşanyn uulu elem.
 15 Tört çyly virge oquduq.

Qırşındarqan quu velem. 7

1 Töwöndön urqur volboson
 Qacan sendej qul elem. 7

Men bir qandyn valasyn.

20 Asman çerdej emespi. 7

Qan menen quldun arasyn. 7

1 Qul quturup qan uulun
 Qorqutqanyn qarasy. 7

Men qandyn uulu volbosom

5 Qaraqymdy syjovuy. 7

1 Çaşym çetip conojşom.
 Çamandyşym tijevi. 7

1 Zadiñde quldun valasyn,
 Qul degenge kyjovuy. 7

10 Atam qajda, men qajda,
 Asman qajda, çer qajda,

1 Ata eneden alynylyp
 Armanda çyrem vejpajda. 7

15 Öz atamdan kem emes
 Azırqş atam Taalipqan. 7

1 Balapanca çem berip,
 Oquu ilim taanylyqan. 7

1 Qan atam Taalip volboso
 Tiryy qalyajt ele aızdın çan. 7

20 Menin atam Taalipqan
 Qarmap berdi moldoşo

Kezeginde korynyp,
 Çyrgyn degen ordodo 7

1 Tört çyldan beri oquudan,
 50 Aq şaryjat çolunan,

Bilsegenim qalyvady,
 Bajdamvardyn qoşmunan. 7

7 Ващър алчан Таалирқан,
 Баласънын чогунап. 7
 14 Bazarда seni vajlatъp,
 Çetelep kelgen eki adam. 7
 1 Çelkelep ajdar veş adam.
 Ortosunan satъşыр
 Olçoloş volçon çeti adam. 7
 15 Çetekke kelip aqmaq qul
 Çeti adamdan satылқан. 7
 1 Sendej aqmaq volovu,
 Qul turup vekke qatылқан. 7
 1 Qan balasъn qul dejsin
 20 Özyнды bilbej satылқан. 7
 1 Kicyusy syjlep turdu emi,
 Oozunan sözyn çuldu emi. 7
 1 Maqtanvaçъn qulum der,
 Qajtara şyldъn qyldъ emi. 7
 5 Arъғылър qalrъ ajtър,
 Atam qan der maqtanva! 7
 1 Qulduçunçan aqtalva. 7
 1 Senda mendej bir qulsun.
 Asta, sekin saqcanda. 7
 19 Acuuma tijsen ölesyn.
 Ata enen varъ saqtarçа? 7
 1 Çaman kempir, çarmac cal
 Taalirçançа satъşқан. 7
 1 Satçanda senin qununa
 15 Qajърмаq alъp qajtъşқан. 7
 1 Uşul eldin vaarъşъ,
 Uşaq qylyp ajtъşқан. 7
 1 Sen oşo caldъn qulusun,
 Uvaçtылуу Taaliptin,
 7.

20 Satъp alçan uulusun. 7
 1 Satыльp çyçyp çanmъn der,
 Maqtançanъn çurusun, 7
 1 Senin vaan çalçъz çajърмаq,
 Qul ycyn vaandan ajърмаq. 7
 5 Qurşundaçan sen öndyy.
 Qulda volot serdъmaq
 1 Menda sendej qul voldum,
 Qul bolsom da vaalaşsam
 Çeti dilde pul voldum. 7
 10 Ardansan arşъz çajърмаq
 Kyjър öçyp, kyl volçun. 7

Uluusu ujat volur sezge şındъ. Çoq, endaj erres, ala ene
 eil çurtuvuzdu tapsaq qul volojъvuz, kimialz ata tegilzdi
 tava alvasaq oşonuvuz qul vololuç deşti. Kicyusy maçul taptъ
 oşondo Rajçan ata enesi tuuralu ajçan çeri:

1 Xъjva volcu şaarъvъz,
 Qydrъtър ajtър verejin:
 Bir vaşъnan taarъçъz 7
 1 Eşen menen Kedejden
 Ketelek tartçan zarъvъz. 7
 1 Eki vala, ene, ata
 Bolyнyp ketken caçъvъz. 7
 1 Eşendi Kedej aldaçan,
 20 Uvadasъn çalmaçan.
 Altъn taçъn aldrъp
 Atakem çacçan qalaadan 7
 1 Atamdъn atъ Azimçan
 Özymdyn atъm Rajçan
 5 Açъraşър tentigen,
 Armanduuvuz munajçan. 7

- 1 Enemdin atь Gyлаjьm,
 Emgekke saldь qudajьm. 7
 1 Eercişir öskөн kөлökөm,
 10 Emmegim Medet çuvaјьm. 7
 1 Ene, ataң kim, tegiñ kim
 Emi senden surajьn 7
 1 Qajьrlaгьm Medetti,
 Qarьzqьrta çedirdim.
 13 Qara vaşьm qan ele
 Qajьrmaq qulsuң dedirdim. 7
 1 Qalөmь uşul tenirdin
 Bir tuuđanьm Medetti
 Berygө çoldo çedirdim. 7
 13 Bytyn vaşьm qan ele,
 Bir' qajьrmaq dedirdim.
 Bytyny uşul tenirdin. 7

Kicyusy çaş volur, ene atasьn, elin ailbeј qalqan. Birin
 kergөн çamandıqtarьn kenylunen qalьarьtьr, qarьzqьr al
 qacqandan berkisin unutrarьtьr. Aqasь, Medelqan degen
 inimdi qarьzqьr ala qasьr ketken degeni esine tyşur, qan
 men volur çyrəojyn dep oñlondu da Rajqandan çavьşьr çel
 nьr suraj vaştdaь:

- 1 Ajlanajьn tura tur,
 Ajtaјьn bir söz uğa tur. 7
 13 Atalaşьd volvojun
 Armanьma көnyl vur? 7
 1 Esteј alvajm elimdi,
 Bilalvajm ata, enemdi. 7
 1 Ojuma aldьm ađajьm,
 13 Qarьzqьr çedi degendi. 7
 1 Qarьzqьr qarьr cьңьrtьr,

- 1 Tişteј qacqan iñjimden. 7
 1 Tirileј çanьm çьjnalьr,
 Tişi etrəgөн kijmimden. 7
 13 Ötrəşө da iñimde
 Oşondon qalqan tađьnı var.
 1 Oşo sөzyn cьn voiso
 Men musarьr vesera
 Medetiñ cьđar cactьm var.
 13 Qarьzqьrdьn aldьnan,
 Qarьş cьrqan eki adam.
 1 Çetrej quur çyrgөndө,
 Aldьnan cьqtь veş adam 1
 Açьratьr alьşьr,
 1 Satmaq volur vazarьta.
 Çetelep meni çyrgөndө,
 1 Satьr alqan Taalırqan. 7
 1 Qajьrьluu eken naçarьta
 Sen volvoğun çatьndaş
 13 Men daјьnsьz çalььz vaş,
 1 Et çyrgөym syjynur,
 Kөzymdөн ağat moncoq çaş. 7
 1 Men daјьnsьz çyrgөmyn,
 Attaј tujlajt çyrgөym,
 13 Qaabl volot çykyldy,
 Qadiksiz çaqşь tilegim. 7
 1 Rajqan ajttь çaş voorum,
 Çatьndaş Medet volvoğun,
 Bajađьdan çaqьndar,
 13 Kele çatat volçolun. 7
 1 Medetim kicy vala ele
 Başьnda belgi var ele.
 Tađьna cьrqan cactarь,
 3

Alaқандaj aq ele. 7
1) Тақьд болсо көргөзгүн.
Medetimdin өзүсүн! 7
1) Ақьд болсо таанықьн,
Апық қара көзүсүн. 7
1) Аса қудай вақьдь,
10) Тааныжың көрүп тақьдь. 7
1) Medetqanьm sen болсон
Men sadaqa қылажың,
Bir сьмьндaj қанымьд. 7
1) Мьнәкеj айтқан белгид деп,
15) Bir воорум тууғар келдид деп. 7
1) Ala қойду торусун
Inisi medet delбирер. 7
1) Қатындашь Rajқан,
Тақьн көрүп тальд. 7
20) Es алып қайта қусақтар,
Көгуғур турат қальв. 7
1) Көргөнүпүн ваарьсьн
Көнулге салып тальд. 7
1) Аялапәжың Medetim
5) Ағылар мекен менетид, 7
1) Қайта қолдо тидиңи,
Қасқан вақты дәлетүм. 7
1) Қалқань сьвь Medetim,
Қаныма келип турқань. 7
17) Қарғьраттың маңдайды
Қатындашым сьмәжым! 7
1) Афалашым ардақым,
Ажылаған күнде зарладым. 7
1) Eneleşim ермегим,
15) Esen аман екенсиң

Emi көрүп degdedim. 7
1) Bir қатында тебишкен,
1) Birigip емcek емішкен 7
1) Bir atadan туулуп,
20) Bu dyjnege келишкен 7
1) Altь сьвь асғар
Byгyn зорго көрүшкен,
1) Aman үсүн көрүшкен. 7
1) Arдақым Medet naristem.
5) Тақ қурсақта тебишкен
Talaşьp емcek емішкен. 7
1) Тақдыр қалқан dyjnege
Bir қатындаш келишкен. 7
1) Dalaj сьвь қосолуп,
10) Byгynky күнде көрүшкен
Tiryu үсүн көрүштык,
Tynьyigen Medet naristem. 7
1) Qojun qoltuq алышьp,
Qojо versej қарышьp.
15) Qucaqtaşьp turuшат,
Quvanqandan талышьp 7
1) Et сьrөгь ezilip,
Icinin муну cecilip,
Kyjytte сьргөн şордулар
20) Kөnyly өsty çetilip 7
1) Rajқан бйлаjt estetip,
Atавьз қайда Azimқан?
Arдажсь қаққа бириндеp
Adaşьp сьргөн қайты сьн. 7
1) Aq есен асты онаосун,
Azарқа бизди туғ қылаған. 7
1) Arавьз қайда Gылажым.

Azarqa saldъ qudajъm. 7
 Ar kimiviz tentirep,
 Ar çerden tarttъq uvaжъm. 7
 Ardaçъm seni көrgөngө,
 Aldaçta çykyr çылажъn. 7
 Men çajъmтаq салçанда,
 Sen çyrdyп Medet armanda. 7
 Олып ketsem arman çоq,
 Seni таар алçанда. 7
 Qor çыvasъn вөлөккө
 Sen елең çалçыз көлөкө. 7
 Бугун qolum çетишти
 Bir воorum Medet вөвөккө. 7
 Он ekige men keldim,
 Тоçуз çаçqa sen keldin. 7
 Ata enem çоq, sen da çоq,
 Altъ çыь sendeldim. 7
 Ata enem Azim, Gылажъm.
 Birin biri tapçandaj
 Altъn valdaq taçtada,
 Altъ savam paçtada. 7
 Ajqalъçыр çatçанда. 7
 Огөркydy çyгөгyм
 Oорundадъ tilegim
 Ojumдаçъ qajçынь,
 Çыçardъn Medet zergегim. 7
 Şiretip atçan temirdeç,
 Qusaçtaçыр вөлyпвөç,
 Açьгаççан altъ çыь,
 Birine biri көгyпвөç. 7
 Çuuryр qоççон çамьндаç,
 Çalъыттар өртtyу çалъндаç

Altъ çыь адаççан,
 Birine biri tavыьvaj 7
 Озөгy birge volçон çон,
 Qantip çьдаçт çаçыпvaj
 Çаçыпъççан valdardъn
 Орттөнөт ici çалъндаç. 7
 Çatçань çajъçыз керевет
 Oçlonçонu керемет
 Olutunan çьдыгьр,
 Kerevetten çuladъ
 Bir çьдыгьр vuralър. 7
 Kejişi var vul веçваç
 Çатър çaldъ sunalър
 Amalsъз веçваç volucu,
 Altъ çыь оорuççан.
 Ardaçtagъn көргөндө
 Алъ ketip soluççан. 7
 Qarmaj çaldъ çолуңан
 Aran çyргөн Gылажъm,
 Amalъньn çоççунан. 7
 Baş көгөгyр Gылажъm
 Balдаръна çавьсть. 7
 Amalsъздан ажълаçан,
 Aman esen таанъсть. 7
 Ajlanajъn valdarъm,
 Azimçан volcu атаңар
 Men silerdi көргөндө
 Kirdi quvat darmanъm 7
 Ataңар volcu Azimçан
 Araңар menmin Gылажъm. 7
 Azarqa saldъ qudajъm. 7
 Ardaçtagъm sen yçyn,

- Altъ сы тартыт уvajьm. 7
 7 Altъ çaşar kezinde,
 Ajьyldьm ele Rajьm.
 8 Emi kerdym çyzyndy. 7
 7 Emcekte qalqan Medetim.
 Qaşьlajьn valdarьm,
 Qaqtalaada sen qaldьn 7
 7 Qajda ketti boldu eken
 19 Qajranьm Azim sardalьm 7
 7 Ketti ele meni vaşьnda
 Kerven vaşь qart alьp,
 Kejidim valdar sen ucyn,
 Kөkyregym dart alьp 7
 16 Kyjdygym Medet, Rajqan
 Kyjytyn ötty qancalьq. 7
 7 Qajaşa verdi sözynө,
 Qajrat menen qatuu söz.
 Ajьp turat ezyne
 20 Qandaj qurqan qatьnsьn,
 Qarmaqanь çatьrsьn. 7
 7 Qalp ele vizdi valam dep,
 Aldaqtanь çatьrsьn. 7
 7 Aram sanaa qatьnsьn,
 8 Aldaqtanь çatьrsьn. 7
 7 Aldar soolar qalp ele,
 Qarmaqanь çatьrsьn. 7
 7 Sen emes emeviz.
 Qalp ele valam deveñiz. 7
 17 Aньq volso ajьqanьd
 Emcegiñdi emeviz. 7
 7 Cьn emeviz sen volson
 Altьmьş eki tamьrdьn

- Ijip keter zьrğьgar 7
 5 7 Syjyngenden toqtosoj,
 Sytyn aşar şьrğьgar. 7
 7 Sen emeviz volvoson.
 Emceginde qan cьşar,
 7 Qan cьşqan çerden çan cьşar.
 18 Anda vizdi valam dep
 7 Ajьqan sözyn qalp cьşar.
 7 Qadьrlaşqan vaşьnьz,
 Qara saqal sart cьşar. 7
 7 Gylajьm vejьbaq cьndьp,
 19 Rajqandьn ajьqanь
 Avdan çaman ucylur 7
 7 Alsьradь valdarьn
 Qucaqtaj qalьp çьşьlьp 7
 7 Altьçьsь adaşьp
 20 Bөlynüşken valam a
 Ar şumduqqa salasьn.
 Alsьratьp sanaama. 7
 7 Araşar menden ajьlьp
 Qaldьnar ele talaada. 7
 5 7 Aqьlьn esine,
 Amanat çanьm sadaqa. 7
 Mьnakej emseñ mamağ dep
 7 Bir emes eki valam dep.
 Enekeñdi sьzdatьp
 16 Ezilgen icti muzdatьp. 7
 7 Eneviz oşo dep ojlonur.
 Erkeleşip çojlonur,
 Eki emcegin valdarь,
 Emişe qaldь tolqonur. 7
 17 Altьmьş eki tamьrdьn

- 1) Bir ketti zırgıgar 7
 1) Aq emcegi vulaqtar
 Aqtır turat zırgıgar. 7
 1) Ana oşondo işenip,
 2) Baldar ылар сьргьгар,
 Qucaqtaşыр усө тең.
 Асьгаşрај бутқугар. 7

Bir qatın vatraj çatqan kerevetke yosı vatır çatı.
 Qulaşım eki balasın eki çaqına qucaqtar çatır, uqtar çatır.
 Raşan qandan suranır yjune keldi. Kelse qatın aşır.
 eki balasın eki çaqına qucaqtar çatır alqan. Raşandan çatır
 kuyur, qılsın suşur alır: men alı çıldan veri çatır
 kecir, tıncan ketir, aşırar beken der ardıq tilegimdi çatır
 ım ysun versem, çaqaaçırar aşırar aşırar aşırar
 çatır alqanın qarac der, baldar ылар саар таştamaç
 da savır qıldı. Baldar radşanın baldar ылар soşo, men aşır
 menen saar qojson radşa meni tıry qojsojt. Qajta aşır
 da radşaq aşır, çe ozım alır kelejın, çe vaşqa çatır
 kişi alır kelir, ystynen çaqarajın der Raşan qajta radşan
 kelir aşır tırqan soşu:

- 1) Taqsır Taalir çanbız,
 Arzıma көңул salıñыз,
 5) Bir çamanbıq iş көгүр,
 Aldıña kelgen saçbız, 7
 1) Ajttım ele tuşuntır,
 Өlesely zayımdı,
 Altı çıldan ver çaqqa
 10) Ooşur atqan aşırın 7
 1) Barqan çoqtun kyşöler
 Qoluna qolum tijelek.
 Qojundaşыр bir çatır
 Qolugtudaj syje elek. 7
 1) Adamda mındaј çoq ele,

- Alqandan veri ooru ele. 7
 1) Altı çıldan ver çaqqa
 Arıbaçan şor ele. 7
 1) Taqsır sizden suranır,
 2) Uruqsat aldım көrmөккө. 7
 1) Taqsır сьдар turalıajm
 Baldarındın işine,
 Bu qorduqtu tartqanca
 Bısaç kerek icime. 7
 5) Şarjat urqan baldarın
 Eköө çatat qojnunda. 7
 1) Ezilişir çatışat,
 Eki qolu mojnunda,
 Өlesely çanbız
 10) Eköönyn çıldan işine,
 Oolugtu bizdin çanbız, 7
 1) İşenbesen taqsır çan,
 Өzünüz birge varıñыз. 7
 1) Өzünüzge uvazir
 10) Buqara eldin vegibiz,
 Muruntan çoq taqsırqan,
 Eköövızdın keçibiz, 7
 1) Uşır alır uşaqtar,
 Ujat çılat eliniz
 2) Өzünüz varır bir көгүр
 Uluna alır veriniz. 7
 1) Andaj vala kytkyco,
 Adan çaqş qu vaşım,
 Qajtadan birdi alsamda
 5) Qatındın tilejm tuvasın 7
 1) Balam qarır volquca.
 Qañırar etsyn bu vaşım. 7

- 1 Bılap turat Rapşan
 Qan aldında uşuntır,
 5 Çalqan sızdy cın qıbr
 Taalip qanqa tuşyntır. 7

Taalip qan bir çeldetin saqıbr, acıusu kelip aqırtı
 radı da varqın, menin valdarım uvazırdın ooru qatın
 qojnunda çatqan ras volso eköenyn teç vaşın alıp
 Bireenyn aq nikelyu elğeny çatqan ooru qatınla, çotı
 kersetken emeler kimgе çaqıbr qımaç ele. Özyerı
 ystıne derıs oquqan moldo volso, şarjattı vuzqandı
 ysyn vaştarın alıp taştı dedi.

Rapşan, valdarın elğenyn uqur ketelın der, podı
 çanında qaldı. Çeldet vırza, qatında eki emcegin eil
 emgen vojdon uqtaqan, emcektin sytu oozdorunan cum
 aqır çalat. Çeldet bu qandaş şımdıq, elğeny çalat degen
 ın taza çana Rapşanqa ılaşır qatın emes ekenin o
 Bu vojdon caar çıeræesten bulardı ojotur alıp, qı
 çaimandaşır, omuroolop kerejyn dedi da ojotur acı
 qıbr tar verip, valdarı qorqutur ajtır turqan çerı.

- 1 Şarjattı urqan vacaqtar,
 Şajtandan vuzıq sanaaqtar. 7
 1 Azyr qıçqan işıner,
 10 Azazılge varavar. 7
 1 Bireenyn aq nikelyu qatınla,
 Qucaqtar alıp çatasın,
 Bilesınvi vacaqtar
 İşınerdın qatasın. 7
 15 Bir qudajdın aldında
 Qantır çoor ajtasın. 7
 1 Moldosınar eköen teç,
 Darıs kitevin oquqtan.
 1 Qudaj degen azamat
 20 Aramdıqtan cocuqtan. 7

- 1 Daarat alıp ılyıldır,
 Mecitte selde, torıcan,
 bılap turat Rapşan
 Atanardın aldında. 7

- 5 1 Vaşın alıp sal dedi,
 Özyerıdın damvılda.

Bılındıvı aramın,
 Vaşınardı alamın. 7

- 1 Qıbrın qatın ciburtır,

10 Atanarqa varamın. 7

- 1 Teşegunen cııldar.

Tura qaldı Gylajım, 7

- 1 Ajlanajın turatur.

Armamın öken ıvajım.

- 15 Bu ekö menin valdarım,
 Azımqan volcu alqanım. 7

- 1 Altı çıdan ver çaqqa
 An ysyn corur zarladım. 7

- 1 Valdarım tirıy tavıbr,

20 İcımden cıqtı armamın. 7

- 1 Ajlanajın çeldetim
 Aıvatına qarasam
 Aq çolvorıtoı kelbetin. 7

- 1 Andaj çoruq ojlonbo
 5 Tegıyır qajta tavıdı,
 Rajqan, Medet vermetim, 7

- 1 Kermisınde çatqanda
 Qıbr kerven kelgen şaraqtar,
 Qıjnoolu veıbaç özımdı,

10 Alıp ketken çaraqtar. 7

- 1 Cıbrıtır teğö çıktögen
 Kereven vaş Rapşan,

Armanym kör icimde,
 Adildik menen söz uqsan 7
 15 Azimqan, Medet, Rajqan
 Ycö ten qalqan talaada,
 Bugyn zorqo köryndym,
 Мына vul eki balama. 7
 17 Muqumdu çarqşь vajqasañ
 20 Mer: volojun sadaşa.
 Rajqan turat çalyñьр
 Ajlanajьñ çeldetim
 Ata enemden ajьььр
 Satьььр çyrdym men çetim 7
 18 Eki qolu boorunda
 Enem uşul Gylajьm.
 Çatьndaşьm Medetqan,
 Çapьmda turqan çuvaajьm. 7
 19 Özymdun atьm Rajqan
 20 Atamdьñ atь Azimqan
 Ar kimimiz ar çarqqa
 Aşьraşqan şordu çan. 7
 17 Kөрwөгөн qorduq qalqan çoq,
 Biz şorduda avьdan. 7
 18 Enem menen inimdi,
 Bugyn көrdym çañьdan, 7
 19 Tuulbasam da tuulqandaj
 Ajdar var Taalip atama. 7
 17 Altь çьl көrәj tentirep
 18 Qoşuldum aygyn arama. 7
 17 Senin ened emes dep
 Qaraqşьşa eeletip
 Qajtada salba qaraşa. 7
 17 Menin da atam qan bolcu,

5 Qьrğ çeldeti şaraqtar
 Aq eşenge aldatьр
 An ucun qacqan şьjтььд, ваq 7
 17 Al qaraqşь Kedejdin,
 Qolunda qalqan altьñ taq.
 18 Qazanañ eline,
 Belyр vergen tavaqtar. 7
 17 Menin atam Azimden
 Eldin vaarьñ çadatьnaq,
 Qacьр çьqqan oşondo,
 18 Ata enemdi şor qartar. 7
 17 Qacьр çьqььр vurulup,
 Qara ter aşьр ciburup,
 Toqtoj alvaj kyny tyn,
 Too, suu, taşqa urunup, 7
 20 Eki ajььq elden ьraaqtar,
 Een talaada çatqanda,
 Ystynen çьqqan qьrğ aqmaq 7
 17 Alьр ketken volucu,
 Arakemdi qaraqtar. 7
 51 Ar kimimiz ar çarqqa,
 Tentip ketti tosulup,
 Мына aygyn çañьdan
 Baş qoşuştuq qoşulup. 7
 17 Rajьm qьlsan çan aqa
 18 Ajdar var bizdi çañьna
 Bizdaşь qoşo varalьq
 Aravьzdn çañьna. 7

Anqьsa tan atьр kyn çьqsa çazdar qaldь.
 Çeldet bulardьñ vaştarьñ çaар taştasam volcos, andan kere
 bulardьñ padьşanьñ aldьna ajdar varajьñ dep, ajdar padьşanьñ
 aldьna vardi. Bersa Rapşan uvazir, qandьñ çañьnda

olturat. Gylajım eki valasın qolunan qarmar surqurap
turdu. Padısa Gylajımqa emne ıjlasın, ajıt sızındı dedı.
Gylajım, taqsır padısam; men da sizdej padısanın emne
elem, qudajdın çazuusu uşundaj eken qanım, taq, taqı
açırar özy ölymge vıjrluqan ele. Oşondo qolqarmasır
sır sıqtıq. Eki aj icinde Kermisin degen çerge kelip
alsızdıqtan çatır qaldıq. Oşol ucırda qırq kerven kelip
Men valdarqa qajır-sedaqanar volso bergile dep suradı.
Surasam ec tamaqç qoq eken. Botosu ölyp çelini oqurp
çatqan bir töesyn, saap al dedi. Saap syty icer menen
duyızke tuşır kelip çatır qalıptırbız. Meni kervender
çyktör alıp keje beriptir. Baldarım atası menen oşo talas
qalqan. Mıne vuyın taavşır oturavız dedi—Gylajım. Qan
volup taavşırnar—dedi Taalırqan. Taqsır men oortu ele
oortu kuyıttın oortu volucu. Baldar varır oqıptır. Men
valdarın kelgenin bilşejmin taqsır. Bir uvaqta es ala
tadım. Bulbuldın unındaj, muunımdı eritken eki yn
Közımdı acsam uşul valdar oqır çatırbıtır. Bir azda
çanım sıjır könyım acıdır, vaş ketörp olturdım. Oltur
eki vala oñor oturuşır sen qılsın, seni qajırmaqqa çan
ır alqan. Seni da çeti kışiden çeti dildege satıp alqan
urışa ketiştı. Uşu, uşlum Rajqan billet eken, atam Azımq
enem Gylajım, İnim Medetqan ele. Emi qajırmaqqa satıldı.
Medetımdı qarısqır çer kelti dedi. Kicıy valam uc çasır ke
de qalqan. Bu valam Rajqandı qucaqtaj qalıp, meni qarısqı
ala qasır varatqanda çeli kışi açırerip alıp kelip, padısa
satqan dedi. Tıryy keremın degen oñımda çoq ele. Taqı
valdarım qucaqtasır ıjlaqanda, sınbır varır, men
qucaqtar qaldım. Oortu ele valdarım volıcu. Baldarım
nır, dartan ajıqır uqtar qalsaq, çeldet varır saap salam
volıso padısaqa ajdar varatım dep ajdar keldi dedi.
Gylajım. Padısa Gylajımdan seni alıp kelgen kervender
uşul uvaqta varır? Eger volso taavşırnar dedi—Taalırqan
Gylajım taavşırnar dedi da Rapşandı kersetti. Rapşan
saqalı serbejir, öny sarqajır şaşır qaldı. Padısa sul
mın taqsır dedi. Rapşan tuura ajıtım dedi Taalırqan Gyl
ajımqa. Taqsır Rapşandan qorqomun, sevesiz sizdin uvazır

volso qantıp ajtamın. Biz ar çerde setalıp, tentip, töge çykt
telıp çırsek maqça ajıuu qıjın. Eger siz adiletlik qılsanız
men ajtar elem dedi Gylajım. Qorqoj ele ajıtınız dedi padısa.
Gylajım vaşınan ötkergenderınyn vaarın ajıtı. Padısa uşu
vesarapın sözy rasır. Rapşan dedi? Çoq taqsır, nazardan
satıp alqatım dedi Rapşan. Çalqan ajıranız, men töeny
saaqanda caran sız tozup turavıznar — dedi Gylajım.
Rapşan tana vaştadı. Taalırqan oşondo mından vaşqa ker
venderden varır? Eger volso bilşinir? dedi Gylajımqa.
Biree var. Atın bilşejmin — manıcu, kez kezde köryşır me
ni menen amandaşır qalat— dedi. Oşonu taavşırnar? Taav
mın, taqsır! maqça kışi qoşonuz taap kelemın. Bıroq Rap
şanqa kersetroj surasanız qalıstıqın ajtar dep oñojımın dedi
Gylajım. Padısa Rapşandı çamatır qojdı. Gylajımqa kışi
oşır berip manıcuını ajdar kelci. Qan suraqça aldı. Atın
kim? qorqır qaltırar çatır atım Çorovek, mından vaş alıp
çy murda Misirge sooda qalıp varır, bir qanca kervender
qarmalıp qaldı. Biz qasır sıqtıq deer menen Padısa sezin
velıp—Rapşan kerven vaş volup kele çalqanında çoldon
qatın alıp keldinir vele? dedi. Kermisinde eki valalıu erdi
qatınqa çoluqtıq. Qatın epsız sulıu kışi eken. Vaarşınında
vılyq eterge şajlar çoq musarır adamdar ele. Musarır
damdar eken desek volıoston qatının Rapşan alıp kelgen
dedi Çorovek. Oşo qatındı emi kerser taavır veleç dedi
Taalırqan. Taavşırnar, andan kışin da bir eki çerden kerdım
dedi Çorovek. Çeldet qatındı saqır kirdi. Gylajım kışir
menen ele: Çorovek—Taavşırnar taqsır, Rapşan alıp kelgen
qatın uşul volucu dedi. Rapşandı aldırıp keldi. Çorovekti
qatındı. Rapşandı Taalırqan nettestirgende Gylajımdan sözy
sın sıqtı. Rapşandı orqo saldırı. Çorovek qutulup öz işine
ketti. Sındıqın ajıqan ıyın Gylajımdı eki valası menen
Taalırqan özınyn qolına alıp turdu. Ar qajır padısalardan,
vaşqa elderden kelgen avıjırdıy qonoqtordun qoldorına qana
suu qujdurqandan vaşqa ec iş qaldırvajt. Baldar qolunda
könyldery acıq. Gylajım valdarın tıryy köyır, vaş qoşqonu
na quvenat! Bıroq Azımqandın, çe öigenyn çe tıryysın bilsem
dep oñlonqondon vaşqa qaravır Çoq çyre verdi.

Emi Azımqandan qarar alalıq. Azımqan vaşqaç uvazır lap-

şırqan vajdın səvən saar, eginin orur, malın vaxı, ...
muştu çaqş iştəgeni ucun çaqş kərunur, iştəyülyüğü ...
qatarında volur ketti. Qasır kelvedim bele çana ...
mın desem birə vü qandaj eme der ajtrasın depatın ...
qıpvaj qojur alqan. Bir kunu vajdın et vajlaqan sarı ...
qajqııuu un sığat. Qoçojunu tıñşar turur arınan sarı ...
şıqaaladı. Qasqıpvaj ıj əralaş ırdar oluqanın kerdı.

- 1 Qarır vaşım qan ele,
Qaraldım eki vala ele,
5 Qadırlaşım Gylajım,
Aqıl volqon çar ele 7
7 Bir uvaqta men qurqur,
Qan völdüm Xıvanın.
Qandıq menen qurusun,
10 Qaarına qaldım qıylanın. 7
7 Taqıñdı uc kun ver dese,
Eşendin kəonun şıladım. 7
7 Een talaada vurqur
Kozımdın çaqş dıqıgar, 0
15 Eki valam sığıgar,
Örttenvəj səğüm zıqıgar, 7
Kermisində ııladım. 7
7 Aqırettik Gylajım,
Alqanım qajda völdü eken?
2 Rajqan menen Medetqan,
Vaşım qajda völdü eken?
Varsınan ajrıqan
Vajquş vaşım şordo eken. 7
7 Qarır völdüm qan elem.
5 Qandaj kunu men şorduu
Qajdıqta tuuqan çan elem. 7
1 Egin ajdar, səp saar, 7

- Qajtararım mal velen. 7
1 Qaraldı urur çumşadım,
15 Qajdı zarın tıñşadım. 7
1 Qan volur turqan kunımdə,
Qalvartır menin ınsavım. 7
1 Qajta verip çatamın,
Oşo kundın qısavın. 7
15 Çalsın tilder çumşadım,
Çanına vatır iştəgeri. 7
7 Çavın dalaj tıñşadım,
Radışamın der çurur,
Vaşma çetti qııqanım. 7
15 Bilvermin eldin uvalın,
Mıncalıq qudaj urarın. 7
7 Malajımdın orduna.
Malı volqon uvaşım. 7
7 Öttü çaqır ottuunin,
5 Alıuu volqon uvaşım. 7
7 Ötkən kuny zamanım
Eske tuşken uvaşın. 7
1 Vaşma tuştı vaştaşım.
Bala kezgi çaq çaqım. 7
7 Çalqan dyne qurusun,
Butum taza aqsadım. 7
7 Çan tınvaj iştəp cecinir,
Çajında terge ezilir,
Səp savamın, mal vaşır, 7
15 Coçoqto butum kesilir.
Oñolor kunım var beken,
Kunəjum volso kecilir. 7
7 Sarajda çatam zarlanır,
Çaqımdı vekem qartıır. 7

- 29 Mintip tiryy cürgöncö,
 Ölgym kelet ardanьp. 7
 Qыjaвajmьn çanьmьdь,
 Ketirdi sanaa aьmьdь.
 Aqьsь kujур ketkensip,
 Çaqqьlar vaq dejt malьmьdь. 7
 Suusasa malьn suqardьm,
 Çumçasa sözyn uqamьn,
 Qьзы. çüzьm sarçajьp,
 Qьzmat menen quvardьn 7
 Açal çetip ölgöncö,
 Azar menen quurarmьn. 7
 Bir suraçan kişi çoq,
 Kim eleñ dep sьgmьdь.
 Uqalvadbь ec adam.
 Uvajьm muñdu sьgmьdь. 7
 Sьnarçda volso qajran vaş,
 Сырьсць quurар сьсцьдь. 7
 Tamaçьna aldanam,
 Qьşьnda tamda mal vaçam. 7
 Ec adam vilbejt sьgmьdь,
 Icimden sьzdar zarlanam. 7
 Malaj voldem aqь alvajm,
 Aqь verdesem batavajm. 7
 Baldarьmьdь estesem
 Tynkysyn tьncьp çatalvajm. 7
 Attansa atьn toqujmun,
 Boşonsom namaz oqujmun.
 Aqьmьdь vergin dep ajtsam,
 Öltьret dep cocujmun. 7
 Malajdьn varçьn vaj vilbejt.
 Bajıcesı көр tildejt.

- Qajaja ajtsam sözьne.
 Qacqьnvaј qulum көptьñ dejt. 7
 Örttөнур sөgьm çoq volot.
 Çalьndar icim ot volot.
 Çaldьrap çamen til uqqan.
 Çalсььq qacan çoq volot, 7
 Arьvas voldu azar şor,
 Adamda volvos menden qor. 7
 Baqtьsь çoq ekemın
 Başьma tuşken meenet zor. 7
 Malьn vaçьp bir vajdьn.
 Sarajьnda çatamьn. 7
 Çanьm tiryy volso da.
 Sanaa tartьp qarамьn. 7
 Mal vaçsamda mejli ele,
 Balamdьn biri tavьlsa.
 Maqsatьma çetermin
 Başьman şorum arьlsa. 7
 Qajajьrsam muñdu kim uqat.
 Ajtрасam icim dumuqat 7
 Ajtqanьmьdьn belgisi
 Icimden qajnar vuu cuqat.

Qacqьnvaј ьjlar, zarlanьp qajta qajrat qьldь. Qudajdьn çazusu emespi. Men ьjlaј bersem vaşьmьdь çölep, qajrat ajtar kişim varь? Özümө özьm qajrat verejin da vajdьn qьzmatьn çaqqьlar qara sanasaj aq dilim menen išteј bersem vaj aler, aqь versegен menen qarçьmьdь acьrçan, kişimldi tozdurçan çoq. Daqь qolumdan kelşince kucьmьdu ajvasaj qьzmatьn qьla verejin dep Qacqьnvaј çatьp alды. Vaj tьnşar uqur, şьqaalар көгүр Qacqьnvaјdьn qajçь zarьna ezy çasьdь da sul tegin kişi emes ekenço, munu çaqqьlar kьtөjyn, mintip malajьq menen asьraвајьn degen oјço keldi. Tan attь. Erten menen vaj namaz oqur volqondon kişin sarajьna keldi. Qacqьnvaјdь.

çyzyň dep eçitip uýne aýp kelip asy saş kijim...
Çaqşylar qonoq qalyr syr surady. Men Xajvanan qany...
atym Qacqanvaj emes, Azimqan ele. Bir çarqasa bolup...
dyqtan açygar qaldym. Özymdy darqan tarttyqan çarqasa...
ölymden qacyp çyqyp qacqan boldum. Oşondyqan...
Qacqanvaj dep çyremyn—dedi Azimqan. Mäncalıq...
qaldyňyz vaj, menin sizden surağym: uşu Qunduz—çaldy...
radşasanyň, çyzyň köryp, daam tatyşyp bir sylyşsam dep...
ojum var dedi Azimqan.

Baj çaqşy bolot, menin bir çaqşy sansalaş uvazirim...
tarşyğalyň dedi. Baj çarqasa ылажыqtuu kijim, çaj...
qamdady, Baj uvazirge sylyşyp Azimqandy qoşup berdi.

Uvazir Azimqandy eercitip, qandyn aldyna bardy. Uvazir...
qandyn ыstyne varyp, taqşyr sizge bir adam kijim, çaj...
qon qamdap keliptir, siz menen azyraaq sylyşygyge uşu...
volobu dep suranyp turat dedi. Qonoq yjge kirgizgin, me...
ezym varamyn dedi qan. Uvazir Azimqandy qonoq yjge...
gizdi. Bir azdan kijin Taalirqan keldi. Azimqan salam alyp...
köryşyp, sylyşyp oturuştu bir kezde Cumbet salıqan...
qatyn, bir qumqan, bir çylarçyn alyp qolqo suu qujgan...
keldi. Azimqan qolun çuuj berip, çylarçyn tolup ketti. Azimqan...
qolun oşondo tartyp aldy. Tamaq çep voluştu. Bolqondy...
kijin siz bir qumqan suu tyğongyçe qol çuudunuz dedi Taalir...
qan. Taqşyr eger uqsarşyz men sizge sarymdy ajtajyn. Bir...
kezde men da sizdej radşasa elem. Aq eşen degen eşenisiz ta...
taçymdy, bir quu Kedejge yc ele kynde elot, taçyandy bere ta...
quň, ыckyn bolso da ömyr syryp qatşyn dep alyp berdi, al qu...
yc kyndyn icinde qazananyň varan elge çasyp, eldi ajlanıq...
aldy. Özymdy ölymgö qarmady. Ölymden qatşynm çana bir...
balam bolup qacyp çyqtıq. Kermisindin talaasında acqadan...
elgeny çatqanlyzda qırg kerven keldi da çajşymdy tartıq...
ketişken. Bir balamdy çarşyqyr ala çacqan. bir balamdy nacı...
lyqymdan suuqa tyşyryp çıberdim, özym sendeip bir alydın...
qolunda çeti çydan beri malajlyq qalyr turdum. Baj az...
kynden beri malajlyqtan voşotup, çaqşylar kijim kijiledi.
Men sizge salamdaşyp, aly dartymdy ajtuuqa keldim. Taqşyr...
çanaqşy suu qujgan ajaldyn qolundaqşy şakek menin ajalyr...
dın şakegi ele. Beş miñ somduq alyñ menen ыtken şakek

ele. oşonu köryp esim oop ketken eken taqşyr dedi,—Azimqan.
Çaqşyr çanaqşy qatşyndy dedi. Qatşyn keler menen ac çymbel...
Indi, malyñu kişini taanlyşyñyz? dedi. Çymbetlin açary menen
Gylajym menen Azimqan ekse, eki çaqtan çalyr quşaqtaşyp
qalıştı, baldardı çaqır dedi. Baldar keler menen taanlyşyñyz
malyñu kişini dedi Taalirqan. Taanlyşyñyz dedi baldar. Atanar
Azimqan bolup çyresyn deer menen baldaryň köryp sylyny...
çyne çydaşaj esi oop çalqaşynan kelti. Gylajym aşşyn çelep
olturup es aldırdy. Taalirqan an-tan qaldy. Tertöonyn qoşulqan...
dyqşy sylynyçtyy munun köryp olturdu da, munun baldary
varlyqan tavyşyp atat. Menin aalam çoq, olsem artymda
qalarım çoq. Eger varşma çaman kyn tyşse men kim menen
köryşyp kim menen ылажамын деп, qatşyrdy tytöp çasyp
kelti. Biröonyn baldary bolso da, baldaryň dep yjyr alyşyp.
qaldym ele. Azimqandy qolundan çyqaraşaj uvazir qalyr bal...
dardyn qaraşyn kere çyroyñ деп. Taalirqan Azimqandy uva...
zirlikke aldy. Gylajymdy çarqatıp alyp kelgen Rapşandy
qalıqanlyñ varan çaqşyr alyp, kimde kim uuru, çarqaşylyq
qalyş, çalqqa tanyşyş bolso, uşu Rapşandaj bolsun деп çet
çaqşyrturup. Rapşandy darqasa tartırdy.

Beş 2206 a.

Teryyge 7/XII 37-ç. berildi. Basuuqa 15/l—38-ç. qol qojuldu.
Qacqazdın formatı 70X110^{1/2}. Bir nasma tassaqtı 51400 tam
qa. Bardıçy 5,5 nasma tassaq. Narjad № A0100. Qırqazgıler
III № 5—98. Qırqazmamas № 310. Tıraçy 10000+125.
Qazan, Mislavskaja 9, Tatpoligraf. 1938-ç.

Ваше 6 а
Почтовый 45 л.

Керз.

11-20

QUBANЪSBEK MALIKOV

ТЪЈАТЪРЪ ДЪҚ

БНД

(И БРЛАР ЧЪНАЦЪ)

Q B R M E M P

Frunze 1935

3

5812.

ТЪЈАТЪРДЪҚ ЫРЛАР

(II—ЫРЛАР ЫЖНАОЇБ)

ЫРЛАР ЫЖНАОЇБ

~~1960~~

№ 444

QBRMEMBAS

"Təjətdəyərlər" də talaptuu çaş reçisoru bol-
doş Amanqul Quttuəjevqa arnajmən.
QMalikov

#2534

6812

QARA TULPAR.

Temir tujaq qara tulpar,
keç saragь асыдап.
Bur-bur-bur-bur көк tytyny,
Asmandaqь атыдап.
Elestetip сод kyğəsty,
Emgekcini сағыдап.

Temir çoldu şərtərlətr,
Dəngələktər tьpədaп.
Baatь—balvan kylyk tulpar,
Kyc—qajratьn сьndaп.
Maңdaјьnda qьzyl tuusu,
Ijir vaşьn ьgədaп.

Ej, tulparьm seni kyylər,
Otto tartər əјdaп.
Er proletar adisi artqan,
Tizginindі qarmaдап.

Emgek menen erkindesir,
Çarqaratan, çajnatın.

* *

Denin çajır çaltıratan,
Keresendyy çer menen.

Kenteryşte suu çetisir,
Kocky çarqan cöl menen.

brdap kelet qara tulpar.

Ot aralaş dem menen.

Ej, tulparım, uşu senil

Proletarlar tapatan.

Daş sensin şuşurulsan,

Asmanğa uca çazdatın.

Menda sağa minip alsam,

Kökölöjmyñ maqtanam.

* *

Tulpar tujaq qıyşatanda,

Ucsuz cöldy basasın.

Sıjrır alıp bir şaarıb,

Asqar todon aşasın.

Solqudatır çerdin çyzın,

Daş kele çatasın...

* *

Şaşırлатır temir çöldü

Solqudatır temirdi.

Kuçyldögen qara tulpar—
Ilgiriler temindi.

Temir çoldor tepsep ötsö,

Kerme toolor çenildi.

* *

Şamaldatır çyregymdy,

Çyгур verdi зыглар,

Buudaq-buudaq tyrmektölyp,

Kök tytyny buruldap.

Ucqaqatır, tırata-tat dap,

Çerge çuqşaj çujundap.

* *

Kyndör-tyndör qara tulpar,

Kuyny certip kele ber,

Tыңаңаңық досторыңа

Qural şajman bere ber;

Qaraqoony çarır ötyr,

Atbaşыңа kele көр.

* *

Tыңаңаңа çолуң çetse,

Qalqым daşы şaңdanat.

Ala tooluq qırqыз emes—

Arqы qытай таңданат.

Sotsialсы qara tulpar,

Şaraqtaj ber alqalar...

1933-ç. (Taşken)

I
PAQTACB QBZ.

Kylymsyröp kele çatqan,
Körky kyndøj acыльp.
Al temirqan paqta teret,
Etek çavьп asыльp.

Tez-tez paqta terem dep,
Sөөmөjlөryп velender,
Aq vulanь vulajтьp,
Favirikke veremdep.

Paqtacь qbz,
Çaş erkindyy
Çaş erkindyy maşьaтьp.
Paqta terdi,
Al eңkejdi,
Paqta terdi aşьaтьp.

Aq mejkinde şanduu çaştar,
Temirqandar çarьşqan.
Çaş Temirqan cындap terse,
Kөvy çetvөj çalьşqan.

Al Temirqan şandapьp,
Kөrgөndөrda taңdapьp.

Dalaj-dalaj çalqoolor,
Işke kiret ardanьp.

Çadьraçqan
Çanь qbzdar
Paqtaçqа erte varьşqan.
Al Temirqan,
Şьmalançqan
Cьaтьp keldi çarьştan.

Çaş Temirqan, komsomolka,
Qьзы çooluq salьnçqan.
Çanь qbzdar ьrdaçqanda
Çer—dynyje çanьçqan.
Qьзы çooluq, aq çooluq,
Çelvirlegen-çeldegen.
Erkindeşip talaada,
Paqtalarьп irgegen.

Çalьndaçqan,
Çaş çyрөktөr,
Çeңiş menen samьnçqan.
Yп aлыşьp,
Bг ьrdaşat
Arqь vijik adьrdan.

Men erkindyy—qьjьпmьп dep,
Çengenine maqtanvaj.

Aritta qalqan qaşandardь.
Daşь syrəp çazqanbaş.
Çajnar paqta terişken,
Qojboş qosek-qorekten,
Qozo raja çuluuşa,
Bir çaqьnan kirişken.
bqcamdaşьp,
Qьzdar şaşьp,
Qьjмьldaşь şamdaşaj.
Erkin menen
Çaпььqтар,
Çalpaq adьr kenen saş.
Paqta terip ojnoqtoqon,
Çaş Temirqan qarьndaş.
Aq paqtanьn erkindyysy,
Emgek menen qadьrdaş.
Kel, Temirqan,
bidam kell
Ter paqtandь,
Ter, ter, ter,
Aq altьndь çonətyp,
Favirikke salam ver!
Çaпь tolqun,
Çaş temirqan,
Daşь-daşь alqь vas.
Temirqandan,

Өrnək alsьn,
Bizdin-bizdin şandıu çaş!

(Çalal--aьet 26—XI-33-ç.)

— ÇAŞ QAJRATI

Çaşьq çalьn,
Өcyrseда ecвəgen.
Bizdin çaştar,
Teңizge ursa cəkəvəgen.
Çaş lenincil
Şamdaşajlar emesəi,
Bilegine
İştесе iş tytvəgen

* *

Çaşь syrə,
Al kəkələjt—qьrdanat!
Çaşь syrə,
Al kyreştə nurdanat.
Kənyly quunaq,
Satsijalь ul-qьz,
Kyreş-çeniş
Majdanьnda cьndanat.

* *

Bizdin çaşьn
Çan volçoşus qadamь,

Aeroplan,
Bizdin çaştn talavъ.
Yjrenvsesek
Asman, teniz çoldorun,
Ajtcъ degi, qumagъvъz çapavъ?!

20/X-33-ç.

SYJÛMYN.

Bojdu çazьp sergilendep,
Bijlegendi syjÛmyn.
Çyregyndy tolqundatьp,
Syjlgendy syjÛmyn.
Qonçuroodoj yn cьçarьp
Brdaçandь syjÛmyn.
Severdiktin çaarmanьn,
Sьjlaçandь syjÛmyn.
Qomuz ynyn qubulçutur,
Kyy certkendi syjÛmyn.
Çaңь çaştar ojnop-kylyp,
Sьr ceckendi syjÛmyn.
Çaştnq çalьn, kyjyr turçan,
Talavьmdь syjÛmyn.
Cirkin turumuş .çьrçaal* degen,
Qavagьndь syjÛmyn.
Mandalinder şьndьrlasa,
Ovondorun syjÛmyn.

Bul turumuştun ovonundaј
Tolqundanat çyregym...

29/XII-1934-ç.

AZAMATTAR ASMANDA

Qajqьp qanat serpseda,
Şunqar ucup çetbegen.
Tigil vijik asmandь
Qarşь-terşь tepsegen,
Temir quştu zuulatqan,
Texnikeni duulatqan,
Tetigi kim vaççajçan,
Kek tenizin cektegen!

* * *

Al asmanda ojnoçon,
Temir quşun zuulatьp.
Al Lenindin tuqumu,
Çoosun çyrgen cuulatьp.
Otton ьsьq demi var,
Temirdej vek deni var,
Al komsomol qurdaşьm,
Qanat serpken ubaçьt..

* * *

Sovetterdin asmanьn,
Ûner menen vijlegen.

Ceksiz oşol asmandan,
Byt dyjnege syjlegen—
Kekte çerge sekirgen,
Paraşutu kəşylgen:
Al sovettin erke uulu,
Çaltajloonu bilæegen...

* *

Ej qurdaştar vul kynde
Biz önerdyn taqynda,
Emnege çetwejbiz,
Er bolşevik varında?
Ul-qyzy sovettin,
Baatygy kök tenizdin,
Başyntavyz qaalasaq,
Asmandyn kyn-ajnda...

* *

Bizde ceksiz talap var.
Kənlvyzyde volbojt kir.
Bizde tolqun qajrat var,
Antkeni biz Lenincil.
Lenin-Stalin valdary,
Bala şunqar taq daqy—
Aldejlegen bizderdi,
Taaryq eesi taalajluu el.

Uşul çyrtaj zamanda,
Asmanda ucbajt qandaj çaş?
Tosqool volup kərsyncy,
Mьqты volso neeti qas!
Bolşevikcil çaş asker,
Tendeşi çoq valban şer—
Şьmalanьp turvajьbь—
Kyreş ycyn qatardaş!

* *

2

Texnikeni vaşyntyр,
Çьşuudavyz asmanda.
Propilberge qoçojun,
Keceki qojcu çaştardan.
Aralaşьp vulutqa,
Tuş kelæsten tujuqqa,
Degi kimder syjynwejt,
Bizder qanat çazajanda!...

* *

Kök tiregen toolordon,
Qajqьp ucup şuuldap.
Tolqur çatqan tenizdin,
Asmanьnan çьmьndep,
Tavijattan çazajavəj
Şuqşurulup şunqardaj,

Byt dyjnelyk çaştarçq,
Çol kersetyp etərbuz,
Sozolonur ыр ыrdar...

17-avgus 35-ç.

„ELESTEP ÇAŞYL TALAANЬ“.

(Kelindin ыр)

1. Saj çapьrtьp şarçьgar,
Aqqan çajloonun tunuq suularь.
Qulpurçan çaşyl talaada,
Bizdin vozoidun çyrgen uvaçь,
Calçьsьn qajrap,
Çoldoron ajdar,
Mandaj teri moncoqtop,
Maj sьqara iştevej;
Degibir, degi,
Degi ele qumar çanavь?
2. Çeñildenip kijinip,
Kercy, maşina menen çep çavat.
Qacan kelet degendej,
Kercy, maçada vozoi kez salat.
Erigip ketip
Əzyndy kytyp
Qьlçajçanьn kergendə,
Men kylmьndəp varvasam
qandajca, qanda]

Qan etip kənylym tьnc alat?
3. Kylsə tişi qaşqajьp,
Tigil vozoiçqo sozur ыrdaçan.
Çarçьşьp çoldu ajdoočqo,
Daçь qurdaşьn Kykej men varam!
Çьjnaşьp çerty,
Ajdaşьp attь,
Bilek tyryp işteşsek
Çoldoştoruң qaraşьn,
Ulamdan, ulam,
Çaqtьrьp alar vizdi anan!

1934-çыл.

„ÇAŞьRBАJЬBZ“.

(Çumuşcular menen kolhozçularđn təmaşalıu ыrlarь).
Çumuşçular: Tanьvastaј çerdin çyzyn tyrdəntyp
Alatoočqo fabrik-zavodtu qurduq
viz
Entəndegen çyjdyn azoo suularьn
Ənər menen tuura vajlar vurduq
viz.
Kolhozçular: Biroq ali araңarda silerdin,
Birin-serin çьjšandaçan çalqoo var.
Xa xa xa xa xa xa xa xa uuguluq-
qa kənykkən
Hi-hi-hi-hi-hi-ujatь çoq çalqoo var.

Kolhozcular: Biz kolhozcu ajlbvzdyň kerkyvy
Emgek menen tizgindeşken erkivi
Çeribizdi qulrundurçan emgekter
Qolçıo tijgen çyçtaal-turmuş encivi

Çumuşcular: Bras çaqşy bul ыгдаçan ығыда
Azamattar emgek kygüş сығыда
Ха-ха-ха-ха-ха-ха-ха араңарда сы

Ха-ха-ха-ха-ха-ха-ха çampa teşe
uuru va

Çumuşcular: Bıdamdatыр Ыстанокту ајлаңдыр.
Çarыşqanvız öndyryşty şandаңдыр
Çe volboso ыza volcu silerbi,
Iştegende vizden artta qalçansыр

Kolhozcular: Quruluşta ecen sonun maştar va
Oj çetbestej siler aşqan asqarlar.
Ха ха-ха-ха-ха-ха-ха-ха араңарда алиге
Ih-hi-hi-hi-hi-temteңdegen mastar

Kolhozcular: Işke vşşqan cor qoldular birigip
Boşvekke viz qalqozdu сындada
Arqy sonun vizdin mejkin talaade
Qandaj сыçat aq vuudaјlar ыçtaalyр

Çumuşcular: Аһьдаг сын ақ vuudaјlar ыçtaalyр
Ајыһьдаг çaңыһьqqa сығталыр.

Çumuşcular: Fabrik menen zavodtoqu emgektin,
Askeribiz tyvölykke qamdançan.

Toodoj bijik quruluştardь көrgendө,
Ajlasь çoq Amerika tанданçan.

Kolhozcular: Bras vizde dalajlar var sandalçan.
Çөө cecenge, aşyr çoorqo ajlançan.

Ха-ха-ха-ха-ха-ха-ха qoşomatkeј da-
çy var,

Ihi-hi-hi hi-hi- сыjraq tooçto cam-
dançan.

Kolhozcular: Biz özyvyz traktordu ајdatыр,
Bir çaşyнан komбайындь çarmaşыр.

Çelpinteviz tигil qызы çығmandь,
Bermet dandь tazalaşыр, çajnatыр.

Çumuşcular: Biroq ali atqa miner keletat,
Icip-çeşip siler menen çarmaşыр.

Ха-ха-ха-ха-ха-ха-ха qulqunu соң
quularça.

Ха-ха-ха-ха-ха-ха-ха qojvooçula al-
datыр.

Vaary: Biz çumuşcu, viz kolhozcu şattançan,
Komunizim saparyna attançan.

Handwritten stamp: 6812
Handwritten text: 6812
Handwritten text: АНДЫН

Çaşybastaň tazalajyňz çaltanbaj,
Araňyzdy irik-cirik çattardan.
Sьcaloocu, çaltanuucu biz emes,
Kemcilikti betke basa aýtqandan.
Bolşevikce özyuzydy sьnaşyр,
Uşul biz-biz SSSR dy waşqarçan.

FABRIK QЫZY.

Çerdin çyzyn çьmьndatьр,
Taň çьlmajьр atqanda.
Brcь gydek yn salçanda,
Çumuşcular şaşqanda-
Kөkylyң çelge çelbireр,
Kөnylyң ösyр erkeleр,
Aralaştyң sen daçь,
Şajdoot-şajьр çaştarça.
Men ajlantsam stanokty,
Senda çibek tyruştyң.
Men quruşsam өrmөгyңdy,
Sen maşına çygyrttyң.
Maşinаны zuulatьр,
Syjunc ьғып ьrdaşьр,
Emgektegi erlerge,
qol qarmaşьр kylyştyң.

Qandaj sonun şam-сьгаçь,
Çьldьз nurduu fabrik.
Maşinаны şajdoot uulu,
Cimirilgen çañь ijik.
Al ijikti çandatqan,
Ajlantqanda, şandatqan:
Aq sarçьlym sendeço,
Sende emesvi çañьlyq.

1934-çыл

Fabrik qьzy çaltьyldaçan,
Qoldo senin maşinad.
Texnikeni tegeretken.
Tentuş saqçа kimder ten.
Mudajwajьың kylysynь.
Kylkyny sen syjөsyn-
Erkindiktin erkesi.
Ec сьqwaжьың esimden.

Sen qulupta, salqьn kecte,
Qьzy çooluq salьnyр.
Qьzy çooluq zamandaşty,
Menda turam saçьnyр.
Teң tuşsunup tosomun,
Bolboso aжьр oşonum,
Ermekteşsek, sergişsek,
Al çyрөkke çañьlyq..

Qыяғас toru, қызыл қоолуқ,
Fabrik қызы замандаш,
Ушul tattuu turmuштаақ,
Қағ gylderge taalajлаш.
Sen fabrikten сыққанда,
Teңselgensip basқанда-
Qарmasam dejt qoluңdu,
Qадыр bilgi қыяла қағ.

Ҷооқул қызы fabrikaһың,
Tentajлашқан talamдаш.
„Udarnik“ деп даңқы сыққан,
Aq maңajлуу, altың cac.

Қыбек tyrup maңqajлаң,
Қыбек көкыл atalлаң-
Al tetigil olturлаң,
Komsomolka қыяғас қағ!..

35-қ.

ҚАҢЫ ҚИГИТ, ҚАҢЫ ҚЫЗ

(kolhoz қағтарыһың kылкылуу ығы)

Qыз.— Erte turup, sergileңдер,
Taza қуипур аламың.
Қерге қуиқвай Ҷajdoottonup,
Birigatқа барамың.

Қигит—

Q.

Қ.

Q.

Қ.

Q.

Қ.

Ej Kyкyбай senden murun,
Menda қоғқо барамың.
Ҷымалаһыр бирге iштеҶир,
Bирге тыһым аламың.

Qоғқо сығам, Ҷымалаһыр,
Traktordu аждашам.

Sotsialсыл қағы менен,
Қеңiш tuusun қармашам.

Uшу senden erte turup,
Menda yrөн sevemin,
Mықты volсоң қағыһыр көр,
Senden murun kelemин.

Erinbesten aralajмың,
Aq altыңдың талаасың,
Emgek менен өзгөртөмың,
Alatoonun arасың.

Emgek dese tolқundanам,
Menda авьдан қызығам.
Ojnop-kyлup бирге iштөөге,
Seni qurдаш сықырам.

Ej қағ қигит қантер елен,
Eger seni syжвөsem?
Сағға оғқооған қолқоо менен,
Қақындағыр қығвөsem.
Соосутвасы kolhoz қызы,

Q. Çalqoo çigit men emes.,
Çalaa çaар ызалантьр,
Çатыратсу sen emes.
Çатыр syjләр сарылдавай,
Işid menen көрынгун,
Emgeginden elge тааны,
Mooqun ваһыр көндүдүн.

Ç. Eј şajьr qьz maqtanvaadtьn,
Çyгөгүmdө otum var.
Kөdүlym kelse temir tolqojm,
Bilegimde kыcym var.

Q. Ojnop ajtam çaş qurdaşьm,
Kөdүlyңө aivaadtьn.

Ç. Bilek tyryp işteşkende,
Өzүң artta qalvaadtьn.

Q. Sen emgektin valban uulu,
Men emgektin kylygy,
Emgek menen syjyşөvüz,
Işke bilek tyrylyy.
Emgek menen syjyşөvüz,
Uşul turmuş tyjnyy.

Ekeө
Birge

SENI AJTAM.

(Eki kişi ajtuucu qaqşьq)

Kemciligin көrsөtсө,
Kek saqtadtьn taгьньr,
Çaldьn uşaq çьjпooдo,
Daroo kirgen qamьньr,
Dardakevaj seni ajtam.
Өtyр ketken bir çьlda,
„Zasluçennьj“ volqon dep,
Con orundan tyşkenson,
Çantalaşqan derdeңdep.
Tөrөcyl aqtaj sani ajtam.

* * *

Partijanьn cecimin,
Orundavaj qьjşaqtar.
Çanьlsada tuura dep,
Tanuucular vultaqtar,
Taamaј ele seni ajtam.
Өzүң—өzy maqtadtьn,
Qьjьnмьn dep vaşqadan,
Qьzmatьnan tyşkөн son,
Çaatсььq vaşadtьn:
Qujtu mьrza seni ajtam.

Сааралалайт қағазды,
Данегі қоғ сөзі көр,
Сығып тартыр ваққасаң,
Бір тығынса ісі қоғ.
Қирғар қесен сені айтам.

* *

Қонунан айт тарсығыр,
Үзун тоқтом қаздығыр,
Қусақ-қусақ буғруққа,
Ғашыр мөөр вастығыр,
Алақтаған сені айтам.
Іш өзі еле айтет дер,
Күс өзі еле четет дер,
Қылу қумғақ оғунда,
Қығө берген секек дер,
Қоорсуздар сені айтам.

* *

Мекемде қағыса,
Ішін қира алааған.
Өмүгүндө еңкейір,
Өндүгүске вағваған,
Сенек мырза сені айтам.
Мемлекеттин аққасын,
Қур талааға қоротқон,
Ертеп-септеп асам дер,
Мойнун созур қоротқон,

Ас көз мырза сені айтам.
Анық таамай болшевик,
Көғынсын іш атқарыр.
Екөө Қирғар қесен қирғусун,
Қөө қомоғу қысқарыр,
Мындайлаға қол бервейт,
Болшевиктик усталық!
Мындайлаға қол бервейт,
Болшевиктик усталық!

1934-ғыл Mart.

ЕКӨӨВЫЗДЫН СЫРБЫЗ

(Екі кісінің айтқысы)

1. Madanijat majdanında,
Menin көңүлым асылды.
Ojdoloғон ушул қолдон,
Turmuş сығы қазылды.
2. Al men bolsom қағалданар.
Qojdurғанмын сасымды.
Bir aj boldu, erteғо дер,
Қууј elekmin вағымды.
1. Mendaғы bir tentuşuғmun,
Bilim менен nurданған.
Қағыс-күгөш majdanında,

Emgek menen sьndalqan.

2. Kyzynde ele җаqqь keryp,
Galustukten birdi alqam.
Ali bilbej vajlaqandy,
Surar җyrem valdardan.

1. Men җoldoşum сьdaj alvajm,
Savaqьmdan ɵvɵsɵm,
Ujatqo dejm sen savaqtan,
Meni quur җɵvɵsɵn.

2. Bir azьraq tьjьnym bolso,
Pivenoşqo җыlt desem.
Qajtyr kelip tajralaqtar,
Teşɵgymdy tepsesem.

1. Men degi ele сьdaj alvajm,
Moncoşo erte varbasam.
Sen qandaj җаş azamatsьn,
Bojuda kɵz salvasaң?!...

2. Men kyreşyp kerevetke,
җatqan yjdy caңdatam.
Ajьnlaңsa kljimlerim,
Арсь-арсь qarmaşam.

1. Şajdoottonur bilim alsam,
Kɵnylyң nege җajlanvajt?
җаны zaman azamatsь,
Cоd kyreşten tajmanvajt?

2. Маца оqşoştor оquvastan,
Dajnyң tapvaj tajrandajt!
җalqan җerden җоор veyyge,
Qurqur tilim җalmandajt!

Ekɵe } җalaң җoldo men ɗana emes,
Birge } Eske alalsь vaarьvьz.
 } Degi qandaj volqon eken,
 } Madaniyat җaşьvьz.

1934-җы.

ӨН, QARAMA, QALTYLDAQ!

1. Syvɵɵleryң keteryşyp,
Zьnɗьraqtan, qaqajqtan.
Ecender var aravьzda,
„Intelegent“ atalqtan.

2. Bassa butu җerge tijbej,
җorqoludun aşьrtan.
җьjnalyşta uzun syjler,
Ystɵl muştar vaqьrtan.

1. Sen çabıdın, oportunitis,
Buzuq eken sanañ der,
„Iskilycit“ qıluu ucun
Ortoñoqo salam der.

2. Qavaq cıtır utırejır,
Ystel muştar varıldır.
Bařqalardıñ sızın toror,
Uzatılğan taqımdır.

1. Al bileğan cıñdıqında,
Öz qıñdıqıñ sındavañ,
Çoldoş volur çyre veret,
Başcıldardı ıldağavaj,

2. Alar menen qoltuqtışır,
Mejmancılar varışat.
„Siz ucun...“ der „ırmatına“
Yrumkeni qağışat.

1. İckenden son qıjtu çattar,
Brdañ vaştajt armanıñ.
İmerilip tartuu ucun,
Emgekcinin valdarıñ.

2. Qızır ketse tepkileşet,
Oozu-murdu qanaşır.
Kee bir kemder bir-birinen,
Bařıñnan talaşır.

Ekөө } Qıjşandaqan çojpulardı,
Birge } Aravızdan ajdaıvız.
 } Lenincil qızıl tuunu,
 } Keketıyp qarmaıvız:

1933-ç.

EJ TYGÖNGYR!

(Atqa minerlerge eki kişi ajtuucu qajım)

1. Sen kim eleñ tygöngyr,
Qursadıñdıñ maj vasqan.
Manartarca kerilip,
Salmaqtanır çaj vasqan.
2. Oposolor qorqutır,
Bir ajıldı candatqan,
Atqa miner ekensin,
Qoom myıkyn çep çatqan.
1. Ortodoqu attardan,
Tandır çorqo minesin.
Qampadağı yrenden,
Caqalar çem ilesin.
2. Qumarçığa, uuruğa,
Çoldoş volur çyresün,
Bedenenyn sytunen,
Şimiryuny syjesün,

1. Çajdın kuny calqalar,
Sen çajloodo çatasın,
Бсыыққа дозу çer,
Çalqan aktъ çazasın,
2. Tujnêk volup êldy dep
Pecetiñdi vasasın.
Işı qylyp vudalar,
Qылығанды çatasın.
1. Ortodon mal sojcu elen,
Өz malындаj vajlatyp,
Kelinsegin ar kuny,
Qazy—qarta çajnatyp.
2. Ajvandy ajtqan kedejdin,
Eki közün çajnatyp,
Aq çerinen dalajyn,
Çiverdinço ajdatyp.
1. Daqъ sensin tygengyr,
Baj-manартъ çaqtaçan.
„Erkindyy“ dep syj verip,
Dardaçdatyp maçtaçan.
2. Alqymandy majlaçan,
Quunun tuzun aqtaçan.
Taç ele sen volcusun,
Atqa miner aq taman.

1. Kolhozda vul kelse,
Tyn icinde völesyn.
Tuçavanъ—varqyttъ,
Tuuçanьна veresin,
2. Kergyn kelvejt çyjšaqtar,
Erkindyynyn vylesyn.
„Çetişvejt“ dep kezdemе,
Qavaçandy tyjesyn.

1. Şyjrandaşyn çaqyndar,
Bilgen çança dajnyndy.
Erter oozun vassam dep,
Ajttyrвооço ajvandy.
2. Qorqur çalqan ecender,
Orosodon tajandy.
Ajtqandy qylym dep,
Ooçatynan ajylydy.
1. Erteli—keç cocojup,
Döndö oturup alasın.
„Iştégile yldam“ dep,
Qыjqyғықты salasın.
2. Bir aralar көрдүңөү,
Birigattyn arasın.
Ojloвоjsun оңоону,
Kolhozсunun çamasyn.

Ekөө

| Atqa minер ақтaмaн,
| Biz билевиз дајнандь.
| Чағьрсанда қултудар,
| Съағаравьз сажьгандь.
| Сидур сьағат емгекци ел,
| Сенин сирик ајвьндь:
| Көтөрөвүз чоғоғу,
| Сьн еркиндүү Қавьндь.

MEN MUQALIM.

(Eki kişi qajьm ajьsat)

1. Men muqalim, tarvijada,
Köduymdy acamьn.
Uşul uluu doogubuzda,
Qantip kelbejt çaşaғьnd?!..
2. Qadimkidej qьzьl muqalim,
Menindaғь атағьm..
Ataq usyn ölsөm mejli,
Oozumdu сод acamьn.
1. Men muqalim, mekter menen,
Өtөt сьнь турмуşum.
Bilim menen çaпьrtamьn,
Toonun eski çьrғьzьn.

2. Men muqalim, qьzmat dese,
Tuşө qalat çьldьzьm.
Et, vozоғo kim сьqьrsa,
Çьлр çөnejm тьmьzьn.

1. Men kolhozduн qьzmatьnan
Ajavajmьn çaпьmьdь,
Meenetkecke tartuu qьlam,
Qolumdaғь varьmьdь.

1934-çul

2. Men muqalim, çalmandaғьan,
Çojrularғьa çaғьmьduu.
Vozоqoғo ьrdaғьanda,
Seketvajьm aльmьduu.

1. Men muqalim, talьqvaғьan,
Kyrөşcysy elimdin.
Oquu, emgek qьzmatьna,
Çaпьm menen verildim.

2. Men muqalim, kekirejgen,
Kelbejt çandan çenilgim.
Tyn icinde şimşilөөгө,
Yj qьdьrғьc çenilmin.

1. Men muqalim, oj-sezimim,
Komunizim çolunda.
Bolşeviktin qurc quralь
Qarmaғьanьm qolumda.

2. Men muşalim, işim-sözüm,
 Sımsıq saar vorumda,
 Atqa miner qatın alsı,
 Men oşonun tojunı.

Ekөө tep. { Eǵ ǵoldoştor vajǵaǵıya,
 Muşalimdin tyrlöyün.
 Qajsı ǵerde qandaj muşalim.
 Emne ǵıǵır ǵyrgöyün.
 Bolşeviktik ǵyǵaaǵıǵıǵı,
 Kycötylsyn kyndön kyn.

28/XII-34

„ESEP SURAJBЫZ.“

(Eki kişı ajtat)

1. Aǵalnar aǵalar,
 ǵıǵnalıǵqa kelevı?
 2. Qoomsulıq işine
 Aǵalaşır ǵyrgöyü?

Ekөө { Oǵ! Olturǵan aǵalar }
 { Suroo ǵıǵır ajtavız. } ǵajyǵma
 { Kemcilikti ǵaşyǵvaj }
 { Aldıǵarǵa tartavız. }

1. Mektörkevi kecinde,
 Barat eken ǵaj ǵarǵa.

2. Könyl ǵojur oǵıǵı,
 Sajasatqa savaǵǵa.
 (ǵajyǵma)

1. Partıǵa ǵenekem,
 Mycölykke ötkövyü?
 2. ǵe volboso ajyldar,
 Törkynüne ketkenvi.
 (ǵajyǵma)

1. ǵyktölyppy mojnıma,
 Körcylyktyn mildeti.
 2. Qala elekvi volboso,
 Meşandiktin ildeti.
 (ǵajyǵma)

Ekөө— { ǵe volboso ǵajvirid
 Sıtyr ǵojur ǵavaǵty.
 ǵyrgö yjden ǵıldıǵvaj,
 Bışyǵıǵın der tamaǵty.
 Oǵ olturǵan aǵalar,
 Suroo ǵıǵır ajtavız.
 Kemcilikti ǵaşyǵvaj,
 Aldıǵarǵa tartavız.

1933-ǵyl.

„MEN QANDAJMBN“.

(Eki kişi aytat)

- 1—Semiz attы tandap turup,
Toqup minip alamьn.
Araq izder aььgандар,
Baselkege varamьn.
- 2—Oova, varьp bir ььqasqa,
Attы vajlar salasьn.
Alqьmьndь certip qojur,
Yrymkani qasqasьn.
-
- 1—Qьзьqansoь colqolonqor,
Baьtь ьulqur syjlejmyн.
Oj tovariь, kьrdu aqsa,
Samagondon quj dejmin.
- 2—Oova, tojur rijva-aragqa,
Ajlamraьtaj temtendep.
Atьd turat qursaqь asьp,
Ajvan seni kьrsəm dep.
- 1—Atьm turmaq ьzym daqь,
blajqa oonap qalamьn.
Qojqulaььp ar kim menen,
Sekem dalaj qanadьd.
- 2—Oova, kьrqoo sen ьatqanda,
Calmalantьp vaььndь.

Uurdap alatda bir kesep,
Mamьdaqь atьndь.

-
- 1—At ьoqolso akti ьazьp,
Daroo pecet uramьn.
ьaqьь attardь tandap qana,
ьzym minip turamьn.
-
- 2—bras, attar ьz qolunqda,
ьorqo minip alasьn!
Mas kezinde yrgen itti,
Savar quur qalasьn.
-
- 1—Savar ьyurp qara ьoldo
Keede sojlor ььqьlam.
Qənat ьajьp ьmөcөktөp,
blaj—vatqaq sudunam.
-
- 2—Oova, anda atьd ketet,
Tyьurp qalat ьeldigidь.
Eerinq sьnьp daqь tyьet,
Dalvalaqtar terdigin.
- 1—Kee bir kedej ytyrөjsө,
Basqьn dejmin unyundy.
„Qulaq volqun kelevi“dep,
Buza qojom tyrymdy.

2—Sen oşontsən keesi qorqur.
Anan çaaşın vasəşat.
„Çaman eken kolhozın“ der.
Keesi sьşta qasьşat.

1—Çoor attar, qırsanşılar,
Qajran özüm mingender.
Araq menen vozolordo.
Qojqoloqtor çurgəndər.

2—Oqşoş, vaarь, kolhozduqu,
Der soşosun vaarьşın,
Pıvonojdon taar alьrsьn,
İc oosunun darьşın.

1—Qorqur çyrem uşu kezde,
Sottor bilip qalvasьn.
Saşır qana çiligimdi,
Ojron qьşır salvasьn!

2—Əldün, kəeraj qoş ajdoşto,
Komissija keletat.
Arьqvbь çе semizvi der,
Attarьndь qaraşat.

Ekəə: { Bul viz emes sьndьşьnda,
Keebir kolhoz vaşqarma.
Ajbandarca çyruş qьşan,
Kolhozdoşu attarşa.

Ekəə: { Ej, kolhozcu onun verve,
İşivizge çattarşa.
Ej, kolhozcu onun verve,
İşivizge çattarşa.

1933—çьl

BUL QьLBQьN ÇARAJBь?

(Balдар үсүн қажым айтқуу.)

—Pionerdik tartipti,
Kytвөгөнүн çarajbь?
—Аjna bir moncoşto,
Tuşвөгөнүн çarajbь?
—Kijimindi çuudurup,
Turваданын çarajbь?
—Tışın emne sarqajşan,
Çuuvаданын çarajbь?
—Tuşkə cejin vьrьldar,
Uqtaданын çarajbь?
—Erte turup taza ava,
Çutваданын çarajbь?
—Oquvastan kəcədə,
Cykə ojnorsun çarajbь?
—Beker çьrtьr kijimindi,
Qoşondoşun, çarajbь?
—Tazalavaj butundu?
Mektepke emne kiresin?

2—Тақтажарға тыкуруп,
брсалақтар ғырәсын!

Ekөө: { Ej pioner, çoldoştor!
Mьndaj adat volbosun,
Mejli, valdar oquşur
Pionerce ojnusun.
Zvenovoj, vaçatьj,
Tentekke çol qojbosun.

1934-ғыл.

„ÇER ÇYZYLYK OKTJABR“

(Хор)

1—Alban-alban kyreşte,
Aloolonçon ot çançan.
Oq çaaçan zor majdanda,
Dalaj-dalaj çan tamçan.
Bolşevik vaştap kirgen soң,
El kesemdy көргөнsoң,
Tolqudu kyc tolqudu:
Kөntөryşçyl kyreştөн.
Kylımsyрөp attь taң,
Kylımsyрөp attь taң!

* * *

2—Mıңduu zarduu rossej,
Тааныbастaj çаңьрды.

Sotsialcыл texnika
Kerdi ыdam adьmды.
Altaj too, kaspi, aral көl
Tьjaңañandyq ьььq көl,
Syjлөştү bir neette,
Sotsializim çolunda,
Kyreş, kyusy calьndь,
Kyreş, kyusy calьndь.

* * *

3—SSSR da çьзыl tuu,
Tyvөlykkө çөңçөnsөң,
Tyvөlykkө çөңçөnsөң,
Azattьqtьп qojnuna
Bizda qoşo kirçөnsөң.
Çөnilbes kycтy çьjnadьq
Qajrattanьp duuladьq
Bьşьqtьrdь, taqşaltь.
Bizdej emgek erlerin.
Lenincil uluu çol
Lenincil uluu çol.

4—Bolşeviktik çьзыl tuu
Bizder qoldo qarmaçan
Biz oktjabr vulbulu,
Tamşandyra sajrаçan.

Danqabыз vastы çer çyzyn
Bizderdi kim bilbesin?
Oktjabr tuusu aldında,
Azat bolot qulduqtan
Şeksiz uşul çalpy aalam.
Şeksiz uşul çalpy aalam!

ÇYRYŞ MARŞЫ

(хор)

Komanda ber, çoldoş vaatyr Budonnyj,
Qыrdatartыр biz atcandar сыжалы.
Qulaq salыр volşevikcil marşyna,
Çeniş menen çoop берip turalы.
Sanduu kynde şajdoottonvoj,
Er azamat turavы!
Өz tavы usyn qызы şunqar,
Asmanqa usar uvaqы!
Ej!
Asmanqa usqan uvaqы!
Qatardeşp, arqыmaqты ojnotup,
Biz çyrgendө vul qara çer solquidajt.
.Çyr, çyr, çyr*der çyrektegy çyluu qan,
Çeniş menen keteryyp tolquidajt.
Vaatyrdqтан, severdikten,

34 - сы

Bizden ec kim artыvajt
Oşonduqtan vardыq duşman
Batyna alvaj qaltыdajt.

Ej!

Çyrekсыzder qaltыdajt

Çer kindigi çeniş eesi SSSR,
Dynyjөdө erkin menen artыqtan,
Zavodtorun zavodtorun сыжалыр,
Dalajlardы qaraandatvaj qaltыqtan.

Biz ulubuz vul өkөnyп,
Barqtan sajn aşynqtan.
Bizdin kylyk arqыmaqтар,
Kөkty көzdөj qасыqtan.

Ej!

Çyr ilgeri vaatыrlar!

Mejli çoldo өrt çalyndap kyjsөdө,
Kerek volso өrtтөн өтыр alavыз.
Өit qana emes, asman menen tenizden,
Erkin çyryp tөtө çoldu tavavыз.

Atcandardы vaştar çөnejt,
Budonnyjdaj aqavыз.
Komunizim mektepterin,
Byt dynyjөgө salavыз.

Ej!

Salыsavыз,

Salavaz.

Bolşevikcil qəzyl tuunu kətəryp,
Çortuuldaravz komunizim çolunda
Şajlançanavz sərər tartər çyryugə.
SSSR dən saltanattuu tovunda,

Oşonduqtan veş atarlar,
Granattar çonumda.

Alda qajdan kəryy ucyn,
Asyl dyrvay qolumda.

Ер!

Asyl dyrvay qolumda.

14/IX—33—çyl.

BUDONNÛJDÛN ATCANDARÛ.

(Nikolaj Asejovtan qotoruldu)

Tyğ volçondu ьсық кун,
Nurdanьr-сағьлдь.

Atcandarь BudonnÛjdÛn,

Talaasça çajьldь.

Talaalarçа çajьldь.

* *

Pomeşciktin yjyndəgy,

Baldardan esvəj

Çalьn—tytyn darь icinde

Soçojduq vizder.

Soçojduq vizder-vizder.

Çumuşcu dьjçanalcandarь,

Çyrse şamalдарь,

Cəp şuudurlar-aqtar qacar,

Qorqur alandарь,

Qorqur alar, alandарь.

* *

Baştavajavz uruştu,

Biroq çoonu ojlosoq,

Duşmançа çoor veyy ucyn

Dajar vizdin oq.

Dajardalçan vizdin oq.

* *

Bizder vasьr etkən çoldu,

Ec kim ala alvajt.

BudonnÛjdÛn atcandarь,

Daqь ele alçalajt.

Daqь ele alçalajt.

(1934-çyl. Qotoruldu)

ÇAŞ DOSTOR

(Ovlustuq komsomol komitetinin konkьrsyne çazьl-
çan marş).

(Ç. Şubin cьqerçan ovonu var)

Azattьqtьn taçьnda,

Ojçonçon çaştaravz.

Aralap ert—çalıńdı,
Çooço oq atqanbız.
Majdandan
Çaltanbaj,
Kyreşke
Şajmaşaj.
Bet alışır
Bet alışır
Qarmaşqandı basqanbız.

* *

Madanijat turmuştun
Dosubuz taanıqtan.
Bizdin işda bizdin ır,
Çadı өner, uluu şan,
Ilimge
Attanqtan,
Өnerge
Taqqalqtan,
Çaş askerbiz
Çaş askerbiz
Oj sanaabız çanıqtan.

* *

Qaalasa eger ölköyız,
Biz qızıl cektebiz,
Qaalasa eger bolşevik

Ucavbız көкке viz.
Tьjanşan
Alajdan,
Elburs
Altajdan,
Taşqındoodo,
Taşqındoodo,
Bolşeviktik bizdin kyc.

* *

Бьşьqqan viz Lenincil,
Çalınduu çaş dostor,
Er çyrektyy qajrattuu
Kyreşcyl çoldoştor,
Şattanır
Bırtьştap
Işteşip
Şaqaşaq
Çeniz ycyn
Çeniz ycyn
STALINCE sozot qol.

2/XI-34—çы FRUNZE

МБНА ВІЗ

(OK һын komsomoldor marşы tuuralı çarıjalıqtan
konkьrsynө).

(ÇOL. KOVALEV сьqarqtan овору бар)

Ala toonun munduu çaşın ojıqtıtu,

Çarqıbaçan oktjavrđın çarıaı.
Çaş dostordun majdandarda keryndy:
Сън komsomol Lenincildik çalıнь...

* *

Qan cuburđan majdandarda,
Er proletar yzdy tor.
Eercip vizder proletardı
Ilgeriler sozduq qol.

* *

Alaj, Aqsuu, Narın, Özgen qalasın,
Al kynderde vasmacılar qısqanda.
Çer tirketken el uruşu bolđondo
Komsomoldor oq çaadırdı duşmanđa:
Biz komsomol Leninciler,
Kenteryştyn valası.
Bolşevizim komsomoldun,
Uca turđan qanatı,

* *

Tögylgen qan, sıqqan çanđa qaravaj,
Ezip, mıqsır, meenetkecti talağan.
Bızınđan mıqası vaj—manartı:
Oolaqtatır, alastaşqan aradan.
Çyrek qanı tujlar turđan
Al, mınavı vizder viz.
Emgek menen soç kyreştın,
Сындар tağıbr cecken viz.

Qan ıarmaqtuu kerpitaldan tajmanvaj,
Qızıl cekte qolđo qural çarmağan.
Belsenışır vet alışqan duşmandı.
Qajrat menen ıırrıatır çajlağan.
Qızıl asker qatarında
Çaraqtanđan komsomol.
Şandıu şajır komsomoldor,
Çoodo qarşı dajar vol.

* *

Alatoonun çayıldıanđan boorunda,
Ulular, cuular qajnar çatqan malı var.
Ortosunda Radıosu sajrığan.
Tizilişken çanı көrkem şaarı var.
Qıştaqtatır, vajıralıştı
Kece kynky көcmen el.
Too—taştatı көcmenderge
Komsomoldor kansert ver!

* *

Alatoo, Alaj, ıjanşanđa ornoğon,
Asmandıan fabrik menen zavodton.
Tanda asıldıan qızıltağatı көrky var,
Çajloo-çajluu, sovhoz menen kolxozdon.
Ucqan quştaj şuuladıan,
Şajdoot çaştar mına viz.
Bolşeviktik kyreş menen,
Komunizim quravız!

QƏZYL ATCANDAR

(Qərğəzstani atuu polkuna arnalğan marş,
Авдылс Мәйдәвәјевтүн овору менен)

Taң atar aldъ salqında,
Şamal—çel çyret.
Şamdaqaj oşol şamaldaj,
Bizdej kim çyret?
Ojnotup toonun tulragъn,
Erkin yjrötüp,
Sovettik aьзыl vaatъrdaj,
Attъ kim minet?
Ataqtuu qъзыl atcandar,
Өlkөsy ycyn şerdenet.

Boj çazыр kylyp kyl acqan,
Kerktyy çazdada.
Alatoo betin qar basqan,
Bzqaar qъştada.
Asmandan duşman oq atъp,
Darъ cacsada.
Bolboso cekke kez artъp,
Buqur çatsada:
Өnerdy ulam tyrdөntyp,
Qorqoьbuз vizder majdandan.

Мына биз қызыл атцандар
Çyrdyk çardанъp.
Duşmandan eldi saqtoodjo,
Sever çamdанъp.
Bolşevik tarqan ьq menen,
Өner yjrөnyр.
Tujuqtan tuura çol acsaq,
Alalam taңdanъp,
Şattъqtъn ьгъn ьrdajьbъz,
Өlkөny kyn-tyн qajtarъp

1935-çы
(Qыrmem tьjätür)

KƏL BOJUNDA

Erkin salqъn çel çyryp,
Sergitken çandъ kol boju.
Kylumsyгөp, melmirep,
Bъbq kölym bir sonun.

Qubultur ьrdajt qalъjman,
Tigil vijik adъrdan.
Şьzqъьgьlqan yn cъqsa,
Asqa zoolor çadъrçan.

Бг ьrdasam çeegindен,
Boj termetet quвансым

Tersep kelet tolqundu,
Paraxod çajır qulasın.

Paraxotqo un qoşur,
Tıraktor sozur ır ırdajt.
„brdasın dostor“ degensir,
İlkitirik çımındaajt.

Aq vermet casır bulqunsa,
Tolqunun syjəm kelymdyn.
Oşondoı volso tolqunu,
Tujlaqtan azoo konyldyn.

Şaanilyu kolxoz ajlınan,
Şattıqtın ır ırdalat.
Burandaqtan selkinin,
Tamıçır veti nurdanat.

Aj çarğıta ças doctor,
Aq cəlmək oınor varatat.
Kulur—oınor səjrəndəp
Çarğaal menen taç atat.

ÇЫRQАL.

Çer çajnaqtan qızıl tuular,
Çelbireşet, çeldeşet.

Muzikanın şattıq kuysy,
Bytkən vojdu termetet.
Qubulçuqtan çarğıl şaar.
Kyn nuruna çılmaıır,
Gylyn asır qulpunatta—
Əzyn kəzdəı degdetet.

* * *

Kyn asmandan suluu nurun
Sajmalantat çajnatat.
Çadı ökənyın uul, qızıl
Bulbul quşca saıraşat.
Qıjşır qızıl toru kiygen,
Aq mandajlar ırdaştar.
Majramında syjynuşur
Çooduraşır qaraşat.

* * *

349

Baj cecəkej tyrynə oqşor,
Baqtın icı kyl acqan.
Gyldəı kərkəm qırbulağın
Şattıq ırın ırdaşqan.
Çadı doordun kelin qızıl,
Bozulandı—vozıju,
Kylmyndəşkən qubandıandan
Şirin ırın ırdaşqan.

* * *

Bul qajсылar surnaj tartqan
Arьstandaj syry bar?
Daqь cyret selki, vozoj,
Qoldo qьзы gyly bar.
Arqь qajсь tojtojuşur,
Baravanьn syjletken,
Nurduu kezь ojnoqtoqon
Balapandaj tyry bar?
Kerse aular atьgьbr
Çьrtal kytur ojnoqon.
Çaltanvaqan ec kyreşten
Qadimki ele tuuqandar.
Kyreş dese vьşьrqandar,
Emgek dese attanqan,
Qaarmandar bilek tyrse,
Eikke qaaldajьt çaьь şaar...

Toonu qara, vьgyn vaşqa
Tunuq suusu kelkygen.
Tajь tujlar, torpoqturu
Kekke tojur menkygen.
Suluu çondor ec uvaqta
Alajьm kelbejt kezьmьdь
Sooruqardь sajmalaqan,
Traktordaj kerkygen.

Çaşьl vaqta majramdaştar
Mojmolçuşur syjleşet.
Qьзы cижil vizdin qьzdar
brqalьşьp vijleşet.
Turmuşь sьgn qubanoqandar,
Birikteşip acvasa,
Ajьtсь çoldoş vizdin kynde
Çьrtal tyjnyn kim cecet?
Uşul vьgyn çarqьraqan,
Çaşьl-kekyl maj volso.
Kylky, kyldyуь brqа tolqon
Sançьrtaluu aj volso;
brсь zavod erkin talaa
Duşmanьnan arьbr;
Kim syjynbejt vizdin dostor,
Bar majdanda şaj volso!...

bras vьgyn ken SSSR,
Tilekteştik majda eken.
Sajmalarь taьdajlaşqan
Qьjal çetkis şanda eken.
Qьtaj-Çapon, Berlinderdin
Zьndanьnda şarajqan,
Erik talaşqan eldin uulu
Boordoştor qajda eken?

Alardaşy aýgyn bizdeý,
Кед majdanşа сьаьşа,
Kirdi weken polisalar
Bombo ыгъытьр uruşqa...
Qandaj mooqum qanar ele,
Tujlar-tujlar çyregym.
Erdin eri Telman dostor
Çoosun talqan qыльşsa!!!

* * *

Bizdin өлке қылақтатыр
Мьна tuusun ыгъады.
Tolqundatъr çyrek sьььr
Too çапытьр ьrdady.
Toodoj vijik gigantъ var
Bul өlkede tuulqan,
ььь menen işke attanqan
Baqtыluumun mendaqъ...

SEN QOJSOŇDA, MEN QOJSOM!

(Kyky, qaqşьq)

Çigit—Kerçylyktyn qьzmatъnan,
Qacqanъmdь men qojsom.
Ar bir tyny pivonojşo,
Basqanъndь sen qojson.

Ajal— İştі taştap, yjymde uqtap,

Çatqanъmdь men qojsom.
Bilwesenda vilemin der,
Maqtanuunu sen qojson.

Çigit—Tij der ajsam, bolboj qojson.
Qьjnaqandь men qojsom.
Sez keterbөj ьzalanъr,
bjaqandь sen qojson.

Ajal— Qonoqtordu araq menen,
Sьjlaqandь men qojsom.
Kemcilikti betine ajsa,
Tujlaqandь sen qojson.

Çigit—Çelpildegen, çez tamandь,
Çandaqandь men qojsom.
Kunde birge tijemin der,
Aldaqandь sen qojson.

29. IV-35-р Ajal— Çаныльşьmdь mojnumada,
Albaqandь men qojsom,
Uramъn der muştumundu,
Qamdaqandь sen qojson!

Çigit—Çojpularдын қыльмьşтарьн,
Tandьrқандь men qojsom.
Bojşo ьytken balandьda,
Aldьrқандь sen qojson.

Ajal— Qoldu çuuvaj tamaqqada,
Qol sunqandъ men qojsom.
Kylgendorдын вааръына,
Umsunqandъ sen qojsom.

Çigit— Çalaa çaar uruşupda,
Alandoonu men qojsom.
Murduñ cyjryp көryngenge,
Çamandoonu sen qojsom.

Ajal— Saqja qarşь uşaqть,
Dajardoonu men qojsom.
Өmyr şerik qьjьşvastaј,
Zamandaşьm sen volsoñ.

Çigit— Bir özymдын көмөcymө,
Kyl tartuunu men qojsom.
Dostuñ ycyn tuura çoldu,
Qьjşajtuunu sen qojsom.

Ekeө birge: Bir alqьmdьn aјlaşь ycyn,
Qalp aјtuunu men qojsom.
Çan vaqtьbьq adatyндь,
Sendə maqja teñ qojsom!

21/11-34 çal.

MOSKVA MAJRAM

Quluptanь, çьjnaьştan cьqьşьp,
Çe volboso tьjatyrdan taraşьp.

Kөcөлөргө çajnap kele qalqandaj,
Çyrdy көр el sap-sap volup çanaşьp.

Men mensigen, көк melçigen yјlөrgө,
Çelaireşip Qьzь—Tuular asьlqan,
Brdap cьqьp şanduu çaştar Moskvalьq,
Bir çaqьnan muzikalар tartьlqan.

Мьна çaar—
Turmuş menen qajnaqan.

Мьна көсө,
Milliondop el çajnaqan.
Yn cьqьrvaј tьramvajlar toqtolup,
Kөrky kyldeј elge tolqon aјlanad.

Tigi көр el көz çetkisteј cubaldь,
Majram menen uluu Moskva quvandь.
Brdьp-brdьp көterуşөt dostorum,
Kөkөлөtүp көркөm Qьzьl tuulardь.

Eldi kytyр, kыlymsyрөј Kremi,
Syjgen qurdaş, Mavzolejge kire bil,
Bir elestep, arьstan ilic vavany,
Osujatьn çyрөгүңө Cije bil!

Eldin көrky, qьzьl, çaşьl gylgө oqşojt,
Kylgen çaştar kыlymsyрөp kyngө oqşojt.

Er, şamdaşaj bizdin qızyl cekciler;
Айтқылась, degi oşolor kimge oqşojt?

Kercy alardь, qandaj qarmajt qылысть.
Temirdej sap ilgeriler qылысть.
Muzikalar çyryp marşьn sajaratьp,
Çerdin çyzyn titiretip сьтїысть...

Mavzolejde, kemengerler көryndy,
Sыru menen tolqundatьp көnyldy.
Añanttaqь milliondoşton elderge,
Bolşevikiik alqьs—uraan tegyldy.

Baştap өtty, qыз-|—tuular çanaşьp,
Tuulu erler, көsөmdөryn qараşьp.
Çumuşcular, matrostor, Аskerler,
Mındep өtty, көrky—şaпь çараşьp.

Asmandatьp paraşutun ucurup,
Ilim menen naadandьqtь çadatьp,
Çaş çoldoştor tankelerdi çygyrтыp.
Çarьşuuda çaпь çeniş sanaşьp.

Turpattarь, vaşqaca bir adamdaj,
Саальqabaстан, çyrgendery şamalдаj.
Erkin çaştar qulac urса asmanda,
Kөrynyşy qadimki ele çaqelмаj.

Bul majramda milliondoşton çaştar var,
Bular menen qылысть artqan qызdar var.
Mылтьq qarmap, tanke minip aждаşьp,
Qandaj qыьн Moskvadaqь qыз valdar.

Tyn kirsede tyğenөгөп million çaп,
Cубaj берет Mavzolejdin aldьnan.
Proçektir tuş—tuşunan çarqьrap,
Kөzge elestejt taq oşondo atqan taп.
(Ata çurtum proletardьn qolunan,
Proçektir өсөс volup kyjğen şam)
Ajtь dosum, qajdan bolsun armanьd,
Ataqь aşqan atqan tandaj nurdansaп?

Mındep—çajnap şyk өtkөн çoq uşul el,
Eles берет, degen өndyy, „bizdi көr“.
Milliondordun vardьtdьnda bir tilek,
Toqtoor ordu, komunizim uluu ter.
Borьorunda çenişine mensinip,
Çolotuşvajt sezimine qajtaь—cer.
Zamandaşьm uşul sonun dostorđo,
Çeniştegi ььnd menen salam ber!

Qajdan көrdym desem sonun mьndajdь,
Moskvadaqь çaştar kynу turvajьь.
(Çaş aqьndar ьrdavasa bul kyndy,
Kyngyğenyp көr icinde ьrdajьь?)

Kelecektüy çalyňňy bar çaşsalyňq.
Kösem, cecen aqyn qylat turvajyň.
brda, sözda, işda bizge berilgen.
Kel emese, miliondor, ыrdajly.

Çaştar estejt,
Lenincil çenişin.

Özdery ötkön,
Revolýtsa tenizin.

Çaştar kyny,
Bir көрсетty kezymө,

Bolşeviktik dajardıqtın elesin
Moskva emes, byt dynyjelyk tuuqandar.

Taq vul kyny bir qyzyttı denesin.

Bul uluu kyn çyregymde qaltırdı,
Tарсы қана tuuqandıqtın elesin.

Kezym çetwejt, vul Moskvanyň çalyňna,
Kөnyly tolqujt, çan qoşqondoј çalyňna,

Rajda volot көnteryşyul kyctyy at,
Taşqandatır qubat qoşur qatımda.

(Cojsoqordo menin tilim çetişwejt,
brdoo usyn vul gigantın vaaryna)..

Baqty vergen er bolşevik emesai,
Oşoncoluq proletariat tavıyna.

Moskva—majram, cындıqında ar kyny,
İştyy,

Kyctyy.

Tamaşaluu

Taq kyny.

Uşul çerde көz aldındан cуаşат,
Өнөгу аққан СССР дьн бар kyly.

Moskva majram—

Byt dynyjelyk iş menen,
Taşqandaqan engezerdeј kyc menen.

Işti, kycty, çeniştegi çemişti,
Qantip degi ajtır bytөm söz menen?

Oј çetwestej taituu qyjaj emesbi?

Söz qana emes, көryр bytyy көz menen,
Qandaj „мыза“ qajsy soqur, kelesoo,
Adamqа оққор vul çenişti sezegen?

Moskva majram—

Sotsializm çolunda.

Revolýtsa асқытарь çolunda,

Moskva көsem,

Lenince çol көрсөtkөн.

Bijik, uluu komintern товunda.

Өz çerinde өз Moskvanyň ornотuu,

Byt dynyjelyk meenetkectin oјunda.

Majram Moskva—

Sotsializm çyregy,

Oşonduqtan,
Bizda munun sonunda!

1919—1921, (Moskva)

ÇANB ŞAAR

(Diklamatsija)

Murun boş çer,

Emi çandaj?...
Çыбырадан

Отун қалбай.

Elektrik

Çarьq ajdaj.

Bojun kerip

Quruluştar,

Çandь ordunan

Turqan çandaj.

Taş qulatyр,

Çardь uratyр.

Çылақ—чылақ,

Suu curatyр.

Kökeledy işke çanbaj!

* * *

Som temirler,

Suudaj erip.

Quruluşqa,

Qubat berip.

Кірпиç—чыраç,

Бақа—зақа.

Qatar—qatar,

Irettelip.

Çumuşcular

Qurup atqan.

Cojun balqa,

Kyçke kelip.

Bilek tyryp,

Işte kylyp.

Өнөр менен,

Alğa çyryp,

Soqtu balqa, bizdin erler.

Çandaj—çandaj,

Ajьы qondu.

Ajьылақ bul,

Dajьn boldu.

Tomurandap,

Ermegi iş.

Qarap tursan,

Oşolordul

Murun ölyk—

Qum talealer—

Emi çanduu

Qalaa boldu.
Eski çerdi,
Emi qara.
Çaňırdı çer,
Emi qana.
Kök melmirejt—
Qarap tanvaj!

Toodoj yjdy!
Salır çatat.
Qıtaj—Qırqız,
Türkmen—qazaq.
Bulcuğu taş,
Proletarlar;
Ucsuz cölden,
Altın qazat:
Taşvadaşan
Emgekciden,
Qaltırğazır:
Bajlar qacat.
Çasar dınyje,
Artır kınıgö.
Çağırtır çer,
Şaar kınıgö:
Bizdin elke
Alça vasat!

„TAPSYZ QOOMQO“,

(Xor).

1-Sola: Qandaj sonun çerdin körky çağırğan,
Qandaj sonun eldin vejli çağırğan?

Xor: Ala tooluq çerler
Ala tooluq elder
Çağılanır, çağılanır.
Sotsialcıl saltanattuu,
Tapsyz qoomqo qamınğan.
Bul erkindyuler, bul kyreşcyler,
Çer termetken tolqun menen
Çarqırğan tağıa,
Qajrattanır alça.
Acqıctar çenıştin
Bolşevikten tavırğan.

2-Sola: Qandaj vojor ala toonu vıldaşan,
Tımsıqtıurup ala toonu cırtaşan.

Xor: Manar menen vejlar
Qara nijet çandar.
Qotorulup, qotorulup
Ajdaşanson, emgekciler
Şattıq ırın ırdaşan.
Bul çımuşcular, bul kolhozcular
Sotsjalcıl çarış menen

Kyreşyüden tynbaş,
Çeniş ығын ыrdaj.
Şymalanar kirişip
Kyc qajratyn cındaqtan!

3-Solo: Çojuu ycyn tartyn vaarın qaltynbaş,
Aldıvızdan ert kyjseda tartynbaş.

Xor: Fabrik menen zavod
Qatar-qatar top-top.
Qatar-qatar, qatar-qatar
Çyğuş inarşyn ыrdar alar,
Cuu ketoryp şaңqyldaş
Cyn qajrat menen, cyn qajrat menen
Çañ dyjne qurup kirdik.
Tapsyz qoom degen.
Uraanvız menen
Alqalajvız toqtoivoj
Qyzy tuuvuz çarqyldaş.

SEN ÇOLDOŞUM

(8-martqa).

Esindevi etken kyn?
Sen oşondo—
Mal orduna satyldyn!
SöleTTYler cecken çoq,

Cyn taqdyryn—
Melt-melt aqqan çaşyndyn!
Şorun qatyr,
Bjta vatyr,
Sur zamanqa
Qucaqtaşyr,
Çöldyradyn
Çan talaşyn, vaş urdun!
Çañ ajylda taq vugyn—
Erktyu volup,
Erkin-şajyr—
Öskön sen
Ketmen qarmar çer qazyр,
Emgek menen—
Kolhozqoda etken sen!
Birigettyn icinde—
Ekcej-Ekcej,
Bermet dandy sevken sen!
Bolşevikten
Örnök alar,
Emgeğinden—
Qubattanar,
Sotsialcy çenişterge—
Çetken sen!

1924-

III.

Fabrik menen zavoddo—
 Bygyn çoldoş
 Sen maşına vuradın.
 „Erkindy* dep atalıp,
 Kylymsyrep—
 Kucy kycke uladın.
 Kəkələgen
 Bizdin quruluş,
 Saltanattuu
 Çanb turmuş—
 Salam verse,
 Qol alısqan ıvadıñ!

 -88-

Madaniyat çolumda.
 Şağrın vegrə oquş ucun.
 Barbaçan?!
 Tereñ bilim alıudan—
 Kyreşcysyn,
 Kucyn qejtəp tavılaşçan.
 Qalıjmataj—
 Bilimdyysyn!
 bədar-berseñ—
 Çeñiş kyysyn.

Qıvabıñşır:
 Qol saavşat ajlanan!

-V-

Sen Qalıjman bul kynde,
 Aralaşvaj—
 Qaj majdanda tim qaldın?
 Sotsialcyl quruluşqa—
 Cynb menen
 Kirpic qojup camdandın?
 Bolşevikter
 Senin vaqtın!
 Daqt ilgeri
 bldam vasqın!
 Qujtu duşman
 Kergə vatsın!
 Bir şana emes—
 Miñ Qalıjman,
 Çene,
 Çene
 Çeñiş menen şandıqçın!

27/11—33-çyl Frunza,

ATAS MENEN BALAS

(Çanb adavajalyñyzdın eñ kençe vevogı Midin Aalısa-
 Jevqa).

Bala— Oj ataka qonçuroolor qadıydı.
 Kolhozcular qызматына qamındı.

Barsaň wolo çata werwaj cymkөнүр,
Mintip çyгyp waqasъndъw çanъndъl

Ata— Çuаarъmъek qaçыdаwaj kete wer;
Estyуsynwaj waçqъn dejmin çaaçъndъ.
Degi maçta aqыл aјtwaj çewіer,
Taар çyгyгyn өзyдyгн çөн çajъndъl

Bala— Çaştа wolsom, iştin çөнyn wilemin.
Men pioner mektepte oqur çyгөmyn.
Sen Kolhozçо iştebesen welsenip,
Qardъn qantip tojunat der kyjөmyn.

Ata— Atъn toqur atqa miner çыjъndъn,
Eercip çyгyp sorpo icyгny wilemin.
Oşondoda qampajbasа qursaqъm,
Tyn icinde qampalarçta kiremin.

Bala— Uuru çыlsaň qaroolcu atъr saıwajъw.
Çe wolvoso çъpa qartar alwajъw?
Saçta oçqoçon qara saqal kolhozcu,
Qalъd eige uјat wolur qalwajъw.

Ata— Men ulaçajdъm welim oorujt iştesem,
Atasъ ycyn walasъ ele warwajъw.
Ataң ycyn uulum өзyд qызmat qыл,
Kelөkөндө biz icip-çep cardajъw.

Bala— Anda seni çalqoo deşip çekteşet.
Beget wolsaj ortowuzdan ket deşet.

Өlөrmөndөq çыла wersen waçqъr,
Erkindyуler işi menen tepsetet.

Ata— Şajpaңdasam atqa miner quularçta,
Emgek kyndy alar dele epteşet.
Qoşomatqa ыqсыл wolsom wөjрөндөp,
Beker nandъ oşondo атаң çep ketet.

Bala— Çoq atake, warwa andaj şumdarçta,
Beker çatъr, qur arqandъ tьрманwa.
Çyгө wersen dejdi çandaj salrajъr,
brъsqъdan taçыr ele qur qalwa!

Ata— Bildim walam menda senin sьrъndъ.
Tilindi alam, acуulanwa, surdanwa.
İştebesem oоqatъ çoq qalamçо,—
Şьmalançan erkindyуler turçanda.

Bala— Tyşyn ata, sen emgekten qaçwaaçъn,
„Beker nan“ der qur oozuңdu acwaaçъn.
Şьqaj urur tьrmoocuңdun tişterin,
bidam warъr, aјrъndъda saptaçъn.

Ata— bras murun men dardajъr çatqamъn,
Tilin alъr uuru-şymşyk waçqanъn.
Andaj wolso menda erkindyу wolojun.
Qыjaңqылыq, kekselitki taştadъm.

Bala— Sonun sözçо, erkindenem degenin,
Syjyngөnden tuјlap ketti çyгөгym.

Sen atake konyldonyp iştesen,
Emgeginden konyunəjay oneryn!

Ata— Mendejlerdi quwandyrqan, çaşartqan,
Kergylöcy bolşeviktin oneryn.
Çyrcy, çyrcy işke eercite varajyn,
Tojrondoqon arqa syjөө-çölögyml!

1934 - çy.

ALTYN TOO.

(bşyq atadaqy altyn kenine)

Ej altyn too!

Sen qylymdar çatqansyn!

Altynnydy

Çyrgyundy çatqansyn.

Al kynderde

Tunaryqtar konylyn,

Kök çelkenden

Qara taştar vasqan çyn.

Bilesinbi sen qacan

Vaaty,

Şanduu

Konylyndy aqqansyn?!
* * *

Al kynderde,

Çyrgyundy teveler,

Tekeberduy manar-vajlar çajlaqan.

Mee şyzdyqan

Qumqaj ononqon talaqaj,

Quldanyşy,

Meenetkeci vajlaqan.

Kök çajqada—

Çylandajlaq mal vasqy,

Malçylardy

Mintip şoru çajnaqan...
* * *

Aşjirsiz

Uşul moldo-qoçolor,

Araşanda

Emnelerdi qyvad?

Tuubaqandy,

Tuuduram dep ynkurdy,

Selkilerge

Qojun alyşy çyqtady.

Oluja kery,

Ajdoodoqy naadan el,

Seldelyynyn,

Aldoo sezyn tnydady.

Qoço,

Moldo,

Oluja

„Qudaj“,

Rajqambar,
Çalqan bele
Bizdi alek qylqanb?
Ej asman too,
Sығнд ығуғн асылды!
Ығуғн аарсыр,
Qan aralaş çaqındы.
Evaq kynden.
Emi qana kerdyn-аю,
Texnikaluu
Proletariat vатырды!
Bizdin qызы inçener,
Tersep сыqtы,
Yn çetsegen vaşынды!

* * *

Ej altın too,
Beyregyndy qazavъz.
Uqtар çatqan
Altın kenin аsavъz,
Altın,
Кумыş,
Көмыр,
Темір,
Çez.
Qolo—
Magnit таар,

Biz coqundan aşavъz.
Başlyqındы esepтер,
Altın menen
Mandajьna çazavъz.

* * *

Çyregynden
Tujlar сыqqan арақан,
Miniralдын
Dарь suusun qarasan!
Qарсыqajdan
Elektrik kyğönde
Kylyndeşet,
Ajdaş çarыq aylanad,
Qарсыqajlar ыгдаşыр:
Elge, Çerge,
Çараşьqtuu çандь şen,

* * *

Çaşьldanqan.
Ken qarсыqaj ver çaqьп,
Demdyu—vaатыр,
Kolkhoz qurqan el çaqьп,
Çyregyndy.
Qorqоşundaş palqьtat,
Tьңşар көрсен!
Bulsuldardьн ыrlarьп.
Çандь aşьлн,

Kötərylyp kyülənyr.
Qandaj sonun,
Senin kyərəş sərlərdə?...
Duşmandardən
Sejil çajə voləoston,
Araşanım
 Əzgəryldy—vəzəndi.
Meesi taza
 Meditəinder emdeşet.
 Alsəraçan,
Şajmanə çəq kesəldi.
Sotsialcə
Erkindengen doqturlar,
Çarqəldatəp,
Çanə tuunu kətərdy.
 Emgəkcilər
 Sajrandooçu yjləgə,
Qəzyl kirpic,
Sement—taştar
 Təşəldy...

Fabrik, zavod
 Kolxoz-sovhoz kəndərdən,
Kelgen dostor
 Araşanda dem alat.
Erməkteşip,

Erkin çərtəp çatəşəp,
Kənyl sergip
Bulcuq eti cədalət,
Qəzərtəştuu,
Qəjaq-garmon yndəry,
Ərdəp çənəjt,
Zooqalarçə aralap:
Kimder duşman kim mənən?
 Brdacə dos,
 Çənəş ərən ərđacə,
 Şarqəldatəp
 Revoljtsaləq yn mənən!
Emgəgin kən,
Mal kənindən taanəşən,
Çoldoştordon
Murun seni bilvəgen.
Məndajəndə,
Tilip ondu ornotup,
Syjleşəvyz.
Asmanda aj-kyn mənən!

14/VII-1933-çıl.

ASMANDA.

(Aeroplan Qaraqolqo ketti).

Alda qajdan şanqajat,
Keterylyp qyrqybz too,
Coqusuna yn çetæes,
Qyrqybz tooda asman too.
Asmandaqan toolorum,
Qulac çajqan zoolorum,
Yn alyşyp syjleşet:
Degen endyy oo,-oo,-ooooo...

Ala toolor çaltırajt,
Çarqyldatyp çondorun,
Çan çetæejtqo degensijt,
Sozqon menen qoldorun.
Kersyn dejai cartarap,
Kulymsyrajt qajqalar:
Al keteryl alatoo,
Asty çarpy volvoqun!

Çoq çoldoştor qyrqybz too,
Ali asmanqa çetelek,
Aeroplan uctuqo,
Toodon bijik kækөлөр.
Asmanında asmandan,
Qulac urup aсqan sьr.

Al texnika temir quş,
Epkin dejtde kycənət.

Adamzattın aqyly,
Çetken emes al kynde.
Asman çerdi vaçynttıq,
Bizge tizgin tijgende.
Zuulap qanat qaqqanda,
Quştaj uctuq asmanqa.
Çer çyzynyn tutqasb
Ej çoldoştor bizderdel...

Ucqa menen quş çetæejt
Tiktegende kəz çetæejt,
Qanteniri, pamirdin,
Coqusuna cendetæejt.

Aqquqqa oqşor çaltıldap,
Çyldəzda ojnor qalqyldap,
Al temir quş duulady,
Kəz aldında epkindej.
Rossijanın şaarında,
Aeroplan volot dejt.

Kişi tyşyp icine,
Asmanda ucup çyret dejt.
Degen ojdo çyrcy elek,
Qat qavardan ilcy elek.

Emi bolso temir quş
Alatodo erkelejt.

Qajrattanır temir quş,
Qalır ucup cyjdy aştı,
Teeveregi nurdanjan,
Bizdin ısbıq keldy aştı.

Ojnoso al quş asmanda,
Çań ajıl qarap asmanǵal
Texnikaǵa syjynyp,
Şapalaqtap qol captı.
„Kelci bizge temir quş,
Bizda saǵa tyşoly.
Çerdin betin tańdantır,
Bizda asmanǵa ucalı.
Asman ısbın çer ısbın,
Tyrkyn-tyrkyn al ısbın.
Bizdin uluu tarıqqa,
Altın menen çazalı.

Der saǵırtan te tigi:
Çań ajıldın erleri.
Texnikaǵa qol sozur,
Teminişken ilgeri,
Ojdolop şat çyruşet,
Yjrenyuny syjuşet:
Tolqur ıbıat asmanǵa,
Qonıuroodoj yndery.

Asmanda ojnop yn salır,
Aeroplan zuuladın,
Ala toluq elinden,
Antarır ısb suradın:
Kenyly quunaq elindi,
Çibek kıkyl çerindi,
Kel asmanǵa, kelgin der,
Syrej turqan yjrenyp,
Köz kergendy yjrenyp,
Bizda çasap alabız.
Bizda sendej kıkeler,
Tamaşǵa qanabız.
Qızıl cektı qarooldop,
Alısqa köz salabız.

Qolqo tizgin tijgenon,
Öner pozdor kelgenon,
Qızuulanır yjrenbej,
Qantıp artta qalabız.
Çań ala too vaatır,
Kylgenyde maqtanaı!
Buqur çatqan toolordo,
Kenderine maqtanaı!
Çalan kender çetişbejt,
Ken ıyt taqıdır cecişbejt,
Texnikaǵa çarmaşır,
Uca ilgin asmanǵal

Ej asmanda uca bil,
Ucup qajra tyşe bil,
Asman çerde kyreşte,
Majdanьды kytё bil,
Kөkөлөsyn texnikaд,
Byt dynyjө tiktesin:
Maqsattь сьп tyşynsөң,
Baarьында kytё bil!
Biroq degi asmandan,
Şamal ajdar ketbesin.
Cala yjronşөң temir quş,
Belinđi mert etäesin.
Kөrgөnyndy taamaj bil,
Tizgininđi vajqaj çyr.
Baş ajrylyp but сыпvaj
Tuura сыqsьп meldeşin!
Ej ala too, ala too.
Bijik ele sensinqo,
Coquд çetken çyдызqo,
Asman menen tensinqo,
Sendej vijik var veken,
Bar volso eger qajda eken,
Dep çomoqtop özyңdy,
Ajtcь elekqo oşondo.
Senden vijik—qьjьndь,
Mьna yşyntyp көz көrdy.

Kөnyl tolup bilimge,
Oj—sanaавьз өзgerdy.
Альмқұлдар Таştандар,
Кесе kynky çaş baldar!
Ucup ojnop kylmyңdөp.
Сақығышат vizderdi.
Asmanda ucup, yjrety,
Proletarь sojuzdun,
Qьзы Moskva emesä,
Erkindyusy çarьşьп.
Kemengerden ygy alьp,
Texnikaь qolqo alьp
Kelip turat meninda,
Şamal menen çarьşьm...
Kөrvөгөnyң necendir,
Uqbaçqanьд esen min,
Baqtьluusunđ vizdin el,
Tuunđ vijik munu bil.
Işke kirdik vel vajlap,
Baqtьndь асыр tajtajlap.
Çeteledi çetilitti;
Er volşevik kemenger!
Asmanьнда özyңdyn,
Syjgөnyңdөj çyrө bil,
Tьjanşandan Moskvань,
Asman menen көrө bil,

Et vəşymda Moskvadan,
Ala tooqo kele vill
Ənərdən kec qalvaqın,
Erkinindən tanvaqın,
İlgeri umyt qurdaşım,
Kel çorqoru kele, kel,
Мьна uşuntip volşevik,
Turmuşqa çol aсqanda,
Qьзы tuular ыqaldь.
Çer qana emes—asmanda,
Qajratь mol verender,
Аqьь mol kemenger,
Turmuş qьзыq, çol aьь,
Al erkinde, kec qalva!!!

20/V—34 нсь çь.
Frunze

SЫRDAŞQANDA

*Turmuş özy qьзыqqo,
Тааныластај өзгөret.
Өзгөргөнүн турмуштун,
Çaşooocular eskeret.*

Ej çoldoşum tarmal sac,
Qarmavaşьн „şajtanьд“.

Kenjlymne tьşkando.
Qjinqundьn tьşkando.

Blitsturoo an kьzrele.
Blitsturoo an kьzrele.
Çaşqь kьşyryo çorqorle.
Kyl çışşadь çorqorle.
Quluntorqor an tьşkando.
Tajmьqь çuntь yqь çelele.
Çaş kьşyryo çorqorle.
Quluntorqor çorqorle.
Mьşqь çorqorle çorqorle.
Kьzrele çorqorle çorqorle.

Çij tegimən çyşyryo.
Suu çegimə çorqorle.
Çorqor çorqorle çorqorle.
Bijap atь çorqorle.
Aryşşadь çorqorle.
Ary—enegre çorqorle.
Bijapçь çorqorle.
Çorqor çorqorle çorqorle.
Kyn atь çorqorle.
Bzay çorqorle çorqorle.
Çarşadçь çorqorle.
Çarşadçь çorqorle.

Qujup turqan şatırap,
Şamıqıy çaar vytkence.
Asman cajttaı asıyır,
Bulut tarap ketkence.

Qojnun asır ataıdıń,
Bılap kire qacqan sen,
Şuıraqta oronur,
Tumculanır şatqan men,
Suıqta qandı qujıqandaj,
Tentek eleı sendaıqı.
Dalaj qaşır—sınıń,
Sındırısu elem mendaıqı.

Al kyndır bir estelik,
Şyır turqan estelir.
Turmuş esen qubulşıjt,
Qarap kirsöd tekşerir..

II

Kylyp—ojnor şaqırap,
Sen talırınır şyrgende,
Balalıqtın bir qıla,
Qızıqtarın kergende,
(Oj—şyıqtanır qındır,
Kör vıldyrken tergende).
Qızıl ılıp sarıajdı,
Ataı—eneı elgende.
Bir tuıqtanır şoq volur,

Seni aldejler vaşarqı.
Toqtono alvaj aşıasız,
Tentir ketıń dalajıqı.
Esen eşik qındır,
Şyır şyır olturur,
Şorduu vala vaqtına
Kez keldi ele qojculıq.

Sen oşondo erşejir,
Qozu şajır kelcy eleı,
Belıń sırqaj şıbaqtan.
Mydrylyp şyrcy eleı.
Kezeginde mendaıqı
Bırge tezek tercy elem,
Qojnumdaıqı kemectyn,
Teı şarınır vercy elem.
Andan kijin qozu emes,
Şyrdetyp qoj şajıu eleı,
Mangel oroq qolumda,
Men quıraqta varcy elem.
Edirejir sendaıqı;
Cök şıjşır vercy eleı,
Coşojnonu ketertyp:
Keede qoşo kelcy eleı.
Menda şaman qıjnaldım,
Şajıqsın uj vaqqanda.
Şajır temir tikendi,

Џылаң ајақ вақанда,
Ујлар тьпвај саятақтар,
Тьрақташыр қасқанда,
Секөден тер монсоқтор,
Сурқар сургөн сақтарда,
Кылык ујлар тајраңдар,
Ајдоолорто қашсу еле.
Ее volo алавај алаңдар,
Қурвуд қаман шақсу еле.
Көгур қалса қорғусу,
Қақ соқуқта сарсу еле.
Валарандај сьргьгар,
Вала сурқар қашсу еле.
Мее қажнақтан ьсықта,
Ас талаада сургу эле,
Вај уулундај сьлыкьдөр.
Қасан қорто минсу эле,
Џьаьысақта волвостон,
Торроқ минип келсу эле.

Ал азартуу кындөрдө,
Биз сургөндө қьсыьыр,
Мырза валдар келсу эле,
Бизди тооруп, қьзыаьыр.
Сьјгөнүнөн келсу емес,
Уруқань келсу эле.
Кусу қетсе төвелеп,

Бјлатқань келсу эле.
Қамандар деп мазатқар,
Савақтань келсу эле.
Кус көрсетсек қаршыаьыр,
Талақтань келсу эле.
Ојпор сургу аьыда,
Ериккени, келсу эле.
Сьндар эле урам деп.
Џеликкени келсу эле.

Бервејсид деп ськөндү,
Вај валасы қекирди.
Ура турған кишидеј,
Бқыс берип зекиди.

Али менин esimде,
Қадатқаньд бир товун,
Қақыр вайдын еркесин,
Оозто муштар қојатонун.

Бирин мента секеге,
Томрој менен соққомун,
Тьваландар ошонтур,
Саа кусымды қоққомун.

Сен қурсаққа тепкөнде,
Ал есirik қьаьылаң.

Cojonдодон erkenin,
Kөздөн çaşь cuburđan,
Baqьrđanь tьtьnьp,
Aldaқajdan uđulđan.

Atasьna çetken son,
Al erkenin qavary,
Kilendegen Çaqьp vaj
Seni vajlar savady.
Az kelgensip anyьsь,
Atqanağa qamady.
(Menindađь atamдыn,
Quurulup tur zamanь).

Sen emne esirip
Urduң vajдыn valasьn,
Degi munun şoqtuğun,
Tyk vajqavaj çamasьn.

Der akemda surdanьp,
Başьn sajqar naalyды.
Baj virdeme qьiat der,
Qorqqon oqşojt qalyьvь.
Mьna oşondoј tarmal çac.

Erkelikten aјrьnьp,
Bosoğodon aş icip,

Çyryusy elen qajđьrьp,
Tentekterge tijyudьn,
Condorunan aјbьđьp,
Kijim çьrtьq qursaq ac,
Oşol eken çardьlyq!

Oşondoda tьjьlvaj,
Cirkin ottuu valalyq,
Qança qьsьm көrsөnda,
Turđun kelbejt qamalyр.

Овосодо—talaada,
Çyкө oјnoşup çatсь elek.
Kez-kezinde çьjnalьp,
Ordo dele atcu elek.

Çarçağanda bir maalda,
Oturcubuz kylyşyp,
Çanactađь suusundan,
Icer elek velyşyp,
Onoj menen sen toјboј,
Içsen dađь demitip.
Çeti qattuu qursaqь,
Şorduu çetim toјbođon.
Der şьldьndap oşondo,
Biz elekqo oјnođon.

Emi körçy köz salyp;
Oşondoşu dostordu.
Elestetip alardь,
Delevem bir qozatoldu.

Emki valdar сьпнда
Тарсььqtь az көrdy.
Emki turmuş qubulup
Sajmalandь өзgөrdy.

Emki valdar сyкө emes,
Аeroplan оjnоşot.
Emkilerdi mektepte,
Pionerler оjnotot,

bras vizda bir kezde.
Pionerge kirgenbiz.
Çoon sanşa сьşara,
Coloq ьştan kijgenbiz.
Çel—şamaldaj ьdamdar.
Çeңildenip çyrgөнvyz.
Caalьqvastan qol sermep,
Biz ilimdi syjgenvyz.

Baş çoşoru өtkөн son,
Qьzьl çaşoo cecildi.
Kөkyөkkө çaltьrap,

„Kim“ vedeli bekildi.
Boj көtөryp, vel bekir,
Qanat qujruq çetildi.

Kөnyldөнyp турşanda,
Emkilerdi aştajьn.
Qьşşaqtabaj uşur tur:
Çeңiş kyysyn tartamьn.
Şaңşьratьp sen ycyn
Сьr sandьşьn acamьn,
Bajaşь vizdin Ömyrqul,
GRU volup alьrtьr.
Qaarmandьq ordundan.
Tөşкө virdi taşьrtьr.

Өzyn, vilgen Ась-бек,
Rajkomdun qatсьсь.
Qatсьlardьn icinde.
Çaқşьlardьn çaқşьсь.
Kylgynbektөр—Альmdar,
Өlkөvyzdyn çazьсьсь.

Аадьçapar tentegin,
bşpolkomşo төr еşa,
Çaңь şana varьrtьr,
Kөр çьl оqur qalaada.
Mydrylgys, iş vilgi,

Çatıq volup alırtıg.
Al tentegin işinen,
Körçylykke çatırtıg.

Bektendi kerdym ögyny,
„Palıt otel“ völdum dejt.
Qısa qarınar qolumdu,
Qojo vervej kılmyndejt.

Turmuş çaqıb, el sonun,
Mejmançylar kelgin dejt.
Qıstalıbıñ çoq volso,
Bugyn ele çyrgyn dejt.

Tamaşakøj Bökönaj,
Kerşö kylet ır çajır.
Oqur çyret Taşkende,
Önör usyn cıñdanır,
Intelegent tygöngyr
Çyret eken qırđanır.

Daqıb savaq verem dejt,
Batırcaqtar kirsynde,
Tarıbjasy völdum dejt.
Kesegi qojcu—çetimgö,
Çetımcılık—çoqcılıq,
Menındaqıb esimde,

Syrejly biz alardı,
Tizgin tijgen kezinde.

Özün syjgen Sadırtın,
Emi volqon texnik,
Taçrijaa işinde
Kolhozdoqıo vekilip.
Çek ajırtır, çer cenep,
İşter çyret cecinip.

Közümö menin köryndü,
Belgilyyden bir çaman.
Al volso dylej Sarala,
Taman tirep turbaqtan.

Ötken çıb Sarala,
Oquudan qasır ketiptir.
Ajylda daqıb tim çyrvoj,
Kolhozduñ tyvyn teşıptir.

Qız—kelin çandap cırajır,
Çyret eken ajylda.
Çalqoolordon eki-ycöö,
Daqıb var dejt çanında.
İleşe alvaj qalırtıg,
Bizdin turmuş aqımtıg.

Ötken çıb Sarala

Koixozdjo qatcъ voluptur.
Poldomocqo şıltoolor,
Yc kynde bir qoj sojurtur.
Dьjqandarđьn aлына
Kөzyn salvaj qojurtur.

Bir vөtelkө araqtъ,
Bir şimirip qojot dejt.
Koixozdun dalaj aqcasъn,
Icimdikke soqtot dejt.

Koixoz ycyn Sarala,
Belsinip bir Iş qыlvaj.
Çyret eken keңkejip,
Erteңkini eske alvaj.
Kuzyndө ele Sarala,
Yjlenyptyr çanьdan.
Koixozdun satъr eki atъn
Çasanъrtъr avьdan.
Erteli—kec cъqvajt dejt,
Ajalъьn çanьnan.

Part çacejke Bajalъ,
Sakendin çajъn viliptir.
Ici—voorun ađtarъr,
Işin sotqo veriptir.

Uşul kynde Sarala,
Tyrmөde eken qamalъr.
Oңvodu dylej degen sөz,
Ajьlşta ketken taralъr.

Мьна oşondoј çoldoşum,
Alige көр кемcilik.
Keleşegi qajъrduu.
Keletavъz telcigip.
Qorqo turşan viz emes,
Qaluucudaj mertinip.
Işke kirdik kuyldөp,
Өzyvaycө ersinip..

V

Al sen volso Moskvada,
Oqur çyrgөн ekensin.
Kөkty qarap qalъrsъn,
Ucup keter vөkensin.
(Bul tijişken bir sөzym,
Degendej көnylyң көtörylsyn).

Daraçasъ çoşoғu,
Mөkterke өtyр alъrsъn,
Bilimge ee voluudъ,
Cъn kirişip qalъrsъn.

Тыжатырда çенејsyn,
Boş kynyндө тура албай,
Sapar cegip kelyyge,
Mingen çorçon тырамвай.
Өнерyнды көргөндө,
Туралајмын қуванбай.

Tarmaldatъr casъndъ,
Kөrkөmdөtyp qoјursun,
Сымбатънд артық қыладан,
Зьнқьјтан çigit volursun,
(Bul keјrindi көргөндө,
Qьzdar özy çoluqsun).

Bajralъşьr syjleşsөd,
Markis—Lenin deјsin sen.
Teorija soqtursan
Tyşynөөј qalam keesin men.

Alъstaçь qьrçьzdbъ,
Bajaçь dep oјloso.
Artta qalçan eldi estep.
Şьldьnd qьlьr oјnosо.

Nurduu Moskva epkindep,
Çetkirgen bizge өnerdy.
Evrupalьq çoldoştor,
Tartadъ dalaj ceverdi.

Bilimpozdor gyldeuty,
Vuz, texnikom degendi.
Sotsialcьl өkөvьz,
Çajnatъr kelet өnerdy.
Çanьlьqtar qьzьtat,
Dyrkyretyp denemdi...

Aјtvasanda vilemin,
Qurvum, senin, çajьndъ.
Tavьnd ycyn ištegen,
Qьzmattarьnd daјьnduu,
Al toqtolvoj, çeneј ver,
Kenen taştar arьmdъ.

Qoјcu volçon kezinde,
Barьb ele Moskva esinde?
Ygyttejt dep cektebe,
Biroq vajqa, esirbel
Aşa carva, kecikae,
Өlcөmyндөн ketirbe.
Mьna uşuntip çoldoşum.
Turmuş emi өзgerdy.
Alatoonun Moskvaçь,
Qol vergenin көz көrdy.

Bajqavaçan kişige,
Emi qaldьq taanьlбай.

Дақъ аьста сүгөвүз,
Ҷақьп Ҷерден тавьлавај,
Қантiр елге қайталъ,
Кусту сьјнар—қатънвај?
Дүркүгөсү күнүвүз,
Кетөргилген Ҷаьндая,
Велден кесир билимди,
Мурунқудая зарьлавај,
Кез-кезінде аьлдь,
Түра аьвасьвз сақьнвај.
Biz bilimge Ҷetkence,
Kytөр аьл тарьнвај.

Мьна ушунтыр Ҷолдошун,
Турмуш Ҷолун ескерди,
Күрөштөргүн турмуштун,
Таарьқ қысцу кез келди.
Al kyndөky erkeler;
Emi vizge tepseldi,
Qojcu-qolon, quldan көг,
Qolu asmanqja Ҷetkendi.
Intelegent Ҷолдошун,
Qolundu қьса қартаьн.
Qoш-aman vol, Ҷөнөдүм.
Pojuzdan кес қайваьн,
Savaqьнда var сьқар.

Цвақьндь аьваьн.
Дақъ бир Ҷол аьтармьн:
Icki сьгдьн қалқаньн.
Alatooqjo vajandajm
Bu! Moskvanьn al-Ҷаьн.

(Moskva), 11/VI-34-Ҷ

СБРДУУ ҶООР

[Pojemadan yzyndy]

Ҷан Ҷолдошум Ҷарийра!
Aldьm Ҷаьтан қатъндь,
Alda nese oьlonur,
Oorutupsun, ваьндь.

Dalaj boldu kelgenim,
Oquu izdep аььса,
Majdanьnda bilimdin,
Tyшкен elem Ҷарььса.
Biroq ketken Ҷоқ elem,
Seni azarqa салььса!

Iшen Ҷakin сьньнда
Bilim aluu tilegim,
Oшonduqtan зарьдьр,
Aьь Ҷерде сүгөмүн,
Ҷексий турқан Ҷөнүн Ҷоқ.

Qadimkidej çyregym.

Ojlocu elden tap-taqyr,
Bezip ketken emesmin.
Syigen çarým özundy,
Kecip ketken emesmin.
(Esindedir keterde,
Alda nece keçeştim).

Çaň dyjne kişisi,
Çamandьqtь ojlojau?
Syjgyncyktyy çoldoştun,
Mojnun tetir tolqojau.
Oquşuma kyjynwej,
Syjynuşşen bolwojau?

Madanijat turmuşun,
Өtө sonun çaqьnda
Ilgiler, qol sozur,
Oquj turqan caqьmda.

„Uluq bol“ kelip degenin,
Ojlobostuq emeswi?
Oqup çyrgen çoldoşqo,
Kim beret mьndaj keçeşti?...

Atajylar kelgen son
Oquvaj ketcyu men belem,?

Ee bolbosoq ilimge,
Qarmaşavьz kim menen?
Uvajluu bilim albastan.
„Uluq bol“ decyу sen belen?

Qara volson özyn bil,
Al aytqanьd ker emes.
Kynymdyk bir qьzьqqo,
Imerilcyu men emes.
Bizdin door dedojdy,
Bilimdyygө teңeves.

Çyregymdy tujlattь,
Senin kee bir sьrlarьd,
Eercip rijva icwej der,
Oşoqto atman qьlqanьd;
Çaňььqtь taamajlar,
Tuşyө alsaj turqanьd.
Ickilik der bildiwi,
Turmuşundun çьrdaьn.
Өtkөrmөk belen mas volup,
Çaştьqtьn çalьn qьrdaьn?!

Evropada men çyrsөm,
Seni bar der bel qьler?
Qьjьndьqqo cьdaşar,
Çoldoşum der dem qьler.

Ajnıtvacь көңyldy,
Arman ajtır qajtırьp.

Qarьş cыlvaj yjnөн,
Çaңь doordun adamy
Qolomtodon uzavaj,
Yj kucyk volup qalavy?
Çata verse zulqujur,
Orundajavь talavy?!

Bizdin doordun çaştarь,
Sьjlavajavь qarьsyn.
„Qartaң eneң daqь...“ der
Al emne namьsyn?

Çaңь turmuş çaştarь,
Çek көгөvy eneni,
Çe volbose řarьjra,
Enenin çoqvu keregi?

Bizder ucyn çumşady,
Ata-eneler ömyryn.
Enekemdi çektesen,
Irençijt menin көңylym.

Erkeletip, aldejlep,
Aq sytyn dalaj emizgen.

Biz testijer volqonco
Dalaj çanьn kejitken.

Enekemdi saqьndьm,
Mojnumda көp mildeti.
Saqtadaqь tijiştyu,
Al mildettin bir ceti.

Yřkygө verve qajtırьp,
Qalasyң көctөн ajғыьp.
Erkindep көңyl aca alvaj,
Çyresyң kimden ajvьqьp?

Çe volboso antqorsup,
Çөн ele qat çazvaqьn.
Ar kimdin çajlar көңylyп,
Dart coqtultur çatvaqьn.

Syjgөнymdөн ajtamьn,
Cirik oşo vatvaqьn.
Çaş valaca tarьnsaj,
Erkelikti tařtaqьn!

Bul qajqьlyu qarьңa,
Eriksizden termelem,
Çez tamandy qoltuqtar,
Çyryp ketcyu men velem?

Çel erkölyk qyldyñ der,
Çalaa çarçu sen velen?!

bras çoldoş alysa,
Сындар qoldu sermedim.
Alatoodon vul çerге,
Oquu usyn kelgemin.
Өнөр, bilim-sajasat,
Ar ubaqta ermegim!

Оова, menda kez-kezde,
Театрға баратын.
Çапыльдыñ турмуштун,
Kelet eken qaragdyñ,
Тыятрды тушынсаñ,
Алдагы бир савагдыñ!

Işenwegin Şarbyra,
Kөyngөndyn sözyne,
(Eger icki сығынды,
Сындар ajtsañ özyne)
Bizge duşman çoq weken,
Сөр saluucu көzyde!

Dos - duşmandyñ ajtqandyñ,
Kөnylyde tyje ail:
Açыратыр qalp-сынды,

Estyylөрсө çyre bil.
Çапыса erkin çyre bil.
Çапыса ojnор kyle bil.
Madaniyat turmuşun,
Emgek menen syje bil!

Qatandyñ da bir çerinde,
Çyrsөk depsiñ çanaşыр.
Dalaj sözy qatandyñ,
Өtkөndy turat samatыр...

Qара volvo Şarbyra,
Birdemeni estedim.
Estegenim ajtajyñ,
Kөnylyde ketbesin.

Sen көrgөnsyñ vilemin,
Dalaj coloq etekti.
Сытырагян al kezde,
Bir top tilmec kesepki.

Oşondoqu myrzalar,
Belgilyy iş iştewej,
Соd өнөry масчылыq,
Kyny volbojt icwegen.

Масчылыqtan qol tijse,
Baştoocu ele çaattь.

Suqul qoştop alьşьp,
Ecen vajdь—manartь.
Qьzьl ceke voluşur,
Ujuşturup tarartь.

Çyruşcy ele qoştоşur,
Mejmanьlar toptoşur,
Mas volqonson oolçur,
Dajьnьsz sөz qoztoşur.
Çaattaşьp, uruşur.
Ajaşьnda sottoşur.

Qarşьşьşьqan ucırda,
Tarancalar suurulup,
Qьsьratьp tişterin,
Bir-birine çulunup,
Qьjьqьşьşь şumdarьdn,
Alda qajdan uşulup.

Temteңdeşip çyrgөndyn,
Ecenin menda көrgөnmyn.
Mansap ucyn çutunup,
Dalajьja para vergenin.
Kursyldөcyu oşolor,
Qamanьndaj dyjnөnyun.!

Çьjnaьşta kedəj dep,
Kөzdy çutur vaqьşьp,

Kec volqondo vajlardь,
Yjьrgөnө saqьşьp.
Cengel-cengel aqca alьp,
Çeң icinen çaşьşьp.
„Para“ dese çutuncu,
Bir-birinen aşьşьp,
Qamtьj qarmpar ketcyu ele,
Qalqan quular maşьşьp.

Al „mьrzalar“ var kezde,
Şumdar çyrcyу çajlanьp,
Baj—manartьn orduna,
Bajquştar ketcyu ajdalьp.
Qujtu—şumdun eceni,
Uluqtuqqa şajlanьp.

Al „yp“ төгө берcyу ele,
Baj-manartar qьzdarьn.
Dalajь көrgөm cirenip,
Sөөlet kytyp çatqanьn.

Erke yjьrgөnө vaj qьzь,
Çaş valadaј tajrandar.
Kyjөөsy menen ylpөttө,
Çyгө берcyу sajrandar.
Kөrsө qьsar voluşcy,
Bir talajь çalçandар.

Al qatъndar cыrycы,
Өzdөгyncө qытылдар.
Durus cigit көгyncө,
Kylyşkөny şыqылдар.
Tegerenip qыjşандар,
Toqtono alvaj şыlqылдар.

Çigitten cigit tандаşыр,
Baqqa ketcyу çандаşыр.
Kyugym kire, el çata,
Qucaqtaşыр qартаşыр.

Tyn ortosu volqondo,
Kelyucy ele çандатыр.
Bir „maruusa“ turuucu,
Tamaq aşьn qajnatыр.
Maruusaqja erkeler,
Teşency ordun çajlatыр.

Işkevinde „çenenin“
Betөлкөлөр çaşьrар.
Kөр qatъndar coşulur,
Mas volqondo vавьrар,
Cuburtcu ele uşaqть,
Ecenderi çавьrар.
Çaqьvаса qonoqqo,
Bir-birine taғыньr,

Mas volqondo erkeler,
Bir-birine çalyньr,
„Uluq“ gajьm qыlqьса,
Kynөkөrdөj zaғыньr.
Kicinesi соduna,
Şьjралаqtар çaşьньr,
Esirdi ele oşolor,
Kedej tonun çamyньr.

bras senda çaşьnda,
Oşolordu көгөnsyn,
Oşol turmuş elesin,
Unutaastan cыrgөnsyn.

Andajlar bizden çedilip.
Alastaldь terilip.
Çygөndөlyр çatьrаdо,
Çыrgөndөry elirip...
Qajrattuu dalaj bolşevik,
Çol көrsөttу alqalар,
Bolşeviktin sonunan,
Bizdej çaşьtar camdanat.
Cala bilim aluudan,
Qursaun çapar ardanat.
Tijip qacьr cыrgөndөj.
Men emesmin çaroqanat!

